

Заштита података о личности:
ставови и мишљења Повереника

Издавач
Повереник за информације од јавног значаја
и заштиту података о личности
Булевар краља Александра бр. 15, 11000 Београд
Тел.: + 381 11 3408 900
Факс: + 381 11 3343 379
Е-mail: office@poverenik.rs
www.poverenik.rs

За издавача
Станојла Мандић

Уредник
Славољупка Павловић

Лекџура, дизајн и њрелом
Службени гласник

Штамџа
Службени гласник

Тираж
600 примерака

ISBN

Београд, 2019.

Повереник за информације
од јавног значаја и заштиту
података о личности

Заштита података о личности: ставови и мишљења Повереника

Садржај

Уводна реч	7
1. Обрада биометријских података	11
1.1. Да ли грађанин може да захтева издавање личне карте без отиска прста?	13
1.2. Да ли послодавац сме да обрађује податке о отиску прста у сврху контроле коришћења радног времена?	15
2. Видео-надзор	21
2.1. Да ли је дозвољено да се камере за видео-надзор налазе у радној просторији?	23
2.2. Да ли је дозвољено поставити камере у тоалету аутобуске станице ради безбедности?	25
2.3. Под којим је условима дозвољено поставити камере за видео-надзор у стамбеној згради?	29
2.4. Под којим се условима може увести видео-надзор у школама?	33
2.5. Да ли је Повереник овлашћен да спроведе поступак надзора у простору који је у приватној својини, а поводом постављених камера за видео-надзор?	37
3. Обрада нарочито осетљивих података	39
3.1. Да ли директор школе може председнику извршног одбора синдикалне организације уступити податке о месечним уплатама чланарине чланова синдиката?	41
3.2. Под којим условима послодавац може да обрађује податке о запосленима у сврху остваривања права запослених на солидарну помоћ и решавања вишка запослених?	43
3.3. Да ли је јавни бележник овлашћен да прибавља медицинску документацију од странке ради одлучивања о неопходности изласка на терен?	45
3.4. Под којим условима две државе могу размењивати изводе из казнене евиденције у сврху пружања правне помоћи у кривичним стварима?	48

4. Прибављање и размена података између различитих правних субјеката	51
4.1. Да ли послодавац има право увида у здравствени картон запосленог и да ли може податке о осуђиваности запосленог прибавити директно од полиције без присуства запосленог?	53
4.2. Да ли је послодавцу потребна сагласност за достављање података о запосленом Републичком фонду за здравствено осигурање ради издавања здравствене књижице?	59
4.3. Да ли је банка овлашћена да од својих клијената прибавља податке о функционерима, члановима њихове уже породице и њиховим ближим сарадницима?	63
4.4. Да ли је пословна банка овлашћена да прибавља податке о свим члановима неког удружења, члановима управног одбора или председника удружења?	67
4.5. Да ли је управник стамбене зграде овлашћен да прибавља матичне бројеве и бројеве личних карата свих лица који живе у одређеној стамбеној јединици?	72
4.6. Да ли се подаци лица која су запослена на радним местима која подразумевају рад са новцем могу уз њихову претходну сагласност прикупљати од Кредитног бироа у сврху спречавања могућих злоупотреба на таквим радним местима?	74
5. Често постављана питања у вези са специфичним случајевима обраде података	77
5.1. Да ли уговорни обрађивач података има право да прикупља податке о дужнику банке од дужниковог комшије?	79
5.2. Да ли је орган јавне власти овлашћен да обрађује податке о личности уз пристанак физичког лица у ситуацијама кад није успостављена таква надлежност органа?	84
5.3. Под којим условима пружалац услуга јавног телефонског именика може да објави број телефона физичког лица?	85
5.4. Да ли продавци приликом рекламације – замене робе имају право да траже ЈМБГ купца?	88
5.5. Да ли послодавац може да обрађује и користи приватне информације запосленог из његовог службеног мобилног телефона?	91
5.6. Да ли је Повереник надлежан да реагује у случају када је до незаконите обраде података о личности дошло на друштвеној мрежи Фејсбук?	94
5.7. Да ли је дозвољено објавити биографије свих наставника који су напустили факултет ради припреме публикације?	96
5.8. Да ли је послодавцу потребна сагласност запослених да би њихове податке уступио агенцији за обрачун плата?	98

5.9. Шта је потребно уредити уговором о преносу података уколико се користи <i>cloud</i> технологија?	101
5.10. Под којим условима се могу обрађивати подаци о клијентима телекомуникационих оператора у кредитном бироу?	103
6. Случајеви тешког кршења права на заштиту података о личности	107
6.1. ПИО фонд – незаконита обрада података о личности корисника старосних, инвалидских и породичних пензија	109
6.2. Апликација „Изабрани доктор“	114
6.3. Агенција за приватизацију – компромитација података о личности 5.190.397 подносилаца пријава за остваривање права на бесплатне акције	118
7. Нормативне активности Повереника	123
7.1. Мишљење на Нацрт закона о заштити података о личности	125
7.2. Мишљење на Нацрт закона о централном регистру становништва	154
7.3. Писмо Повереника упућено Народној скупштини Републике Србије поводом Предлога закона о централном регистру обавезног социјалног осигурања	159
7.4. Предлог за оцену уставности Закона о Безбедносно-информативној агенцији	162
7.5. Предлог за оцену уставности Закона о националном ДНК регистру	165
7.6. Писмо Повереника упућено Народној скупштини Републике Србије поводом Предлога закона о заштити података о личности	169
8. Прилог – Општа уредба о заштити података о личности (одговори на најчешће постављана питања)	171
8.1. Најчешће постављена питања у вези са применом Опште уредбе о заштити података (GDPR)	173

Уводна реч

Ово је четврта по реду публикација Повереника у области заштите података о личности. Припреме за њено објављивање снажно су обојила два догађаја. Први је усвајање новог Закона о заштити података о личности („Службени гласник РС“, број 87/18 од 13. 11. 2018), који је отворио бројне изазове, питања и недоумице, а при томе није уредио нека важна и осетљива питања као што су, примера ради, видео-надзор и обрада биометријских података. Други је чињеница да је првом српском Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности истекао мандат, а да други у међувремену није изабран.

Тиме је одговорност за садржину ове публикације већа. Основни принцип којим смо се руководили приликом припреме, као и свих ранијих година, био је да и њоме афирмишемо право на заштиту података о личности као једно од основних људских права, зајемчено како Уставом Републике Србије, тако и Европском конвенцијом о људским правима, и подигнемо свест о његовом значају.

Обрада биометријских података и употреба видео-надзора значајно задиру у приватност људи. Њихова незаконита, несврсисходна или несразмерна употреба може имати несагледиве штетне последица по најосновнија људска права. Нажалост, упркос бројним упозорењима Повереника, ова материја је остала системски неуређена и након доношења новог Закона о заштити података о личности. Стога су прва два поглавља ове публикације посвећена управо тим темама да би се и руковоаоци и грађани, али и органи јавне власти упознали с домаћим и међународним стандардима у овој области.

Грађани, руковоаоци, али и органи јавне власти често имају различите недоумице о томе да ли је нека обрада података дозвољена и, ако јесте, под којим условима. Стога су треће, четврто и пето поглавље публикације усмерени на крајње практична питања и помоћ и подељени у следеће целине: „Обрада нарочито осетљивих података“, „Прибављање и размена података између различитих правних субјеката“ и „Често постављана питања у вези са специфичним случајевима обраде“.

У шестом поглављу приказани су случајеви тешког кршења права на заштиту података о личности, где је дошло до незаконите обраде података изузетно великог броја лица, укључујући и обраду нарочито осетљивих података, што има изразито штетне последице како по приватност људи и њихових основних људских права, тако и по принцип владавине права као идеала прокламованог и самим Уставом.

Једна од најзначајнијих улога независних надзорних органа у области заштите података јесте превентивна. То између осталог подразумева и давање мишљења на законе и друге прописе који имају и могу имати утицај на заштиту података о личности и приватност. Нажалост, овлашћени предлагачи закона се често оглушавају о мишљења Повереника, због чега је Повереник био принуђен да подноси и предлоге за оцену уставности Уставном суду Србије. У седмом поглављу су приказане активности Повереника у нормативној области где су издвојени примери прописа који најтеже угрожавају права лица.

Оно што је обележило 2018. годину на међународном плану у области заштите података јесте почетак примене Опште уредбе о заштити података. Због специфичне територијалне клаузуле многи руковооци имају различите недоумице. Стога је Повереник припремио одговоре на најчешће постављана питања у вези са овим документом, који је као посебан прилог одштампан у осмом поглављу.

Право на заштиту података о личности је право које се суштински тиче сваког људског бића и надамо се да ће ова публикација допринети подизању свести о томе.

Уредница
Славољупка Павловић

1. Обрада биометријских података

1.1. ДА ЛИ ГРАЂАНИН МОЖЕ ДА ЗАХТЕВА ИЗДАВАЊЕ ЛИЧНЕ КАРТЕ БЕЗ ОТИСКА ПРСТА?

Министарство унутрашњих послова, као руковалац података, има законско овлашћење, у смислу одредбе члана 8. став 1. тачка 1. ЗЗПЛ, за обраду биометријских података имаоца личне карте, што значи да се ти подаци морају обрађивати неовисно од воље лица на које се подаци односе.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Подносилац представке је, између осталог, тражио да се надлежном органу наложи израда личне карте без отиска прста. Странци је одговорено да Повереник није надлежан, нити овлашћен да предузме такву радњу. Са аспекта његове надлежности у области заштите података о личности указано је на следеће:

Сагласно одредбама члана 42. Устава Републике Србије и члана 8. ЗЗПЛ, приликом прикупљања, држања, обраде и коришћења података о личности неопходно да се сваки руковалац података придржава одговарајућих начела овог закона, и то да руковалац: сме да обрађује само оне податке које је *законом овлашћен* да прикупља или је овлашћење добио од самог лица од ког прикупља податке *на основу њене/ његове сагласности*, да податке прикупља само за *сврхе* које су законом прописане или за сврхе одређене добијеним пристанком, да мора обезбедити тачност и ажурност података, да поштује *начело сврсисходности* (подаци о личности се обрађују само у односу на сврху уређену законом или пристанком лица) и *начело сразмерности обраде* (обрађује се само онолико података о личности колико је потребно у датом случају).

Из наведених одредби Устава РС и ЗЗПЛ јасно произлази да је правни основ за обраду података о личности неког лица *закон или његов пристанак* лица о чијим подацима се ради. Напомињемо да *уновашан његов пристанак* лице може дати само на начин и под условима утврђеним одредбама чл. 10. и 15. ЗЗПЛ. Изузеци од овог правила су ретки и рестриктивни и прописани одредбама чл. 12. и 13. ЗЗПЛ.

Надлежност за издавање личне карте утврђена је одредбама Закона о личној карти („Службени гласник РС“, бр. 62/06 и 36/11), па је тако одредбама члана 6. овог закона прописано да личну карту издаје на прописан начин министарство надлежно за унутрашње послове, а да пропис из става 1. овог члана доноси министар надлежан за унутрашње послове.

Одредбом члана 7. овог закона прописано је да се лична карта издаје на обрасцу који пропише министар, док је одредбом става 2. истог

члана прописано да се у образац личне карте унесе следећи подаци о имаоцу те исправе: 1) презиме; 2) име; 3) пол; 4) дан, месец и година рођења; 5) место, општина и држава рођења; 6) јединствени матични број грађана.

Сагласно одредбама ст. 3. и 4. истог члана у образац личне карте унесе се и слике *биометријских њодашака* имаоца те исправе (фотографија, отисак прста и потпис), као и датум издавања личне карте са роком њеног важења. Такође, одредбама чл. 10–18. Закона о личној карти прописан је поступак за издавање личне карте – подношење захтева, садржина захтева, рок за подношење и за издавање и слично.

Дакле, Министарство унутрашњих послова, као руковалац података, има законско овлашћење, у смислу одредбе члана 8. став 1. тачка 1. ЗЗПЛ, за обраду прописаних података о личности у поступку издавања личне карте, укључујући и прописане биометријске податке имаоца личне карте, а што произлази из цитираних одредаба Закона о личној карти.

БРОЈ: 011-00-01905/2016-05 ОД 22. 12. 2016. ГОДИНЕ

1.2. ДА ЛИ ПОСЛОДАВАЦ СМЕ ДА ОБРАЂУЈЕ ПОДАТКЕ О ОТИСКУ ПРСТА У СВРХУ КОНТРОЛЕ КОРИШЋЕЊА РАДНОГ ВРЕМЕНА?

Обрада биометријских података запослених у сврху контроле коришћења радног времена несразмерна је сврси обраде будући да је штета која може настати злоупотребом ових података већа од користи коју руковалац података може имати, а нарочито имајући у виду да се сврха обраде (контрола коришћења радног времена, тј. доласка запослених на радно место и одласка с посла) може постићи на много других начина који су једнако ефикасни, а не отварају могућност таквих злоупотреба као што је то случај с обрадом биометријских података.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Повереник је спровео поступак надзора над Здравственим центром „Др Драгиша Мишовић“ у Чачку, као руковаоцем података, због набавке, инсталирања и конфигурације апликације система за евиденцију радног времена запослених, за потребе Здравственог центра Чачак – Општа болница Чачак, која је намењена за снимање кажипрста и средњег прста леве руке, након чега је упозорио руковаоца да таква обрада података, између осталог, није дозвољена у смислу одредаба члана 8. тачка 7. Закона о заштити података о личности.

Наиме, обрађујући снимке отисака прстију својих запослених Здравствени центар „Др Драгиша Мишовић“ Чачак није поштовао начело сразмерности, које представља једно од основних начела приликом обраде података о личности, а које произлази из одредбе члана 8. тачка 7. Закона о заштити података о личности. То значи да је дозвољено обрађивати само оне податке који су по броју или врсти сразмерни сврси обраде. Другим речима, могу се сакупљати и обрађивати само они подаци који су за постизање сврхе нужно неопходни. То подразумева да се у сваком конкретном случају за сваку врсту податка мора преиспитати да ли је његова обрада нужна и неопходна за остварење сврхе обраде. Другим речима, поставља се питање да ли је ради контролисања коришћења радног времена запослених (што је сврха конкретне обраде) нужно и неопходно снимати отиске прстију запослених или се та сврха може постићи и на други, мање инвазиван начин.

У нашем правном поретку не постоји закон који на општи и системски начин уређује обраду биометријских података, као врсте података о личности. Међутим, будући да је заштита података о личности чланом 42. Устава Републике Србије зајемчена као посебно људско право, у тумачењу и заштити овог људског права треба применити

одговарајуће, важеће међународне стандарде људских права. Сходно одредби члана 18. став 3. Устава Републике Србије, одредбе о људским и мањинским правима тумаче се у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење. Одредбом члана 5. Конвенције о заштити лица у односу на аутоматску обраду података, која је постала део унутрашњег правног поретка на основу Закона о потврђивању Конвенције о заштити лица у односу на аутоматску обраду података („Службени лист СРЈ – Међународни уговори“, број 1/92 и „Службени лист СЦГ – Међународни уговори“, број 11/05 – др. закон) прописано је да лични подаци који се аутоматски обрађују:

- (а) лојално се и законито добијају и обрађују,
- (б) унети су за тачно утврђене и легитимне сврхе и не користе се ненаменски,
- (в) адекватни су, релевантни и одговарајућег обима у односу на сврхе за које су и унети,
- (г) брижљиво су сложени и, када је потребно, благовремени,
- (д) похрањени су у облику који омогућује идентификацију заинтересованих лица у периоду који не премашује онај неопходан период за сврхе за које су и похрањени.

Директива Европског парламента и Савета 95/46/ЕЗ од 24. 10. 1995. године о заштити грађана у вези са обрадом података о личности и слободном кретању таквих података један је од темељних докумената права Европске уније, који регулише обраду података о личности, штитећи основна права и слободе физичких лица, а нарочито право на приватност, као једно од фундаменталних људских права. Релевантна међународна институција, која се бавила биометријским подацима и која је успоставила одређене стандарде и смернице у тој области, јесте Радно тело 29 (енгл. Article 29 – Data Protection Working Party), основано чланом 29. Директиве 95/46/ЕЗ од 24. 10. 1995, чија је надлежност прописана чланом 30. исте директиве. Ово тело има саветодавни статус и независно је у свом раду. Према Радном документу о биометрији, који је усвојило ово радно тело 1. августа 2003. године (енгл. Working document on biometrics, adopted 1 August 2003, 12168/02/EN, WP 80) биометријски подаци се могу користити само уколико су адекватни, релевантни и ако нису прекомерни. Сврха за коју се биометријски подаци могу користити и обрађивати мора бити јасно одређена, при чему је неопходно извршити процену сразмерности и законитости обраде, узимајући у обзир ризик који таква обрада може представљати за заштиту основних права и слобода појединаца, а нарочито да ли се намерава сврха обраде може постићи на мање инванзиван начин. Ово подразумева стриктну процену сразмерности

обрађиваних података. Централизовано чување биометријских података такође повећава ризик од употребе биометријских података, јер је кључно за повезивање различитих база података, што може довести до формирања детаљних профила појединаца како у јавном, тако и у приватном сектору. Стога је употреба биометријских података нужна и неопходна само у случајевима када је то неопходно за обављање делатности руковођа (у конкретној ситуацији то би нпр. био случај да у хируршку салу могу да улазе само лица која се идентификују на основу алгорита за отиске прстију, јер је реч о послу где улазак неовлашћених лица може угрозити здравље и живот људи или да приступ психоактивним супстанцама или лековима које су под посебним режимом могу имати само овлашћена лица или на део интензивне неге не могу да уђу лица која нису прошла одговарајућу санитарну проверу), заштиту података о личности или пословних тајни, безбедности људи и сл. У конкретном случају увођење биометријских мера у односу на сврху обраде (контролу радног времена) за коју се ти подаци прикупљају прекомерно је, несразмерно и њихово увођење представља непотребно задирање у приватност појединца. Ово из разлога што се сврха обраде може постићи и на друге начине, бољом организацијом запослених, одређивањем лица која ће контролисати одлазак и долазак запослених, видео-надзором и сл. Међутим, чак и у случају увођења биометријских мера, обрада података може се вршити на мање инвазиван начин, који представља мањи ризик за права и слободе појединца. Наиме, биометријске податке не треба чувати у централизованој бази података, већ на неком месту које може бити доступно само кориснику, као што је картица микрочипа и сл. Другим речима, апликација овере/ауторизације може се вршити без централног складиштења биометријских података (сходно параграфу 3.2. наведеног радног документа о биометрији). Због свега наведеног Повереник је упозорио Здравствени центар „Др Драгиша Мишовић“ у Чачку на недозвољену обраду података у смислу одредбе члана 8. тачка 7. Закона о заштити података о личности, а како је то ближе описано у тачки 2. диспозитива упозорења.

Неспорност примене стандарда из наведене директиве, као и Конвенције, односно Закона о потврђивању предметне конвенције, произилази из одредбе члана 16. став 2. Устава РС („Општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни су део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују“), као и одредбе члана 194. став 4. Устава РС („Потврђени међународни уговори и општеприхваћена правила међународног права део су правног поретка Републике Србије“).

Приликом давања овог упозорења Повереник је имао у виду наводе одговорних лица у Здравственом центру „Др Драгиша Мишовић“

у Чачку да се приликом обраде конкретних података не узимају отисци прста, већ се врши снимање прста из три тачке и претварање у алгоритам за отиске прстију који је јединствен за сваког запосленог, али је нашао да то не утиче на заузимање друкчијег става поводом овог правног питања, јер чак и ако није сачувана слика отиска прста, већ само кодирани узорак – дигитални образац отиска, из којег није могуће извршити реконструкцију слике отиска прста, то се сматра обрадом података о личности. Произвођачи и добављачи биометријске опреме често наводе да је приватност корисника обезбеђена, зато што, на пример, отисак прста није могуће реконструисати из дигиталног обрасца. Међутим, чак и ако реконструкција оригиналних података стварно није могућа, приватност корисника ипак није заштићена, пошто узорак отиска прста и узорак у дигиталној форми представљају јединствене идентификаторе због тога што се из овог другог може издвојити идентитет појединца. Уколико би уместо узимања биометријских података систем радио на основу личног идентификационог броја и иако не могу да се реконструишу подаци из оригиналног отиска прста, због тога што се не зна на који се начин могу трансформисати (претворити у други облик), јединствени идентификациони број који је додељен појединцу, у конкретном случају алгоритам за отиске прстију, такође представља податак о личности. Питање разбијања алгоритамске шифре и реконструкција података из оригиналног отиска прста није битно без обзира на то да ли се користи веома једноставан алгоритам или веома софистицирана математичка формула. Кључно питање са становишта заштите приватности појединаца односи се на употребу, могућност повезивања и безбедност било ког идентификатора који може бити заступљен. Оно што важи за биометријске карактеристике, такође се може применити на дигитализоване снимке који су сачињени на основу истих јединствених карактеристика, без обзира на чињеницу колико је пута такво бележење обрађивано или мењано. Без обзира на облик, начин бележења или друге измене, па чак и уколико се количина детаља у процесу трансформације (претварања у други облик) може смањити, заувек остаје сачувана јединствена веза са појединцем. На основу изнетог, може се рећи да ће се биометријски подаци, иако похрањени у смањеном дигитализованом облику, и даље сматрају подацима о личности зато што се односе искључиво на одређеног појединца, односно појединца кога је могуће идентификовати. Будући да су ови подаци толико прецизни и да постоји несумњиво сачувана јединствена веза са појединцем, што отвара могућност огромних злоупотреба, то је штета која може настати њиховом злоупотребом много већа од користи коју руководилац подацима може имати њиховом употребом за сврху контроле радног времена, због чега је њихова употреба несразмерна сврси обраде.

Дакле, обрада биометријских података запослених у сврху контроле коришћења радног времена несразмерна је сврси обраде, будући да је штета која може настати злоупотребом ових података већа од користи коју руковалац података може имати, а нарочито имајући у виду да се сврха обраде (контрола коришћења радног времена, тј. доласка запослених на радно место и одласка са посла) може постићи на много других начина који су једнако ефикасни, а не отварају могућност таквих злоупотреба као што је то случај са обрадом биометријских података. Тако нпр. руковалац података у сврху контроле коришћења радног времена запослених може поставити видео-надзор под јасно утврђеним правилима, тако што ће на видно место испод камера ставити одговарајуће упозорење да се улази у Општу болницу снимају у реалном времену и чувају одређени период ради прегледања и провере времена одласка и доласка на посао запослених лица, као и ради опште безбедности. Руковалац података такође може организовати разне облике контроле од стране надлежних лица, одредити особе задужене за контролу одласка и доласка на посао и слично.

БРОЈ: 164-00-00193/2011-07 ОД 22. 9. 2011. ГОДИНЕ

2. Видео-надзор

2.1. ДА ЛИ ЈЕ ДОЗВОЉЕНО ДА СЕ КАМЕРЕ ЗА ВИДЕО-НАДЗОР НАЛАЗЕ У РАДНОЈ ПРОСТОРИЈИ?

Руководалац података може вршити видео-надзор приступа у службене и пословне просторије само уколико је то неопходно ради безбедности лица и имовине, контроле уласка или изласка из службеног или пословног простора или, ако због природе посла, постоји могући ризик за запослене. Уколико вршење видео-надзора има за циљ искључиво надзор над редовним активностима и понашањем запослених у току радног времена ради процене радног учинка запослених, таква обрада података о личности није дозвољена.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Странка се обратила Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности питањем да ли камера за видео-надзор може да се налази у радној просторији.

Руководалац података може вршити видео-надзор приступа у службене и пословне просторије само уколико је то неопходно ради безбедности лица и имовине, контроле уласка или изласка из службеног или пословног простора или, ако због природе посла, постоји могући ризик за запослене. У том случају, руководалац података дужан да донесе одлуку о увођењу видео-надзора, која мора бити сачињена у писаној форми и мора садржати разлоге за увођење видео-надзора, уколико увођење видео-надзора није предвиђено законом. Запослени који раде у простору под видео-надзором морају у писаном облику бити обавештени о вршењу видео-надзора у складу са чланом 15. Закона о заштити података о личности.

Одлуком о увођењу видео-надзора руководалац може да предвиди коришћење видео-надзора у оквиру радног простора у коме раде запослени само када је то неопходно због безбедности људи и имовине, или заштите тајних података и пословних тајни, при чему би морао водити рачуна да видео-надзор у оквиру радног простора може бити уведен само у изузетним случајевима и под условом да се таква сврха не може остварити блажим средствима, с тим да се видео-надзор примењује само на оним деловима простора где се морају заштитити наведени интереси и имовина.

Уколико вршење видео-надзора има за циљ искључиво надзор над редовним активностима и понашањем запослених у току радног времена ради процене радног учинка запослених, таква обрада података о личности није дозвољена. Наиме, таквом обрадом података о личности нарушава се приватност запослених, а сврха обраде могла

би се постићи и на други начин којим би се могао мерити радни учинак, методама које су мање инвазивне по права запослених.

Овакав став истакнут је и у Препоруци Комитета министара држава чланицама Савета Европе CM/REC (2015)5, која се односи на обраду података о личности у контексту запошљавања, а у којој се наводи да увођење и употребу информационих система и технологија у директну и примарну сврху надзора активности и понашања запослених не би требало дозволити.

БРОЈ: 073-11-696/2017-02 ОД 28. 6. 2017. ГОДИНЕ

2.2. ДА ЛИ ЈЕ ДОЗВОЉЕНО ПОСТАВИТИ КАМЕРЕ У ТОАЛЕТУ АУТОБУСКЕ СТАНИЦЕ РАДИ БЕЗБЕДНОСТИ?

Постављање камера за видео-надзор у тоалету, у објекту на долазном перону на аутобуској станици, представља недозвољену обраду података, јер је таква обрада по броју и врсти не-сразмерна сврси обраде, због чега је оваква обрада недозвољена у смислу одредаба члана 8. тачке 7. ЗЗПЛ. Субјекат снимања може и мора да има одређену меру приватности. Стално снимање лица приликом коришћења тоалета, лишава та лица приватности и угрожава њихово људско достојанство.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Повереник је преко својих овлашћених лица извршио непосредни надзор над спровођењем и извршавањем ЗЗПЛ од стране БАС – Београдска аутобуска станица АД из Београда, као руковоаца (у даљем тексту: руковалац), којом приликом је утврђено чињенично да у простору руковаоца постоји успостављен видеонадзорни систем, као и да су камере инсталиране у тоалетима. Руковалац је изјавио да је сврха обраде заштите лица и имовине, имајући у виду да су објекти руковаоца од нарочитог значаја за безбедност и одбрану земље, да због велике фреквенције људи који циркулишу у објектима и другом простору (перони и сл.) руковаоца, постоје разни безбедносни ризици, почев од превара и крађа (цепарење), коцкања (шибицарење), кријумчарења, злоупотребе наркотика, сексуалних деликата и као најважније, опасност од терористичких напада као актуелне опасности, нарочито изражене на аутобуским, железничким станицама и аеродромима. Након спроведеног поступка Повереник је утврдио да је таква обрада недозвољена у смислу одредби члана 8. тачке 7. ЗЗПЛ и без услова за вршење обраде без пристанка из члана 12. ЗЗПЛ, на шта је упозорио руковаоца.

Устав Републике Србије („Службени гласник РС“, број 98/06) у члану 42. прописује да је зајемчена заштита података о личности. Прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују се законом. Забрањена је и кажњива употреба података о личности изван сврхе за коју су прикупљени, у складу са законом, осим за потребе вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом. Свако има право да буде обавештен о прикупљеним подацима о својој личности, у складу са законом, и право на судску заштиту због њихове злоупотребе.

Члан 3. у тачки 1. ЗЗПЛ, прописује да је податак о личности свака информација која се односи на физичко лице без обзира на облик у

коме је изражена и на носач информације (папир, трака, филм, електронски медиј и сл.), по чијем налогу, у чије име, односно за чији рачун је информација похрањена, датум настанка информације, место похрањивања информације, начин сазнавања информације (непосредно, путем слушања, гледања и сл, односно посредно, путем увида у документ у којем је информација садржана и сл.), или без обзира на друго својство информације, у тачки 2, између осталог, да је физичко лице човек на кога се односи податак, чији је идентитет одређен или одредив на основу обележја његовог физичког идентитета, и у тачки 3. да је обрада података свака радња предузета у вези са подацима као што су: прикупљање, бележење, преписивање, умножавање, копирање, преношење, претраживање, разврставање, похрањивање, раздвајање, укрштање, обједињавање, уподобљавање, мењање, обезбеђивање, коришћење, стављање на увид, откривање, објављивање, ширење, снимање, организовање, чување, прилагођавање, откривање путем преноса или на други начин чињење доступним, прикривање, измештање и на други начин чињење недоступним, као и спровођење других радњи у вези са наведеним подацима, без обзира да ли се врши аутоматски, полуаутоматски или на други начин.

Чланом 8. ЗЗПЛ је прописано да је приликом обраде – прикупљања, држања или преношења података о личности неопходно да се сваки руковалац придржава одговарајућих начела Закона, поред осталих и то да руковалац сме: да обрађује само оне податке за које је законом овлашћен или има писани пристанак који је добио од самог лица чије податке обрађује, као и да податке прикупља само за сврхе које су законом прописане или за сврхе одређене добијеним пристанком, као и да обрађује само онолико података о личности колико је потребно за остваривање сврхе обраде, па је тачком 7. утврђено да обрада није дозвољена ако су број и врста података који се обрађују несразмерни сврси обраде.

Члан 12. ЗЗПЛ прописује да је обрада без пристанка дозвољена: 1) да би се остварили или заштитили животно важни интереси лица или другог лица, а посебно живот, здравље и физички интегритет; 2) у сврху извршења обавеза одређених законом, актом донетим у складу са законом или уговором закљученим између лица и руковаоца, као и ради припреме закључења уговора; 2а) у сврху прикупљања средстава за хуманитарне потребе; 3) у другим случајевима одређеним овим законом, ради остварења претежног оправданог интереса лица, руковаоца или корисника.

Даље, Закон о потврђивању Конвенције о заштити лица у односу на аутоматску обраду података („Службени лист СРЈ – Међународни уговори“, бр. 1/92 и „Службени лист СЦГ – Међународни уговори“, бр. 11/05 – др. закон, „Службени гласник РС – Међународни уговори“, број

98/08 и „Службени гласник РС – Међународни уговори“, број 12/10), у члану 3. тачка 1. утврђује да стране уговорнице преузимају обавезу да примењују ову конвенцију на збирке и аутоматске обраде личних података у јавном и приватном сектору. У одредби члана 5. Конвенције уређено је да лични подаци који се аутоматски обрађују: (а) лојално се и законито добијају и обрађују, (б) унети су за тачно утврђене и легитимне сврхе и не користе се ненаменски, (ц) адекватни су, релевантни и одговарајућег обима у односу на сврхе за које су и унети, (д) бржљиво су сложени и, када је потребно, благовремени, (е) похрањени су у облику који омогућује идентификацију заинтересованих лица у периоду који не премашује онај неопходан период за сврхе за које су и похрањени.

Наведеним законом о ратификацији ове Конвенције, иста је постала саставни део унутрашњег правног поретка Републике Србије и непосредно се примењује.

Став Повереника је да су у овом случају, број и врста података који се обрађују, непотребна и несразмерни сврси обраде, чиме је таква обрада недозвољена у смислу члана 8. тачке 7. ЗЗПЛ.

Даље, приликом увођења видео-надзора, нарочито је потребно водити рачуна да ли се намерава сврха обраде – сигурност корисника самих тоалета може остварити на мање инвазиван начин.

Наиме, субјекат снимања може и мора да има одређену меру приватности. Стално снимање лица приликом коришћења тоалета, лишава та лица приватности и угрожава њихово људско достојанство. У конкретном случају, стално снимање корисника током њиховог борава у тоалетима, приликом вршења физиолошких потреба, тј. вршења нужде, представља непотребно задирање у њихову приватност.

Таква обрада података је несразмерна сврси, јер се напред поменута сврха обраде – безбедност самих корисника, као и безбедности имовине, може остварити и на мање инвазиван начин. То је могуће постићи нпр. на начин како то камере снимају простор испред улаза у тоалет број 1 (стари објекат¹), с обзиром да то доприноси напред поменутој сврси вршења видео-надзора. Такође, у сваком моменту, у простору тоалета увек је присутна запослена која наплаћује услугу коришћења тоалета, као и лица корисници који су сведоци сваког евентуалног „инцидента“, те би се прикупљањем њихових изјава о том инциденту могле добити одговарајуће информације ради спречавања истог односно идентификовања потенцијалног починиоца.

На основу наведеног чињеничног стања, утврђено је да су повређене одредбе члана 8. тачка 7. ЗЗПЛ, те да нису испуњени услови за

---

1 Усмерена на прилаз тоалету бр. 1 бочно и покрива шири простор испред улаза

обраду из члана 12. овог Закона, због чега је Повереник, на основу члана 56. став. 1. ЗЗПЛ, Руковаоцу дао Упозорење као у изреци.

Приликом давања овог Упозорења, Повереник је посебно имао у виду и одредбу члана 31. став 2. Закона о приватном обезбеђењу („Службени гласник РС“, бр. 104/13 и 42/15), којом је прописано да *техничка средства која се користе у обављању послова приватног обезбеђења није дозвољено користити на начин којим се нарушава приватност грађанских лица.*

БРОЈ: 164-00-00560/2016-07 ОД 13. 10. 2016. ГОДИНЕ

2.3. ПОД КОЈИМ ЈЕ УСЛОВИМА ДОЗВОЉЕНО ПОСТАВИТИ КАМЕРЕ ЗА ВИДЕО-НАДЗОР У СТАМБЕНОЈ ЗГРАДИ?

За успостављање видео-надзора у згради неопходно је да скупштина стамбене заједнице донесе одлуку о успостављању видео-надзора, имајући у виду да је реч о јавном простору који служи за редовну употребу свих станара зграде и њихових посетилаца. Приликом одлучивања да ли и који простор треба покрити видео-надзором, мора се имати у виду реална процена да ли је неопходно одређени простор покрити видео-надзором или се сврха обраде може остварити на начин који не захтева снимање, као и да ли је покривеност сразмерна сврси обраде. Визуелни угао који покрива камера не сме бити такав да се снима већи простор од оног који је неопходан за остварење сврхе обраде или да покрива простор који је искључиво власништво других лица (улазна врата у станове као посебне делове зграде). Лица која ступају у простор покривен видео-надзором имају право да о томе буду обавештена. Лице које врши видео-надзор дужно је да на видном месту истакне јавно обавештење да се врши видео-надзор, које би требало да садржи податке о томе да је видео-надзор у току (ликовни, односно графички симбол видео-надзора, број телефона за информације о видео-надзору). Осим тога, посебну пажњу треба обратити на то да систем који се користи за вршење видео-надзора мора бити заштићен од приступа неовлашћених лица, као и да трајање периода чувања снимака не премашује онај неопходан период због ког је видео-надзор и успостављен.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Странка се обратила Поверенику, између осталог, питањем да ли је и на ком месту дозвољено постављање видео-надзора у стамбеној згради.

У ЗЗПЛ се уређују услови за прикупљање и обраду података о личности и прописују права лица и заштиту права лица чији се подаци прикупљају и обрађују. Овај закон је на основу члана 42. Устава Републике Србије конципиран као закон којим се штити једно лично, Уставом загарантовано људско право – право на заштиту података о личности конкретне особе, односно заштиту *љивајносѝ* те особе. Тако, сагласно одредбама члана 8. ЗЗПЛ, приликом прикупљања, држања, обраде и коришћења података о личности неопходно је да се сваки руковалац придржава одговарајућих начела овог закона, и то да руковалац: сме да прикупља само оне податке које је *законом овлашћен* да прикупља или је овлашћење добио од самог лица од ког

прикупља податке *на основу њејовој ѿприсѿанка*, да податке обрађује само за *сврхе* које су законом прописане или за сврхе одређене добијеним пристанком, да мора обезбедити тачност и ажурност података, да поштује *начело сврсисходности* (подаци о личности се обрађују само у односу на сврху уређену законом или пристанком лица) и начело сразмерности обраде.

У вези са питањем дозвољености постављања видео-надзора у стамбеној згради, најпре указујемо на члан 3. ЗЗПЛ, где је тачком 1, између осталог, прописано да је податак о личности свака информација која се односи на физичко лице без обзира на облик у коме је изражена и на носач информације (папир, трака, филм, електронски медиј и сл.), начин сазнавања информације (непосредно, путем слушања, гледања и сл., односно посредно, путем увида у документ у којем је информација садржана и сл.), а тачком 2. да је физичко лице човек на кога се односи податак, чији је идентитет одређен или одредив на основу личног имена, јединственог матичног броја грађана, адресног кода или другог обележја његовог физичког, психолошког, духовног, економског, културног или друштвеног идентитета. Одредба тачке 3. овог члана прописује да је обрада података свака радња предузета у вези са подацима као што су, између осталог: прикупљање, умножавање, претраживање, похрањивање, коришћење, стављање на увид, откривање, објављивање, ширење, *снимање*, чување, откривање путем преноса или на други начин чињење доступним, као и спровођење других радњи у вези са наведеним подацима без обзира на то да ли се врше аутоматски, полуаутоматски или на други начин.

Сагласно наведеном, неспорно је да снимање представља обраду података о личности, међутим, када је у питању обрада података о личности која се врши употребом уређаја за снимање (видео-надзор), општи принципи утврђени ЗЗПЛ немају своју прецизну разраду.

Овде указујемо на то да употреба видео-надзора може значајно да угрози приватност појединца, али и друга права и слободе људи (нпр. слобода кретања, право на заштиту података о личности), па се на његово увођење не сме гледати као на обичну техничку одлуку, односно треба јасно дефинисати разлоге увођења надзора, тј. сврху обраде.

Даље, сматрамо да треба забранити приступ снимцима система видео-надзора преко интерне кабловске телевизије, јавне кабловске телевизије, интернета или других средстава за електронске комуникације којима се такви снимци могу пренети, било у тренутку њиховог настанка било након тога, јер то широком кругу корисника омогућава да неограничено, без стварне потребе и разлога, задиру у приватност грађана, тј. других станара и лица која им долазе у посету. Потреба и значај предузимања мера ради заштите имовине и лица не

искључује обавезу да те мере буду сразмерне сврси и да се њима не повређују Уставом зајамчена права грађана.

Конечно, лица која ступају у простор покривен видео-надзором имају право да о томе буду обавештена. Лице које врши видео-надзор дужно је да на видном месту истакне јавно обавештење да се врши видео-надзор, које би требало да садржи податке о томе да је видео-надзор у току (ликовни, односно графички симбол видео-надзора, број телефона за информације о видео-надзору).

Осим тога, посебну пажњу треба обратити на то да систем који се користи за вршење видео-надзора мора бити заштићен од приступа неовлашћених лица, као и да трајање периода чувања снимака не премашује онај неопходан период због ког је видео-надзор и успостављен.

Такође указујемо на то да се Законом о становању и одржавању стамбених зграда („Службени гласник РС“, број 104/16), између осталог, уређују и питања управљања зградом и *коришћења и одржавања заједничких делова зграде*, па се тако у члану 3. тачка 8. прописује да је посебни део зграде – посебна функционална целина у згради која може да представља стан, пословни простор, гаражу, гаражно место или гаражни бокс, у тачки 16. да су заједнички делови зграде – они делови зграде, који не представљају посебан или самостални део зграде, који служе за коришћење посебних или самосталних делова зграде, односно згради као целини, као што су: заједнички простори (степениште, улазни простори, заједнички ходник и галерија, тавански простор, подрум, бицикларница, сушионица за веш, заједничка тераса и друге просторије намењене заједничкој употреби власника посебних или самосталних делова зграде и др.).

Чланом 42. истог закона, у тачки 10. прописује се *да скупштина стамбене заједнице доноси одлуку о физичко-техничком обезбеђењу зграде и ствари на земљишту које служи за редовну употребу зграде*.

Сагласно наведеном у претходном ставу, а односи се на снимање видео-надзором у згради, неопходно је да скупштина стамбене заједнице донесе одлуку о успостављању видео-надзора, имајући у виду да је реч о јавном простору који служи за редовну употребу свих станара зграде и њихових посетилаца. Приликом одлучивања да ли и који простор треба покрити видео-надзором, треба имати у виду реалну процену да ли је неопходно одређени простор покрити видео-надзором или се сврха обраде може остварити на начин који не захтева снимање, као и да ли је покривеност сразмерна сврси обраде. Визуелни угао који покрива камера не сме бити такав да се снима већи простор од оног који је неопходан за остварење сврхе обраде или *да њој крива њ простор који је искључиво власништво других лица (улазна врата у станове као њ посебне делове зграде)*.

Овде, имајући у виду све наведено, указујемо на одредбу члана 49. ЗЗПЛ и дужност руковалаца (овде стамбена заједница) да пре започињања обраде, односно успостављања збирке података (овде збирка видео-записа) доставе Поверенику обавештење о намери успостављања збирке података, након чега Повереник, по члану 50. проверава радње обраде које би у значајној мери могле да доведу до повреде права лица, те члана 51. који прописује да руковалац доставља евиденцију о збирци података, односно промене у евиденцији најкасније у року од 15 дана од дана успостављања, односно промене, као и да се евиденције из овог члана уписују у Централни регистар који успоставља и води Повереник.

Такође, имајући у виду да видео-надзор може значајно угрожити приватност појединца као и друга права и слободе, Повереник је припремио и ставио Влади на располагање припремљен Модел новог ЗЗПЛ, усклађен са актуелним стандардима релевантних европских докумената, који, између осталог, садржи и одредбе о видео-надзору, о чему се можете информисати на интернет страници <http://www.poverenik.rs/sr/2017-03-06-09-09-59.html>.

БРОЈ: 072-03-285/2018-05 ОД 27. 1. 2018. ГОДИНЕ

2.4. ПОД КОЈИМ СЕ УСЛОВИМА МОЖЕ УВЕСТИ ВИДЕО-НАДЗОР У ШКОЛАМА

Школа може да предвиди коришћење видео-надзора у оквиру јавног простора када је то неопходно због безбедности ученика, запослених, посетилаца и имовине при чему треба водити рачуна да видео-надзор у оквиру овог простора може бити уведен у изузетним случајевима и под условом да се сврха не може остварити блажим средствима, с тим да се видео-надзор може вршити само у деловима простора где претходно наведени интереси морају да буду заштићени, као што су простор испред школе, улаз у школу или приступ у службене просторије. Остали делови простора не смеју да буду обухваћени видео-надзором, односно видео-надзор не сме да се врши на местима где појединац може разумно очекивати већи степен приватности, као што су тоалети, просторије за одмор, свлачионице и сл.

Приликом увођења видео-надзора, нарочито треба водити рачуна да ли се намерава сврха обраде (безбедност), када у просторији стално бораве ученици и наставно особље, може остварити на мање инвазиван начин. Наиме, субјекат снимања може и мора да има одређену меру приватности. Стално снимање ученика и наставног особља током њиховог боравка у учионицама, лишава та лица приватности и угрожава њихово људско достојанство и представља непотребно задирање у њихову приватност. Таква обрада података није сразмерна сврси, јер се поменута сврха обраде – безбедност деце и запослених, као и безбедности имовине и средстава школе, може остварити и на други одговарајући начин.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Странка се обратила Поверенику захтевом за давање мишљења о томе да ли и под којим условима школа може да уведе видео-надзор у ходницима школе, учионицама, испред и иза школе, као и у тоалетима.

У ЗЗПЛ се уређују услове за прикупљање и обраду података о личности и прописују права лица и заштита права лица чији се подаци прикупљају и обрађују. Овај закон је, на основу члана 42. Устава Републике Србије, конципиран као закон којим се штити једно лично, Уставом загарантовано људско право – право на заштиту података о личности конкретне особе.

Када је у питању обрада података о личности која се врши употребом уређаја за снимање (видео-надзор), општи принципи утврђени у

ЗЗПЛ немају своју прецизну разраду, али, према одредбама члана 42. Устава Републике Србије и члана 8. ЗЗПЛ, неопходно је да се сваки руковалац података приликом прикупљања, држања, обраде и коришћења података о личности придржава одговарајућих начела овог закона, и то: да сме да обрађује само оне податке које је *законом овлашћен* да прикупља или је овлашћење добио од самог лица од ког прикупља податке *на основу њејовој љрисџанка*, да податке прикупља само за *сврхе* које су законом прописане или за сврхе одређене добијеним пристанком, да мора да обезбеди *џачносџ* и *ажурносџ љодаџака*, да поштује *начело сврсисходносџи* (подаци о личности се обрађују само у односу на сврху уређену законом или пристанком лица) и *начело сразмерносџи обраде* (обрађује се само онолико података о личности колико је потребно у датом случају).

Из наведених одредаба Устава РС и ЗЗПЛ јасно произлази да је ваљан правни основ за обраду података о личности неког лица *закон* или *џрисџанак лица* о чијим подацима је реч. Изузеци од овог правила су ретки и рестриктивни и прописани одредбама овог закона, па се тако у члану 12. ЗЗПЛ прописује да је, између осталог, обрада без пристанка дозвољена да би се остварили или заштитили животно важни интереси лица или другог лица, а посебно живот, здравље и физички интегритет, у сврху извршења обавеза одређених законом, актом донетим у складу са законом или уговором закљученим између лица и руковаоца, као и ради припреме закључења уговора и у другим случајевима одређеним овим законом, ради остварења претежног оправданог интереса лица, руковаоца или корисника.

Имајући у виду да обрада података о личности ученика, запослених и посетилаца школе подлеже општим принципима обраде података о личности из члана 8. ЗЗПЛ, сваки руковалац је дужан да самостално примењује одредбе ЗЗПЛ, управо као и одредбе било којих других закона који су у функцији обављања његових делатности.

Начелно, право на приватност је људско право на које највише утиче видео-надзор као отворено и тајно снимање записа, сликовних података и информација о лицима. Ово право припада, првенствено, лицу које улази у јавни простор и које оправдано очекује да неће бити надзирано. Због тога је потребно да руковалац података, који управља видео-надзором, на јасан и видљив начин, односно на начин који омогућава појединцима да се упознају, а најкасније када отпочне са видео-надзором, истакне обавештење (писано или графичко): да је видео-надзор у току и назив лица које врши надзор са бројем телефона за добијање информација о томе (нпр. прецизно дефинисану, конкретну ситуацију у којој је предвиђена обрада података о личности видео-надзором, где се и на који период меморишу записи система видео-надзора и др.).

Даље, руковалац може да предвиди коришћење видео-надзора у оквиру јавног простора (овде простор школе) када је то неопходно због безбедности ученика, запослених, посетилаца и имовине, при чему треба водити рачуна да видео-надзор у оквиру овог простора може бити уведен у изузетним случајевима и под условом да се сврха не може остварити блажим средствима, с тим да се видео-надзор може вршити само у деловима простора где претходно наведени интереси морају да буду заштићени. Остали делови простора не смеју да буду обухваћени видео-надзором, односно видео-надзор не сме да се врши на местима где појединац може разумно очекивати већи степен приватности, као што су, тоалети, просторије за одмор, свлачионице и слично.

Даље, систем видео-надзора мора да буде заштићен од приступа неовлашћених лица. Правила за безбедност система за видео-надзор, као и за безбедност појединачних снимака иста су као и правила за безбедност података о личности уопште.

Препорука је да се школа, као руковалац података, консултује са представницима запослених, те да уважи њихове ставове и разлоге и изнађе заједничко становиште о успостављању видеоназорног система.

Даље, обраду података о личности ученика и запослених у школи, употребом видеоназорних система, требало би посматрати са становишта сразмерности у односу на сврху обраде, у смислу члана 8. тачка 7. ЗЗПЛ.

Наиме, приликом увођења видео-надзора нарочито треба водити рачуна о томе да ли се намерава сврха обраде (безбедност), када у просторији стално бораве ученици и наставно особље, може остварити на мање инвазиван начин. Наиме, субјекат снимања може и мора да има одређену меру приватности. Стално снимање ученика и наставног особља током њиховог боравка у учионицама лишава та лица приватности, угрожава њихово људско достојанство и представља непотребно задирање у њихову приватност. Таква обрада података није сразмерна сврси, јер се поменута сврха обраде – безбедност деце и запослених, као и безбедност имовине и средстава школе, може остварити и на други одговарајући начин. То је могуће постићи нпр. тако што би камере снимале простор испред школе, улаз у школу, приступ у службене просторије уколико је то неопходно ради безбедности лица и имовине, контроле уласка или изласка из службеног или пословног простора, ако због природе посла постоји могући ризик за децу и запослене.

Овде указујемо на одредбу члана 15. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/2017 и 27/18 – др. закон), којим се уређује област васпитања и образовања, која

прописује да се сви видови прикупљања, обраде, објављивања и коришћења података спроводе у складу са овим, посебним и законом којим се уређује заштита података о личности.

Имајући у виду да видео-надзор може значајно угрозити приватност појединца као и друга права и слободе, Повереник је припремио и ставио Влади на располагање комплетан модел новог ЗЗПЛ, усклађен са актуелним стандардима релевантних европских докумената, која, између осталог, садрже и одредбе о видео-надзору, о чему се можете информисати на интернет страници <http://www.poverenik.rs/sr/2017-03-06-09-09-59.html>.

БРОЈ ПРЕДМЕТА: 072-03-6632/2018-05 ОД 3. 11. 2018. ГОДИНЕ

2.5. ДА ЛИ ЈЕ ПОВЕРЕНИК ОВЛАШЋЕН ДА СПРОВЕДЕ ПОСТУПАК НАДЗОРА У ПРОСТОРУ КОЈИ ЈЕ У ПРИВАТНОЈ СВОЈИНИ, А ПОВОДОМ ПОСТАВЉЕНИХ КАМЕРА ЗА ВИДЕО-НАДЗОР?

Повереник није овлашћен да спроведе поступак надзора у простору који је у приватној својини, али лице које сматра да су његова права повређена постављањем камера за видео-надзор у простору који је у приватној својини може да тражи судску заштиту.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Лице се обратило Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности наводећи да су на комшијској кући постављене камере за видео-надзор које снимају његово двориште и улицу, што угрожава његову приватност.

С тим у вези Повереник је, између осталог, указао на следеће.

Неспорно је да снимање представља обраду података о личности, међутим, када је у питању обрада података о личности која се врши употребом уређаја за снимање (видео-надзор), општи принципи утврђени ЗЗПЛ немају своју прецизну разраду.

Чланом 5. ЗЗПЛ, прописано је да, осим ако очигледно претежу супротни интереси лица, поједине одредбе овог закона о условима за обраду, као и правима и обавезама у вези са обрадом се не примењују, између осталог, на обраду података који се обрађују за породичне и друге личне потребе и нису доступни трећим лицима.

Овде напомињемо да приватно лице може да има интерес да врши надзор на одређеном месту које служи за јавну употребу да би заштитило своју имовину и безбедност или да би заштитило нека од својих права. У том случају тај простор би морао да буде у непосредној близини приватног простора који то лице жели да заштити. То значи да визуелни угао који покрива камера не сме бити такав да се снима већи простор од оног који је неопходан за остварење сврхе обраде или да снима простор који је искључиво власништво других приватних лица (улаз и излаз, односно спољашњост или унутрашњост других станова и кућа).

Такође, указујемо на то да се у члану 40. Устава Републике Србије прописује да је стан неповредив (став 1); нико не може без писмене одлуке суда ући у туђи стан или друге просторије против воље њиховог држаоца, нити у њима вршити претрес. Држалац стана и друге просторије има право да сам или преко свог заступника и уз још два пунолетна сведока присуствује претресању. Ако држалац стана или

његов заступник нису присутни, претресање је допуштено у присуству два пунолетна сведока (став 2); без одлуке суда, улазак у туђи стан или друге просторије, изузетно и претресање без присуства сведока, дозвољени су ако је то неопходно ради непосредног лишења слободе учиниоца кривичног дела или отклањања непосредне и озбиљне опасности за људе или имовину, на начин предвиђен законом (став 3).

С обзиром на наведено, Повереник не може да спроводи поступак надзора у простору који је у приватној својини.

У складу са одредбом члана 42. став 4. Устава Републике Србије, лице је обавештено да може затражити одговарајућу судску заштиту.

БРОЈ: 072-03-183/2018-05 ОД 13. 1. 2018. ГОДИНЕ

3. Обрада нарочито осетљивих података

3.1. ДА ЛИ ДИРЕКТОР ШКОЛЕ МОЖЕ ПРЕДСЕДНИКУ ИЗВРШНОГ ОДБОРА СИНДИКАЛНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ УСТУПИТИ ПОДАТКЕ О МЕСЕЧНИМ УПЛАТАМА ЧЛАНАРИНЕ ЧЛАНОВА СИНДИКАТА

Податак о синдикалном чланству, као нарочито осетљив податак о личности, послодавац, тј. школа могао би да обрађује искључиво на основу пристанка запосленог датог у складу са одредбама чл. 16. и 17. Закона о заштити података о личности.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Лице се обратило Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности питањем да ли директор школе може председнику Извршног одбора синдикалне организације доставити информације о месечним уплатама чланарине чланова тог синдиката.

33ПЛ уређује услове за прикупљање и даљу обраду података о личности и прописује права лица и заштиту права лица чији се подаци прикупљају и обрађују. Овај закон је на основу члана 42. Устава Републике Србије („Службени гласник РС“, број 98/06) конципиран као закон којим се штити једно лично, Уставом загарантовано људско право – право на заштиту података о личности конкретне особе, односно заштиту приватности те особе.

У складу са одредбама наведеног члана Устава и чланом 8. тачка 1. 33ПЛ, правни основ за обраду података о личности могу бити законско овлашћење или пристанак лица на које се подаци односе, а који је дат на начин и под условима прописаним одредбама чланова 10. и 15. 33ПЛ.

Одредбом члана 16. став 1. 33ПЛ утврђено је да се подаци који се односе на синдикално чланство могу обрађивати на основу слободно датог пристанка лица, осим када законом није дозвољена обрада ни уз пристанак.

У члану 17. 33ПЛ прописује се да се пристанак за обраду нарочито осетљивих података даје у писменом облику, који садржи ознаку податка који се обрађује, сврху обраде и начин његовог коришћења, те да ако давалац пристанка није писмен или из другог разлога није у стању да пристанак својеручно потпише, пристанак је пуноважан ако два сведока својим потписима потврде да писмено садржи изјаву воље даваоца пристанка, док се у члану 18. истог закона прописује да је, у случају опозива, лице које је дало пристанак дужно да руковаоцу накнади оправдане трошкове и штету, у складу с прописима којима се уређује одговорност за штету, осим ако је друкчије одређено у изјави о пристанку.

Према претходно наведеном, податак о синдикалном чланству, као нарочито осетљив податак о личности, послодавац (овде школа) могао би да обрађује искључиво на основу пристанка запосленог, датог синдикалној организацији у складу са цитираним одредбама ЗЗПЛ.

Указујемо на то да су школе, као руковаоци дужни да самостално примењују одредбе прописа који уређују обављање њихове основне делатности: Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/17 и 27/18 – др. закон), Закон о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17 – одлука УС и 113/17), те посебни закони, као и одредбе ЗЗПЛ и основна начела садржана у њему.

Тако се у Закону о раду чланом 206. прописује да се запосленима јамчи слобода синдикалног организовања и деловања без одобрења, уз упис у регистар, а чланом 207. да је послодавац дужан да запосленим који је члан синдиката на име синдикалне чланарине одбије износ од зараде *на основу његове њисмене изјаве* и да тај износ уплати на одговарајући рачун синдиката, док чланом 210, између осталог, да је послодавац дужан да синдикату омогући приступ подацима и информацијама неопходним за обављање синдикалних активности.

БРОЈ: 072-03-6805/2018-05 ОД 28. 11. 2018. ГОДИНЕ

3.2. ПОД КОЈИМ УСЛОВИМА ПОСЛОДАВАЦ МОЖЕ ДА ОБРАЂУЈЕ ПОДАТКЕ О ЗАПОСЛЕНИМА У СВРХУ ОСТВАРИВАЊА ПРАВА ЗАПОСЛЕНИХ НА СОЛИДАРНУ ПОМОЋ И РЕШАВАЊА ВИШКА ЗАПОСЛЕНИХ?

Израда социјалне карте одређеног лица подразумева обраду података о личности, од којих су неки нарочито осетљиви подаци у смислу члана 16. Закона о заштити података о личности. Послодавац би такву обраду података о личности могао вршити само уколико за то има изричито законско овлашћење или законом установљену обавезу, у ком случају се обрада врши у границама тог овлашћења, што значи да послодавац може обрађивати само податке чија је обрада утврђена законом, односно податке који су неопходни и подесни за извршење законом прописане обавезе. Обраду података о личности на основу пристанка запосленог послодавац би могао вршити само када обрада података нема и не може имати утицаја на права и обавезе запосленог, и тада се она врши у границама датог пристанка.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности примио је захтев лица за давање мишљење о томе да ли је „нацрт социјалне анкете“, коју је сачинио ЈМУ РТС, у складу са Законом о заштити података о личности. У захтеву је навео да је ЈМУ РТС захтевао од Одељења за социјалну и психолошку заштиту запослених да сачини социјалну карту запослених и достави је ради остваривања права запослених на солидарну помоћ, као и предстојећег решавања вишка запослених.

У вези с тим, најпре је указано на то да су права и обавезе послодавца и запослених, остваривање права на солидарну помоћ, као и начин и услови решавања вишка запослених, уређени прописима из области рада, па се сагласно изнетом, ради добијања обавештења о томе да ли је послодавац овлашћен да сачини социјалну карте запослених у складу с тим прописима, треба обратити Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Имајући у виду наведено, а полазећи од чињенице да израда социјалне карте одређеног лица подразумева обраду података о личности, од којих су неки нарочито осетљиви подаци у смислу члана 16. Закона о заштити података о личности, са аспекта надлежности Повереника у погледу примене тог закона, начелно указујемо на то да би послодавац такву обраду података о личности могао вршити само уколико за то има изричито законско овлашћење или законом установљену

обавезу, у ком случају се обрада врши у границама тог овлашћења, што значи да послодавац може обрађивати само податке чија је обрада утврђена законом, односно податке који су неопходни и подесни за извршење законом прописане обавезе.

Обраду података о личности на основу пристанка запосленог послодавац би могао вршити само када обрада података нема и не може имати утицаја на права и обавезе запосленог, и тада се она врши у границама датог пристанка.

Уколико би услов у погледу правног основа био испуњен, руковацац и обрађивач података имају обавезе које су прописане Законом о заштити података о личности, као што је обавештавање Повереника о намери успостављања збирке података (члан 49. Закона), предузимање одговарајућих мера заштите података (члан 47. Закона) и тако даље.

Ово мишљење је начелног карактера и не представља упутство за поступање у било ком конкретном случају. Ово стога што је Повереник орган који врши надзор над применом Закона и другостепени орган у поступку остваривања права физичких лица у вези с обрадом података о личности, па сагласно томе, ставове о конкретним питањима одређеног случаја може заузети само у поступку за чије је спровођење надлежан.

БРОЈ: 073-11-1766/2018-02 ОД 27. 11. 2018. ГОДИНЕ

3.3. ДА ЛИ ЈЕ ЈАВНИ БЕЛЕЖНИК ОВЛАШЋЕН ДА ПРИБАВЉА МЕДИЦИНСКУ ДОКУМЕНТАЦИЈУ ОД СТРАНКЕ РАДИ ОДЛУЧИВАЊА О НЕОПХОДНОСТИ ИЗЛАСКА НА ТЕРЕН?

Јавни бележник дужан је да тражи од странке доказ да би оправдао захтев за обављање службене радње изван седишта. Међутим, приликом доказивања оправданости те радње јавни бележник мора водити рачуна о сразмерности између сврхе обраде ових података на коју га обавезује закон и права лица на које се подаци односе. Између осталог, то значи да је јавни бележник дужан да ради правдања захтева за обављање службене радње изван седишта обрађује само минимум података о личности који су неопходни.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности примио је захтев странке насловљен као „приговор“ на поступање јавних бележника и тражење медицинске документације странке ради доказивања неопходности изласка на терен. С тим у вези Повереник је указао на следеће.

Закон о заштити података о личности („Службени гласник РС“, бр. 97/08, 104/09 – др. закон, 68/12 – одлука УС и 107/12) прописује услове за обраду података о личности. Како је то уређено чланом 8. Закона, који прописује услове за обраду, обрада није дозвољена ако, између осталог, физичко лице није дало пристанак за обраду, односно ако се обрада врши без законског овлашћења, ако је податак који се обрађује непотребан или неподесан за остварење сврхе обраде или су број или врста података који се обрађују несразмерни сврси обраде.

Како је уређено чланом 20. Закона о јавном бележништву („Службени гласник РС“, бр. 31/11, 85/12, 19/13, 55/14 – др. закон, 93/14 – др. закон, 121/14, 6/15 и 106/15), обављање службених радњи изван службеног седишта и јавнобележничке канцеларије ближе се уређује Јавнобележничким пословником.

Ова материја није експлицитно уређена Јавнобележничким пословником („Службени гласник РС“, број 88/14). Јавнобележнички пословник („Службени гласник РС“, број 62/16) ову материју детаљније уређује.

Чланом 15. Јавнобележничког пословника прописано је:

Јавнобележничке исправе се састављају, солемнизују или оверавају у канцеларији јавног бележника.

У хитним случајевима, односно у случају оправданих разлога и неодложне потребе, на образложени захтев странке у писаној форми,

јавни бележник може службену радњу обавити изван утврђеног радног времена, нерадним даном и празником, у канцеларији или изван јавнобележничке канцеларије, али само док та потреба траје.

Захтев странке се посебно сматра оправданим кад је закључење правног посла неопходно ради заштите права и интереса тог лица и:

- кад због старости, болести или инвалидитета странка не може да дође у канцеларију јавног бележника ни уз помоћ других лица;
- кад то захтева лице које се налази на лечењу у болници или у другој установи за рехабилитацију или у установи за збрињавање и боравак старих лица;
- кад то захтева лице које се налази на издржавању казне затвора;
- ако је то корисно због већег броја подносилаца исправа чији се потписи оверавају поводом истог догађаја или ако за то постоје други оправдани разлози или је то оправдано због повећаног обима посла. Повећаним обимом посла сматра се оверавање, солемнизација или сачињавање три или више исправа или кад у поступку учествују пет или више потписника.

Чланом 16. Јавнобележничког пословника прописано је:

У случајевима када на образложени захтев странке, јавни бележник треба да обави службену радњу изван седишта јавнобележничке канцеларије, јавни бележник је дужан да прибави дозволу Коморе.

Захтев за давање дозволе ради обављања службене радње изван седишта јавнобележничке канцеларије, у писаној форми, јавни бележник предаје Комори непосредно, поштом или на други одговарајући начин (мејлом, факсом и сл.).

Дозвола Коморе за обављање службене радње изван седишта јавнобележничке канцеларије може се доставити јавном бележнику непосредно, поштом или на други одговарајући начин (мејлом, факсом и сл.).

Из наведеног произилази да је јавни бележник дужан да тражи од странке доказ како би оправдао захтев за обављање службене радње изван седишта.

Међутим, приликом доказивања радње и јавни бележник мора водити рачуна о сразмерности између сврхе обраде ових података на коју га обавезује Закон и права лица на које се подаци односе. Између осталог, то значи да је јавни бележник дужан да ради правдања захтева за обављање службене радње изван седишта обрађује само минимум података о личности који су неопходни. Примера ради, уместо медицинске документације или посебних дознака које садрже далеко обимнији сет података о личности него што је неопходан за дату радњу, јавни бележник може тражити потврду од одређеног лекара о немогућности лица да самостално или у пратњи других дође у просторије јавног бележника.

Свакако да обим података зависи од околности сваког конкретног случаја и да овај пример не треба користити као применљив на сваки случај.

Што се тиче поступања Повереника у неком конкретном случају и вршења надзора, указујемо на то да је то могуће у погледу неког конкретног лица као руковаоца података о личности.

БРОЈ: 011-00-00873/2016-02 ОД 19. 7. 2016. ГОДИНЕ

3.4. ПОД КОЈИМ УСЛОВИМА ДВЕ ДРЖАВЕ МОГУ РАЗМЕЊИВАТИ ИЗВОДЕ ИЗ КАЗНЕНЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ У СВРХУ ПРУЖАЊА ПРАВНЕ ПОМОЋИ У КРИВИЧНИМ СТВАРИМА?

Са становишта примене Закона о заштити података о личности, да би обрада података о личности која подразумева прибављање извода из казнене евиденције из друге државе у сврху пружања правне помоћи, била дозвољена, потребно је да за такву обраду постоји законско овлашћење, односно овлашћење садржано у потврђеном међународном уговору.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Министарство спољних послова Републике Србије обратило се Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, ради давања мишљења и доставило предлог ноте који би, у складу са чланом 14. Уговора између Републике Србије и Босне и Херцеговине о изменама и допунама Уговора између Србије и Црне Горе и Босне и Херцеговине о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, био упућен Босни и Херцеговини ради регулисања питања прибављања извода из казнене евиденције за држављане Републике Србије и Босне и Херцеговине.

У вези са тим, истичемо да Повереник подржава настојање да Република Србија и Босна и Херцеговина, на узајамној основи, омогуће ефикасније остваривање права грађана пред надлежним органима друге државе и, са становишта надлежности овог органа, указујемо на следеће.

Подаци из казнене евиденције који се односе на физичко лице чији је идентитет одређен или одредив представљају податке о личности, у смислу Закона о заштити података о личности, и то нарочито осетљиве податке из члана 16. тог закона.

Свака радња која се предузима у вези са подацима о личности представља обраду података у смислу члана 3. тачка 3. Закона, која, између осталог, није дозвољена ако се врши без ваљаног правног основа, тј. без законског овлашћења, односно пристанка физичког лица на које се односе подаци који се обрађују.

Када је реч о обради података коју врши државни орган, треба имати у виду да је та обрада, пре свега, ограничена надлежношћу органа која је утврђена законом (или потврђеним међународним уговором), те да орган може да обрађује податке о личности ради извршавања послова из своје надлежности, у сврху и на начин прописан законом (или потврђеним међународним уговором).

Како питање надлежности државног органа, по природи ствари, представља материју која се уређује законом, пристанком физичког

лица на обраду података о личности не може се уређивати надлежност која није већ успостављена законом (или потврђеним међународним уговором).

Дакле, са становишта примене Закона о заштити података о личности, да би обрада података о личности у сврху и на начин који сте у достављеном акту навели била дозвољена, потребно је да за њу постоји законско овлашћење, односно овлашћење садржано у потврђеном међународном уговору.

Напомињемо да ово мишљење има начелни карактер и дато је без упуштања у одредбе Уговора Србије и Црне Горе и Босне и Херцеговине о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима и Уговора између Републике Србије и Босне и Херцеговине о изменама и допунама Уговора између Србије и Црне Горе и Босне и Херцеговине о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима.

БРОЈ: 073-11-182/2018-02 ОД 9. 2. 2018. ГОДИНЕ

4. Прибављање и размена података између различитих правних субјеката

4.1. ДА ЛИ ПОСЛОДАВАЦ ИМА ПРАВО УВИДА У ЗДРАВСТВЕНИ КАРТОН ЗАПОСЛЕНОГ И ДА ЛИ МОЖЕ ПОДАТКЕ О ОСУЂИВАНОСТИ ЗАПОСЛЕНОГ ПРИБАВИТИ ДИРЕКТНО ОД ПОЛИЦИЈЕ БЕЗ ПРИСУСТВА ЗАПОСЛЕНОГ?

Послодавац нема право на увид у здравствени картон запосленог, осим изузетно ако постоји писмени пристанак запосленог дат у смислу члана 17. Закона о заштити података о личности, при чему треба имати у виду да пуноважан пристанак за обраду подразумева слободно изражену вољу лица које пристанак даје, као и могућност да се он опозове, у смислу члана 11. Закона, са свим правним последицама таквог опозива, јер у односу између послодавца и запосленог, запослени као „слабија“ страна није стварно слободан да одлучи, постоји несразмера утицаја и моћи између оног ко пристањак прибавља (послодавац) и оног од кога се он тражи (запослени).

Осим тога, увид у податке о здравственом стању неког лица могућ је и на основу одлуке суда.

Послодавац би могао од надлежног суда да тражи податке из казнене евиденције о запосленом, или кандидату за запослење, на основу образложеног захтева и уколико за то има оправдан интерес, заснован на закону.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Лице се обратило Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности (у даљем тексту: Повереник) следећим питањима:

1) „Да ли послодавац по закону има право на увид у здравствени картон запосленог и, ако има, по ком члану закона има право на то?“ и „Да ли послодавац може да добије податке о осуђиваности директно од полиције и без присуства запосленог?“

1) Чланом 16. став 1. ЗЗПЛ прописано је да се подаци који се односе на националну припадност, расу, пол, језик, вероисповест, припадност политичкој странци, синдикално чланство, здравствено стање, примање социјалне помоћи, жртву насиља, осуду за кривично дело и сексуални живот могу обрађивати на основу слободно датог пристанка лица, осим када законом није дозвољена обрада ни уз пристанак. Ставом 2. наведеног члана ЗЗПЛ прописано је да, изузетно, подаци који се односе на припадност политичкој странци, здравствено стање и примање социјалне помоћи, могу се обрађивати без пристанка лица, само ако је то законом прописано.

Пристанак за обраду нарочито осетљивих података даје се у писменом облику, који садржи ознаку податка који се обрађује, сврху

обраде и начин његовог коришћења, што је прописано чланом 17. став 1. ЗЗПЛ. Ако давалац пристанка није писмен или из другог разлога није у стању да пристанак својеручно потпише, пристанак је пуноважан ако два сведока својим потписима потврде да писмено садржи изјаву воље даваоца пристанка, у складу са чланом 17. став 2. ЗЗПЛ.

Када су у питању прописи из области здравствене заштите којима је уређена обрада нарочито осетљивих података о личности у смислу одредаба чл. 16–18. ЗЗПЛ, Закон о правима пацијената („Службени гласник РС“, број 45/13) у члану 21. ст. 1. и 3. прописује да подаци о здравственом стању, односно подаци из медицинске документације, спадају у податке о личности и представљају нарочито осетљиве податке о личности пацијента, у складу са законом и да се нарочито осетљивим подацима о личности пацијента сматрају и подаци о људским супстанцама, на основу којих се може утврдити идентитет лица од кога оне потичу.

Чланом 21. став 2. Закона о правима пацијената прописано је да су податке о здравственом стању, односно податке из медицинске документације, дужни да чувају сви здравствени радници, односно здравствени сарадници, као и друга лица запослена у здравственим установама, приватној пракси, организационој јединици високошколске установе здравствене струке која обавља здравствену делатност, другом правном лицу које обавља одређене послове из здравствене делатности у складу са законом, организацији обавезног здравственог осигурања, као и правном лицу које обавља послове добровољног здравственог осигурања, код којих је пацијент здравствено осигуран, а којима су ти подаци доступни и потребни ради остваривања законом утврђених надлежности.

Лица наведена у члану 21. став 2. Закона о правима пацијената, као и друга лица која неовлашћено, односно без пристанка пацијента или законског заступника, располажу подацима из медицинске документације у супротности са овим чланом, и неовлашћено износе у јавност те податке, одговорни су за одавање нарочито осетљивих података, у складу са законом, што је прописано ставом 4. члана 21. овог закона.

Закон о здравственој заштити („Службени гласник РС“, бр. 107/05, 72/09 – др. закон, 88/10, 99/10, 57/11, 119/12, 45/13 – др. закон, 93/14, 96/15, 106/15, 113/17 – др. закон и 105/17 – др. закон) у члану 73, између осталог, прописује да су здравствена установа, приватна пракса, установе социјалне заштите, заводи за извршење заводских санкција, факултети здравствене струке који обављају одређене послове здравствене делатности, као и друга правна лица која обављају одређене послове здравствене делатности у складу са законом дужна да чувају медицинску документацију пацијената од неовлашћеног

приступа, копирања и злоупотребе, независно од облика у коме су подаци из медицинске документације сачувани (папир, микрофилм, оптички и ласер дискови, магнетни медији и др.), у складу са законом.

Такође, и Закон о здравственој документацији и евиденцијама у области здравства („Службени гласник РС“, бр. 123/14, 106/15 и 105/17) у члану 40. прописује да подаци из медицинске документације пацијента представљају нарочито осетљиве податке о личности. Здравствене установе, приватна пракса и друга правна лица, дужни су да прикупљање и обраду података о личности пацијента врше на начин којим се обезбеђује остваривање права на приватност и права на поверљивост података о личности пацијента, у складу са законом којим се уређују права пацијената и законом којим се уређује заштита података о личности. Дужности чувања података из става 2. овог члана, надлежни здравствени радник, односно здравствени сарадник и друго овлашћено лице може бити ослобођено само на основу писменог пристанка пацијента, односно његовог законског заступника, или на основу одлуке суда.

Дакле, имајући у виду прво питање и цитиране одредбе закона, послодавац не би имао право на увид у здравствени картон запосленог, сем уколико лице на које се подаци односе не би дало пуноважан пристанак за такву обраду података у смислу члана 17. ЗЗПЛ, или би суд претходно морао да донесе такву одлуку.

2) Поводом другог питања које се тиче могућности послодавца „[...] да добије податке о осуђиваности директно од полиције и без присуства запосленог...” Повереник је указао на следеће.

Садржај и давање података из казнене евиденције прописани су чланом 102. Кривичног законика („Службени гласник РС“, бр. 85/05, 88/05 – испр., 107/05 – испр, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14 и 94/16). Када је у питању захтев послодавца да запослени сам достави доказ о својој осуђиваности или неосуђиваности, наглашавамо да је ставом 4. наведеног члана Кривичног законика прописано да нико нема права да тражи од грађанина да подноси доказ о својој осуђиваности или неосуђиваности.

У ставу 2. наведеног члана Кривичног законика прописано је да се подаци из казнене евиденције могу дати само суду, јавном тужиоцу и полицији у вези с кривичним поступком који се води против лица које је раније било осуђено, органу за извршење кривичних санкција и органу који учествује у поступку давања амнестије, помиловања, рехабилитације или одлучивања о престанку правних последица осуде, као и органима старатељства, кад је то потребно за вршење послова из њихове надлежности. Подаци из казнене евиденције могу се дати и другим државним органима који су надлежни за откривање и спречавање извршења кривичних дела, када је то посебним законом прописано.

Даље, у ставу 3. истог члана Кривичног законика стоји да се подаци из казнене евиденције могу, на образложен захтев, дати и државном органу, предузећу, другој организацији или предузетнику, ако још трају правне последице осуде или мере безбедности и ако за то постоји оправдани интерес заснован на закону. Овде указујемо на то да је одредбама члана 99. Судског пословника („Службени гласник РС“, бр. 110/09, 70/11, 19/12 и 89/13) прописано да на захтев странке, трећих лица која имају оправдан интерес и кад је то прописима одређено, суд издаје уверење о чињеницама о којима води службену евиденцију.

Имајући у виду цитиране одредбе члана 102. Кривичног законика, послодавац би могао да од надлежног суда тражи податке из казнене евиденције о запосленом, или кандидату за запослење, на основу образложеног захтева и уколико за то има оправдан интерес, заснован на закону. Уколико би послодавац захтевао од запосленог да сам достави доказ о својој осуђиваности или неосуђиваности, таква обрада била би недозвољена у смислу члана 8. тачка 5. ЗЗПЛ.

Овде треба узети у обзир и одредбе Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17 – одлука УС и 113/17) којима су прописани услови за заснивање радног односа. Чланом 24. став 1. наведеног закона прописано је да радни однос може да се заснује са лицем које има најмање 15 година живота и испуњава друге услове за рад на одређеним пословима, утврђене законом, односно правилником о организацији и систематизацији послова. Ставом 2. наведеног члана закона прописано је да се правилником утврђују организациони делови код послодавца, назив и опис послова, врста и степен захтеване стручне спреме, односно образовања и други посебни услови за рад на тим пословима, а може да се утврди и број извршилаца.

Чланом 26. став 1. истог закона прописано је да је кандидат дужан да приликом заснивања радног односа послодавцу достави исправе и друге доказе о испуњености услова за рад на пословима за које заснива радни однос, утврђених правилником, а ставом 2. истог члана да послодавац не може од кандидата да захтева податке о породичном, односно брачном статусу и планирању породице, односно достављање исправа и других доказа који нису од непосредног значаја за обављање послова за које заснива радни однос.

На пример, уколико би послодавац својим правилником о организацији и систематизацији послова предвидео, као један од услова за обављање одређених послова, да лице није правноснажно осуђено за кривично дело на раду или у вези с радом, имао би легитимитет да од надлежног суда тражи податке из казнене евиденције. Претходно наведена ситуација била би релевантна у случају када би кандидат за запослење било лице које је правноснажно осуђено за кривично дело на

раду или у вези с радом и да правне последице такве осуде, или мере безбедности, још трају, аналогном применом члана 179. став 1. тачка 2. Закона о раду, којим је прописано да послодавац може запосленом да откаже уговор о раду ако за то постоји оправдани разлог који се односи на радну способност запосленог и његово понашање, и то ако је правноснажно осуђен за кривично дело на раду или у вези са радом.

Овде би за послодавца биле од интереса и одредбе члана 176. тач. 2–4. Закона о раду, које прописују да запосленом престаје радни однос независно од његове воље и воље послодавца: ако му је, по одредбама закона, односно правноснажној одлуци суда или другог органа, забрањено да обавља одређене послове, а не може да му се обезбеди обављање других послова – даном достављања правноснажне одлуке, ако због издржавања казне затвора мора да буде одсутан са рада у трајању дужем од шест месеци – даном ступања на издржавање казне и ако му је изречена мера безбедности, васпитна или заштитна мера у трајању дужем од шест месеци и због тога мора да буде одсутан са рада – даном почетка примењивања те мере.

Такође, напомињемо да је Уставни суд својом Одлуком бр. IУз-424/2014 од 17. 11. 2016, која је објављена у „Службени гласнику РС“, број 13/17 од 24. 2. 2017. године утврдио да је одредба члана 179. став 3. тачка 5. Закона о раду, која је на основу наведене одлуке и брисана, неуставна из разлога што је послодавцу, односно одговорном лицу код послодавца, било остављено на вољу и сопствену процену да ли неко понашање запосленог представља радњу извршења кривичног дела учињеног на раду и у вези с радом, без обзира на то да ли је против запосленог покренут кривични поступак за кривично дело, односно запосленом би престао радни однос, а да правноснажна осуђујућа пресуда кривичног суда није ни донета (члан 179. став 1. тачка 2. Закона о раду).

Како је и одредбом члана 179. став 3. тачка 6. Закона о раду прописано да послодавац може да откаже уговор о раду запосленом који својом кривицом учини повреду радне обавезе, и то ако је дао нетачне податке који су били одлучујући за заснивање радног односа, послодавац би имао интерес да прикупи податке који би у претходно наведеним ситуацијама представљали основ за отказ уговора о раду и њих може да прикупи из службене (казнене) евиденције, у складу са чланом 99. став 1. Судског пословника („Службени гласник РС“, бр. 110/09, 70/11, 19/12, 89/13, 96/15, 104/15, 113/15 – испр., 39/16, 56/16, 77/16 и 16/18) којим је прописано да на захтев странке, трећих лица која имају оправдан интерес и кад је то прописима одређено, суд издаје уверење о чињеницама о којима води службену евиденцију.

С друге стране, када је у питању доказ да ли се против неког лица води кривични поступак, чланом 165. Закона о раду прописано је да

запослени може да буде привремено удаљен са рада ако је против њега започето кривично гоњење у складу са законом због кривичног дела учињеног на раду или у вези са радом.

Аналогно, овде би се хипотетички могло говорити о ситуацији да послодавац може имати интерес да сазна да ли се против лица са којим намерава да заснује радни однос води кривични поступак због кривичног дела учињеног на раду или у вези са радом, из простог разлога што би послодавац, уколико се то утврди, имао ситуацију да запосленог, већ по заснивању радног односа, удаљује са рада, а сходном применом одредаба члана 167. став 2. и члана 168. Закона о раду, такво удаљење може да траје до правноснажног окончања тог кривичног поступка и послодавац би био дужан да том запосленом исплати накнаду зараде у висини једне четвртине, а уколико издржава породицу, у висини једне трећине основне зараде.

Закон о раду не прописује обавезу кандидата за запослење да послодавцу достави доказ да ли се против њега води кривични поступак, а уколико је за послодавца тај податак потребан у сврху заснивања радног односа, правни основ за овакву обраду био би пристанак, у смислу чл. 10. и 15. ЗЗПЛ.

У погледу пристанка, као правног основа обраде података о личности приликом заснивања радног односа, напомињемо да пуноважан пристанак за обраду подразумева слободно изражену вољу лица које пристанак даје, као и могућност да се он опозове, у смислу члана 11. ЗЗПЛ, са свим правним последицама таквог опозива, јер у односу између послодавца и запосленог, запослени као „слабија“ страна није стварно слободан да одлучи, постоји несразмера утицаја и моћи између оног ко пристанак прибавља (послодавац) и оног од кога се тражи (запослени, кандидат за запослење). Зато послодавац у сваком конкретном случају мора да води рачуна и о начелима сразмерности и сврсисходности обраде из члана 8. ЗЗПЛ.

БРОЈ: 072-03-2615/2018-05 ОД 8. 5. 2018. ГОДИНЕ

4.2. ДА ЛИ ЈЕ ПОСЛОДАВЦУ ПОТРЕБНА САГЛАСНОСТ ЗА ДОСТАВЉАЊЕ ПОДАТАКА О ЗАПОСЛЕНОМ РЕПУБЛИЧКОМ ФОНДУ ЗА ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРАЊЕ РАДИ ИЗДАВАЊА ЗДРАВСТВЕНЕ КЊИЖИЦЕ?

**Послодавац је на основу закона дужан да изврши пријаву за-
посленог на обавезно социјално осигурање, којом приликом на
основу законског овлашћења врши прикупљање и обраду пода-
така о личности запосленог, што даље значи да послодавцу за на-
ведено није потребна сагласност запосленог.**

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Лице се обратило Поверенику за информације од јавног значаја и
заштиту података о личности питањем да ли његов послодавац може
његове податке проследити здравственом без његове сагласности
ради израде здравствене књижице.

Чланом 8. тачка 1. ЗЗПЛ прописано је да обрада података о лич-
ности није дозвољена ако физичко лице није дало пристанак за обра-
ду, односно ако се обрада врши без законског овлашћења. Наведено
значи да руковалац сме да обрађује податке само ако је на то законом
овлашћен или је овлашћење добио од самог лица од ког прикупља
податке на основу његовог пристанка.

Члан 12. ЗЗПЛ прописује да је обрада података о личности без
пристанка лица дозвољена да би се остварили или заштитили живот-
но важни интереси лица или другог лица, а посебно живот, здравље и
физички интегритет; у сврху извршења обавеза одређених законом,
актом донетим у складу са законом или уговором закљученим између
лица и руковаоца, као и ради припреме закључења уговора; у сврху
прикупљања средстава за хуманитарне потребе и у другим случајевима
одређеним овим законом, ради остварења претежног оправданог
интереса лица, руковаоца или корисника.

Члан 35. став 2. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05,
61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17 – одлука УС и 113/17) прописује да
је послодавац дужан да на основу уговора о раду или другог уговора
о обављању послова закљученог у складу са овим законом поднесе
јединствену пријаву на обавезно социјално осигурање у року пропи-
саном законом којим се уређује Централни регистар обавезног соци-
јалног осигурања, а најкасније пре ступања запосленог и другог радно
ангажованог лица на рад.

На основу члана 11. Закона о Централном регистру обавезног со-
цијалног осигурања, регистрација осигураника и осигураних лица у
Централном регистру врши се подношењем јединствене пријаве у

електронском облику од стране подносиоца јединствене пријаве; јединствена пријава подноси се у року од три радна дана од дана за-послења, односно од дана закључења уговора о раду, односно другог уговора о обављању послова или од дана почетка обављања делатности, односно од дана престанка запослења, престанка обављања послова или обављања делатности, односно од дана настале промене у току осигурања; јединствена пријава садржи податке који су потребни за остваривање права из обавезног социјалног осигурања, а који су утврђени прописима који уређују пензијско и инвалидско осигурање, здравствено осигурање и осигурање за случај незапослености; ближу садржину и образац јединствене пријаве, начин подношења јединствене пријаве, доказе који се уз пријаву достављају, као и јединствене методолошке принципе и јединствен кодекс шифара за унос података у Јединствену базу прописује Влада; дан пријема јединствене пријаве у Централном регистру сматра се даном пријема јединствене пријаве у свим организацијама обавезног социјалног осигурања.

На основу члана 11. став 4. Закона о Централном регистру обавезног социјалног осигурања, донета је Уредба о садржини, обрасцу и начину подношења јединствене пријаве на обавезно социјално осигурање, јединственим методолошким принципима и јединственом кодексу шифара за унос података у Јединствену базу Централног регистра обавезног социјалног осигурања („Службени гласник РС“, бр. 54/10, 124/12 и 119/13), која у члану 7. став 1. тач. 1. и 2. прописује следеће:

„У Јединствену базу Централног регистра уносе се подаци о осигурању, и то:

1) Датум почетка осигурања, и то: дан, месец и година запослења, именовања или постављења; датум почетка обављања самосталне или пољопривредне делатности; датум почетка обављања уговорених послова; датум остваривања права на пензију или новчане накнаде у складу са законом; датум почетка школовања, односно стручног усавршавања; датум почетка мировања права и обавеза по основу рада; датум укључења у обавезно социјално осигурање; почетак пружања хитне медицинске помоћи; датум настанка повреде на раду или професионалне болести; датум подношења пријаве, односно датум стицања својства осигураног лица;

2) Основ осигурања, и то: (1) радни однос – за лица у радном односу, односно лица запослена у привредном друштву, другом правном лицу, државном органу, органу јединице локалне самоуправе или код физичких лица; за цивилна лица на служби у војсци и војним јединицама и установама; професионална војна лица према прописима о Војсци Србије, за домаће и стране држављане и лица без држављанства који су на територији Републике Србије запослени код страних или

међународних организација и установа, страних дипломатских и конзуларних представништава или код страних правних или физичких лица ако међународним уговором није другачије одређено, односно ако је такво осигурање предвиђено међународним уговором; за лица која обављају послове ван просторија послодавца; за лица у радном односу, односно запослене који су упућени на рад у иностранство, односно запослене у привредном друштву.“

Законом о здравственом осигурању („Службени гласник РС“, бр. 107/05, 109/05 – испр., 57/11, 110/12 – УС, 119/12, 99/14, 123/14, 126/14 – УС, 106/15 и 10/16 – др. закон) уређују се права из обавезног здравственог осигурања запослених и других грађана, обухваћених обавезним здравственим осигурањем, организација и финансирање обавезног здравственог осигурања, добровољно здравствено осигурање и друга питања од значаја за систем здравственог осигурања.

Чланом 10. Закона о здравственом осигурању прописано је начело обавезности, које се остварује организовањем и спровођењем свеобухватног обавезног здравственог осигурања за запослене и друге грађане у Републици (у даљем тексту: осигураници) у складу са овим законом, којим осигураници за себе и чланове својих породица (у даљем тексту: осигурана лица) обезбеђују право на здравствену заштиту и право на новчане накнаде, у складу са овим законом и прописима донетим за спровођење овог закона; начело обавезности обезбеђује се обавезом плаћања доприноса за обавезно здравствено осигурање од стране запослених и послодаваца, као и других обвезника уплате доприноса у складу са законом, што представља услов за остваривање права из обавезног здравственог осигурања; начело обавезности остварује се и спроводи укупном организацијом обавезног здравственог осигурања, којом се запосленима и другим лицима обухваћеним овим осигурањем обезбеђује и гарантује остваривање права из обавезног здравственог осигурања прописаних овим законом и прописима донетим за спровођење овог закона.

Члан 17. став 1. тачка 1. истог закона прописује да су осигураници физичка лица која су обавезно осигурана у складу са овим законом, и то: лица у радном односу, односно запослена у привредном друштву, другом правном лицу, државном органу, органу јединице локалне самоуправе и аутономне покрајине, као и код физичких лица (у даљем тексту: запослени).

Члан 112. став 1. Закона о здравственом осигурању прописује да лицу којем је признато својство осигураног лица матична филијала издаје прописану исправу о здравственом осигурању (у даљем тексту: исправа о осигурању), којом се доказује својство осигураног лица.

Члан 113. ст. 1. и 2. истог закона прописује да су правна и физичка лица дужна да матичној филијали доставе све податке у вези са

пријавом на обавезно здравствено осигурање, пријавом промене у обавезном здравственом осигурању или одјавом са обавезног здравственог осигурања, ради утврђивања својства осигураног лица, односно податке о престанку или промени у утврђеном својству осигураног лица; да на основу података из става 1. овог члана, матична филијала утврђује чињенице за стицање својства обавезно осигураног лица.

Дакле, послодавац је на основу закона дужан да изврши пријаву запосленог на обавезно социјално осигурање, којом приликом на основу законског овлашћења врши прикупљање и обраду података о личности дотичног запосленог, што даље значи да послодавцу за наведено није потребна сагласност запосленог.

БРОЈ: 072-03-6747/2018-05 ОД 26. 11. 2018. ГОДИНЕ

4.3. ДА ЛИ ЈЕ БАНКА ОВЛАШЋЕНА ДА ОД СВОЈИХ КЛИЈЕНАТА ПРИБАВЉА ПОДАТКЕ О ФУНКЦИОНЕРИМА, ЧЛАНОВИМА ЊИХОВЕ УЖЕ ПОРОДИЦЕ И ЊИХОВИМ БЛИЖИМ САРАДНИЦИМА?

Банке, као обвезници по Закону о спречавању прања новца и финансирања тероризма, имају законску обавезу да прикупе личне податке физичких лица са којима ступају у пословни однос, као и податак о функционеру како друге државе и међународне организације, тако и о функционеру Републике Србије, члану његове уже породице или ближег сараднику, па с тим у вези нема кршења одредаба Закона о заштити података о личности.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Лице се обратило Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности (у даљем тексту: Повереник) питањем да ли банка има право да тражи податке о томе да ли је лице функционер, члан уже породице функционера, ближег сарадника функционера.

Да би обрада података била дозвољена, треба да постоји одговарајући правни основ. Правни основ за обраду података о личности може бити закон или писани пристанак лица.

Даље, чланом 7. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС“, број 113/17; у даљем тексту: ЗСПНФТ) прописано је да је обвезник дужан да: утврди идентитет странке; провери идентитет странке на основу докумената, података или информација прибављених из поузданих и веродостојних извора; утврди идентитет стварног власника странке и провери његов идентитет у случајевима прописаним овим законом; прибави и процени веродостојност информација о сврси и намени пословног односа или трансакције и друге податке у складу са овим законом; прибави и процени веродостојност информација о пореклу имовине која је или ће бити предмет пословног односа, односно трансакције, у складу са проценом ризика; редовно прати пословање и проверава усклађеност активности странке са природом пословног односа и уобичајеним обимом и врстом пословања странке.

Обвезник је дужан да одбије понуду за успостављање пословног односа и извршење трансакције ако не може да изврши радње и мере из става 1. тач. 1–5. овог члана, а ако је пословни однос већ успостављен дужан је да га раскине, осим у случају када је рачун блокиран на основу поступка надлежног државног органа у складу са законом.

У случајевима из става 2. овог члана обвезник је дужан да сачини службену белешку у писменој форми, као и да размотри да ли постоје основи сумње да је реч о прању новца или финансирању тероризма и да поступи у складу са одредбама члана 47. овог закона. Службену белешку обвезник чува у складу са законом.

Чланом 8. ЗСПНФТ прописано је да радње и мере из члана 7. обвезник врши: при успостављању пословног односа са странком; при вршењу трансакције у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности, по званичном средњем курсу Народне банке Србије на дан извршења трансакције (у даљем тексту: у динарској противвредности), без обзира на то да ли је реч о једној или више међусобно повезаних трансакција, у случају када пословни однос није успостављен; при преносу новчаних средстава у складу са чл. 11–15. овог закона, у случају када пословни однос није успостављен; када у вези са странком или трансакцијом постоје основи сумње да је реч о прању новца или финансирању тероризма; када постоји сумња у истинитост или веродостојност прибављених података о странци и стварном власнику.

Изузетно од одредаба става 1. овог члана обвезник који врши мењачке послове дужан је да радње и мере из члана 7. овог закона изврши приликом вршења трансакције у износу од 5.000 евра или више у динарској противвредности без обзира на то да ли је реч о једној или више међусобно повезаних трансакција.

Такође, изузетно од одредаба става 1. овог члана, обвезник из члана 4. став 1. тачка 8. овог закона дужан је да радње и мере из члана 7. овог закона изврши приликом подизања добитака, полагања улога или у оба случаја, када се врше трансакције у износу од 2.000 евра или више у динарској противвредности без обзира на то да ли је реч о једној или више међусобно повезаних трансакција.

Чланом 17. став 6. ЗСПНФТ прописано је да је приликом идентификације лица обвезник дужан да прибави фотокопију личног документа тог лица. Обвезник је дужан да на тој фотокопији упише датум, време и лично име лица које је извршило увид. Фотокопију из овог става обвезник чува у складу са законом.

Чланом 3. тачка 22. ЗСПНФТ прописано је да је функционер: функционер друге државе, функционер међународне организације и функционер Републике Србије.

Тачком 23. истог члана прописано је да је функционер друге државе физичко лице које обавља или је у последње четири године обављало високу јавну функцију у другој држави, и то: шеф државе и/или владе, члан владе и његов заменик, изабрани представник законодавног тела, судија врховног и уставног суда или другог судског органа на високом нивоу, против чије пресуде, осим у изузетним

случајевима, није могуће користити редовни или ванредни правни лек, члан рачунског суда, односно врховне ревизорске институције и чланови органа управљања централне банке, амбасадор, отправник послова и високи официр оружаних снага, члан управног и надзорног органа правног лица које је у већинском власништву стране државе, члан органа управљања политичке странке.

Тачком 24. истог члана прописано је да је функционер међународне организације физичко лице које обавља или је у последње четири године обављало високу јавну функцију у међународној организацији, као што је: директор, заменик директора, члан органа управљања, или другу еквивалентну функцију у међународној организацији;

Тачком 25. истог члана прописано је да је функционер Републике Србије физичко лице које обавља или је у последње четири године обављало високу јавну функцију у земљи, и то: председник државе, председник Владе, министар, државни секретар, посебни саветник министра, помоћник министра, секретар министарства, директор органа у саставу министарства и његови помоћници, и директор посебне организације, као и његов заменик и његови помоћници, народни посланик; судије Врховног касационог, Привредног апелационог и Уставног суда, председник, потпредседник и члан савета Државне ревизорске институције, гувернер, вицегувернер, члан извршног одбора и члан Савета гувернера Народне банке Србије; лице на високом положају у дипломатско-конзуларним представништвима (амбасадор, генерални конзул, отправник послова); члан органа управљања у јавном предузећу или привредном друштву у већинском власништву државе, члан органа управљања политичке странке.

Тачком 26. истог члана прописано је да су чланови уже породице функционера брачни или ванбрачни партнер, родитељи, браћа и сестре, деца, усвојена деца и пасторчад, и њихови брачни или ванбрачни партнери.

Тачком 27. истог члана прописано је да је ближи сарадник функционера физичко лице које остварује заједничку добит из имовине или успостављеног пословног односа или има било које друге блиске пословне односе са функционером (нпр.: физичко лице које је формални власник правног лица или лица страног права, а стварну добит остварује функционер).

Чланом 38. ЗСПНФТ прописано је да је обвезник дужан да утврди да ли је странка или стварни власник странке функционер. Тај поступак се утврђује интерним актом обвезника, у складу са смерницама које доноси орган из члана 104. овог закона, надлежан за надзор над применом овог закона код тог обвезника.

На основу свега наведеног, банке, као обвезници по ЗСПНФТ, имају законску обавезу да прикупе личне податке физичких лица са којима ступају у пословни однос, као и податак о функционеру како друге државе и међународне организације, тако и о функционеру Републике Србије, члану његове уже породице или ближем сараднику, па с тим у вези нема кршења одредаба ЗЗПЛ.

БРОЈ: 072-03-5531/2018-05 ОД 21. 8. 2018. ГОДИНЕ

4.4. ДА ЛИ ЈЕ ПОСЛОВНА БАНКА ОВЛАШЋЕНА ДА ПРИБАВЉА ПОДАТКЕ О СВИМ ЧЛАНОВИМА НЕКОГ УДРУЖЕЊА, ЧЛАНОВИМА УПРАВНОГ ОДБОРА ИЛИ ПРЕДСЕДНИКА УДРУЖЕЊА?

Банка као обвезник има законско овлашћење да тражи податке о члановима удружења, ако је оно уписано у Агенцији за привредне регистре (АПР), јер је у том случају реч о правном лицу у смислу Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, а ако удружење није уписано у АПР, у том случају банка има овлашћење да обрађује само податке заступника удружења, што је, такође, прописано Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма за лица грађанског права.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Лице се обратило Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности питањем да ли је пословна банка овлашћена да тражи податке о свим члановима удружења, члановима управног одбора или председника удружења.

Чланом 3. ЗЗПЛ дефинисано је које се све радње сматрају обрадом података о личности, као и појам руковаоца подацима. Сваки руковалац који обрађује податке дужан је да, у смислу одредбе члана 8. ЗЗПЛ, води рачуна о дозвољености обраде података о личности и може обрађивати само оне податке које је законом овлашћен да прикупља или је овлашћење добио од самог лица од ког прикупља податке на основу његове сагласности, да податке прикупља само за сврхе које су законом прописане или за сврхе одређене добијеним пристанком, мора обезбедити тачност и ажурност података, да поштује начело сврсисходности (подаци о личности се обрађују само у односу на сврху уређену законом или пристанком лица) и начело сразмерности обраде (обрађује се само онолико података о личности колико је потребно у датом случају).

Да би обрада података била дозвољена, треба да постоји одговарајући правни основ. Правни основ за обраду података о личности може бити закон или писани пристанак лица.

Чланом 4. Закона о удружењима (Службени гласник РС“, бр. 51/09 и 99/11 – др. закон) прописано је да је упис у регистар удружења добровољан, као и да удружење стиче статус правног лица даном уписа у регистар.

Чланом 3. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС“, број 113/17) прописано је да су лица грађанског права удружења појединаца која удружују или ће удруживати новац или другу имовину за одређену намену.

Чланом 7. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, прописано је да је обвезник дужан да: утврди идентитет странке; провери идентитет странке на основу докумената, података или информација прибављених из поузданих и веродостојних извора; утврди идентитет стварног власника странке и провери његов идентитет у случајевима прописаним овим законом; прибави и процени веродостојност информација о сврси и намени пословног односа или трансакције и друге податке у складу са овим законом; прибави и процени веродостојност информација о пореклу имовине која је или ће бити предмет пословног односа, односно трансакције, у складу са проценом ризика; редовно прати пословање и проверава усклађеност активности странке са природом пословног односа и уобичајеним обичајем и врстом пословања странке.

Обвезник је дужан да одбије понуду за успостављање пословног односа, као и извршење трансакције ако не може да изврши радње и мере из става 1. тач. 1–5. овог члана, а ако је пословни однос већ успостављен, дужан је да га раскине, осим у случају када је рачун блокиран на основу поступка надлежног државног органа у складу са законом.

У случајевима из става 2. овог члана обвезник је дужан да сачини службену белешку у писменој форми, као и да размотри да ли постоје основи сумње да је реч о прању новца или финансирању тероризма и да поступи у складу са одредбама члана 47. овог закона. Службену белешку обвезник чува у складу са законом.

Чланом 8. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма прописано је да радње и мере из члана 7. обвезник врши: при успостављању пословног односа са странком; при вршењу трансакције у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности, по званичном средњем курсу Народне банке Србије на дан извршења трансакције (у даљем тексту: у динарској противвредности) без обзира на то да ли је реч о једној или више међусобно повезаних трансакција, у случају када пословни однос није успостављен; при преносу новчаних средстава, у складу са чл. 11–15. овог закона, у случају када пословни однос није успостављен; када у вези са странком или трансакцијом постоје основи сумње да је реч о прању новца или финансирању тероризма; када постоји сумња у истинитост или веродостојност прибављених података о странци и стварном власнику.

Чланом 20. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма прописано је да обвезник утврђује и проверава идентитет странке која је правно лице прибављањем података из члана 99. став 1. тачка 1. овог закона. Подаци из става 1. овог члана прибављају се увидом у оригинал или оверену копију документације из регистра који води надлежни орган државе седишта странке, чију копију чува у складу са законом. На копији коју чува, обвезник уписује датум,

време и лично име лица које је извршило увид у оригинал или оверену копију.

Документација из става 2. овог члана не сме бити старија од три месеца од дана издавања.

Обвезник може податке из става 1. овог члана прибавити непосредним увидом у регистар који води надлежни орган државе седишта или други званични јавни регистар. Обвезник је дужан да на одштампаном изводу из тог регистра упише датум, време и лично име лица које је извршило увид. Извод из овог става обвезник чува у складу са законом. Ако није могуће прибавити све податке из званичног јавног регистра, односно регистра који води надлежни орган државе седишта, обвезник је дужан да податке који недостају прибави из оригиналног документа или оверене копије документа или друге пословне документације коју доставља странка. Ако поједине податке који недостају из објективних разлога није могуће утврдити на прописани начин, обвезник је дужан да те податке утврди на основу писмене изјаве странке.

Ако обвезник посумња у истинитост прибављених података или веродостојност представљене документације, дужан је да о томе прибави писмену изјаву странке.

Ако је странка страном правно лице које обавља делатност у Републици Србији преко свог огранка, обвезник је дужан да утврди и провери идентитет страног правног лица и његовог огранка.

Чланом 21. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма прописано је да обвезник утврђује идентитет заступника правног лица увидом у оригинал или оверену копију документације из регистра који води надлежни орган државе седишта правног лица или непосредним увидом у званични јавни регистар, односно акта којим се одређује лице овлашћено за заступање уколико у документацији из регистра није наведен овај податак. На копији коју чува, односно одштампаном изводу, обвезник уписује датум, време и лично име лица које је извршило увид у оригинал или оверену копију, односно званични јавни регистар.

На проверу идентитета заступника правног лица и прибављање података из члана 99. став 1. тачка 2. овог закона сходно се примењују одредбе члана 17. ст. 2. и 6. овог закона. Ако обвезник код утврђивања и провере идентитета заступника правног лица посумња у истинитост прибављених података, дужан је да о томе прибави његову писмену изјаву. Приликом утврђивања и провере идентитета заступника лица страног права и прибављања његових података сходно се примењују одредбе ст. 1–3. овог члана. Ако је правно лице заступник правног лица или лица страног права, обвезник је дужан да утврди и провери идентитет заступника у складу са чланом 20. овог закона.

На утврђивање и проверу идентитета заступника правног лица које заступа правно лице или лице страног права, обвезник је дужан да примени одредбе ст. 1–3. овог члана.

Чланом 23. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма прописано је да је обвезник дужан да утврди и провери идентитет лица овлашћеног за заступање, прибави писмено овлашћење за заступање; прибави податке из члана 99. став 1. тач. 2. и 14. овог закона.

Обвезник је дужан да утврди идентитет заступника лица грађанског права увидом у оригинал или оверену копију писменог овлашћења за заступање, чију копију чува у складу са законом. На копији коју чува обвезник уписује датум, време и лично име лица које је извршило увид. Обвезник је дужан да провери идентитет заступника лица грађанског права и прибави податке из члана 99. став 1. тачка 2. овог закона увидом у лични документ лица овлашћеног за заступање, у његовом присуству, чију копију обвезник чува у складу са законом. На копији коју чува обвезник уписује датум, време и лично име лица које је извршило увид у оригинал личног документа. Ако из тог документа није могуће прибавити прописане податке, подаци који недостају прибављају се из друге службене исправе, чију копију обвезник чува у складу са законом.

Обвезник је дужан да податке из члана 99. став 1. тачка 14. овог закона прибави из писменог овлашћења које подноси лице овлашћено за заступање. Ако из тог писменог овлашћења није могуће прибавити ове податке, подаци који недостају прибављају се непосредно од заступника.

Ако обвезник посумња у истинитост прибављених података или веродостојност представљене документације, дужан је да о томе прибави писмену изјаву лица овлашћеног за заступање.

Чланом 25. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма прописано је да је обвезник дужан да утврди идентитет стварног власника странке која је правно лице или лице страног права прибављањем података из члана 99. став 1. тачка 13. овог закона.

Обвезник је дужан да податке из става 1. овог члана прибави увидом у оригинал или оверену копију документације из регистра који води надлежни орган државе седишта странке, која не сме бити старија од шест месеци од дана издавања, чију копију чува у складу са законом. На копији коју чува, обвезник уписује датум, време и лично име лица које је извршило увид у оригинал или оверену копију. Подаци се могу прибавити и непосредним увидом у званични јавни регистар у складу са одредбама члана 20. ст. 4. и 6. овог закона.

Ако из званичног јавног регистра, односно регистра који води надлежни орган државе седишта, није могуће прибавити све податке о

стварном власнику странке, обвезник је дужан да податке који недостају прибави из оригиналног документа или оверене копије документа или друге пословне документације, коју му доставља заступник, прокуриста или пуномоћник странке.

Податке које из објективних разлога није могуће прибавити на начин утврђен у овом члану, обвезник може прибавити и увидом у комерцијалне или друге доступне базе и изворе података или из писмене изјаве заступника, прокуристе или пуномоћника и стварног власника странке. У поступку утврђивања идентитета стварног власника, обвезник може да прибави копију личног документа стварног власника странке.

Ако обвезник, након предузимања свих радњи прописаних овим чланом није у могућности да утврди стварног власника, дужан је да утврди идентитет једног или више физичких лица која обављају функцију највишег руководства у странци. Обвезник је дужан да документује радње и мере предузете на основу овог члана.

Обвезник је дужан да предузме разумне мере да провери идентитет стварног власника странке, тако да у сваком тренутку зна власничку и управљачку структуру странке и да зна ко су стварни власници странке.

На основу свега горе наведеног, применом наведених одредаба, банка као обвезник има законско овлашћење да тражи податке за чланове удружења, ако је исто уписано у АПР, јер се у том случају ради о правном лицу у смислу Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, а ако удружење није уписано у АПР, у том случају банка има овлашћење само да обрађује податке заступника удружења, што је такође прописано Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма за лица грађанског права.

БРОЈ: 072-03-32275/2018-05 ОД 4. 8. 2018. ГОДИНЕ

4.5. ДА ЛИ ЈЕ УПРАВНИК СТАМБЕНЕ ЗГРАДЕ ОВЛАШЋЕН ДА ПРИБАВЉА МАТИЧНЕ БРОЈЕВЕ И БРОЈЕВЕ ЛИЧНИХ КАРАТА СВИХ ЛИЦА КОЈА ЖИВЕ У ОДРЕЂЕНОЈ СТАМБЕНОЈ ЈЕДИНИЦИ?

Овлашћење управника стамбене зграде да успостави и води евиденцију о власницима посебних делова, власницима самосталних делова и лицима којима су заједнички или посебни делови зграде издати у закуп, односно на коришћење по другом основу, која садржи њихово име, презиме и ЈМБГ, произлази из законског овлашћења, тј. из одредаба члана 50. Закона о становању и одржавању стамбених зграда.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Лице се обратило Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности питањем да ли управник зграде има право да захтева матичне бројеве и бројеве личних карата свих лица која бораве у стану, укључујући и децу.

У ЗЗПЛ се уређују услове за прикупљање и обраду података о личности и прописује права лица и заштиту права лица чији се подаци прикупљају и обрађују. Овај закон је на основу члана 42. Устава Републике Србије конципиран као закон којим се штити једно лично, Уставом загарантовано људско право – право на заштиту података о личности конкретне особе, односно заштиту приватности те особе. Тако, сагласно одредбама члана 8. ЗЗПЛ, приликом прикупљања, држања, обраде и коришћења података о личности неопходно је да се сваки руковалац придржава одговарајућих начела овог закона, и то да руковалац: сме да прикупља само оне податке које је законом овлашћен да прикупља или је овлашћење добио од самог лица од ког прикупља податке на основу његовог пристанка, да податке обрађује само за сврхе које су законом прописане или за сврхе одређене добијеним пристанком, да мора обезбедити тачност и ажурност података, да поштује начело сврсисходности (подаци о личности се обрађују само у односу на сврху уређену законом или пристанком лица) и начело сразмерности обраде.

Сагласно претходно наведеном, са становишта ЗЗПЛ, правни основ за прикупљање и даљу обраду података о личности лица може бити законско овлашћење или пуноважан пристанак лица о чијим подацима је реч, дат на начин и под условима прописаним одредбама чл. 10. и 15. ЗЗПЛ.

У конкретном случају, одредбом члана 50. Закона о становању и одржавању стамбених зграда („Службени гласник РС“, број 104/16)

прописане су надлежности управника зграде, па се у ставу 1. тачка 6. овог члана наводи да управник: „Успоставља и води евиденцију о власницима посебних делова, власницима самосталних делова и лицима којима су заједнички или посебни делови зграде издати у закуп, односно на коришћење по другом основу (за физичка лица име, презиме и ЈМБГ, а за правна лица пословно име, адреса седишта и матични број).“

Према томе, овлашћење управника да успостави и води евиденцију о власницима посебних делова, власницима самосталних делова и лицима којима су заједнички или посебни делови зграде издати у закуп, односно на коришћење по другом основу која садржи њихово име, презиме и ЈМБГ у конкретном случају произлази из законског овлашћења (цитиране одредбе Закона о становању и одржавању стамбених зграда).

Како одредбама наведеног закона, осим података из претходног става, није прописано прикупљање било којих других података о личности, као и података о личности других станара (чланова породичног домаћинства и сл.), то управник зграде нема законско овлашћење за њихову обраду.

БРОЈ: 072-03-2539/2018-05 Од 12. 5. 2018. ГОДИНЕ

4.6. ДА ЛИ СЕ ПОДАЦИ ЛИЦА КОЈА СУ ЗАПОСЛЕНА НА РАДНИМ МЕСТИМА КОЈА ПОДРАЗУМЕВАЈУ РАД СА НОВЦЕМ МОГУ УЗ ЊИХОВУ ПРЕТХОДНУ САГЛАСНОСТ ПРИКУПЉАТИ ОД КРЕДИТНОГ БИРОА У СВРХУ СПРЕЧАВАЊА МОГУЋИХ ЗЛОУПОТРЕБА НА ТАКВИМ РАДНИМ МЕСТИМА?

Обрада података о финансијском стању појединих запослених од стране послодавца, искључиво због чињенице да ти запослени раде на радним местима која подразумевају рад са новцем, са становишта Закона о заштити података о личности, спорна је са више аспеката, и то како у погледу правног основа, тако и са аспекта начела сврсисходности и сразмерности обраде података. Наиме, због чињенице да је неко лице у лошој финансијској ситуацији, не би се могло ни смело аутоматски претпоставити да је то лице, због ситуације у којој се налази, склоно финансијским малверзацијама и злоупотреби свог радног места.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности примио је захтев за давање мишљења о томе да ли би послодавци могли о лицима која раде на радним местима која подразумевају рад са новцем (нпр. агенти продаје, лица која раде за касом у трговинским објектима, запослени у рачуноводству и сл.) прикупљати податке из кредитног бироа, на основу којих би стекли увид у финансијско стање тих лица, уз њихову претходну сагласност, а све у сврху спречавања финансијских малверзација.

Надлежност Повереника у области заштите података о личности одређена је чланом 44. став 1. Закона о заштити података о личности („Службени гласник РС“, бр. 97/08 и 104/09 – др. закон, 68/12 – одлука УС и 107/12). Сходно наведеној одредби Повереник, као другостепени и надзорни орган у области заштите података о личности и остваривања права на заштиту података о личности, може да укаже само на начелне ставове који се односе на обраду података о личности, како не би прејудуцирао своју одлуку у случају да дође до неког од поступака за чије је вођење надлежан. Због тога је одговор Повереника начелног карактера.

Да би обрада података о личности била дозвољена, морају бити испуњени услови за обраду података утврђени Законом о заштити података о личности. Одредбом члана 8. тог закона прописано је да обрада података о личности није дозвољена: ако се врши без законског овлашћења или ако физичко лице није дало пристанак за обраду; ако се врши у сврху различиту од оне за коју је одређена; ако сврха

обrade није јасно одређена; ако је лице на које се подаци односе одређено или одредиво и након што се оствари сврха обраде; ако је начин обраде недозвољен; ако је податак који се обрађује непотребан или неподесан за остварење сврхе обраде; ако су број и врста података који се обрађују несразмерни сврси обраде и ако је податак неистинит и непотпун. Према томе, да би обрада података о личности била дозвољена, за њу, пре свега, мора постојати правни основ. То може бити законско овлашћење или сагласност лица на које се подаци односе за обраду података. Осим тога, мора се водити рачуна о одговарајућим начелима заштите података о личности, и то: начелу сврсисходности, начелу законитости, начелу сразмерности, начелу безбедности података и начелу тачности и ажурности.

У том смислу, обрада података о личности прикупљањем података из кредитног бироа од стране послодавца о финансијском стању запослених на одређеним радним местима, спорна је са више аспеката, и то како у погледу правног основа, тако и са аспекта начела сврсисходности и сразмерности обраде података.

Наиме, како је већ речено, правни основ за обраду података о личности може да буде законско овлашћење или пристанак лица. Да би пристанак лица био ваљан правни основ за обраду података о личности, он мора бити информисан и добровољан, односно потребно је да је лице најпре обавештено о обради података о себи и да је на то добровољно пристало. Како у радноправном односу постоји неједнака расподела моћи између послодавца и запосленог, сагласност запосленог за обраду података о личности у радноправном односу ретко може представљати ваљан правни основ за обраду личних података. Наиме, запослени, који је по природи ствари у ситуацији зависности од послодавца, не може дати слободан пристанак. Пристанак би био слободан у ситуацији када би запослени био у позицији да га ускрати и да због тога не трпи штетне последице, што у радноправном односу готово никада није случај.

Даље, начело сразмерности претпоставља да се сме обрађивати само онолико података о личности колико је неопходно да би се остварила сврха обраде. Обрада података о финансијском стању лица запослених код послодавца, ради спречавања потенцијалних злоупотреба, била би несразмерна сврси због које је установљена. Прибављањем извештаја из кредитног бироа директно се задире у приватност лица. Међутим, обрада ових података не би била неопходна за остваривање сврхе обраде (спречавање злоупотреба), јер послодавац, по правилу, има на располагању друга легитимна средства да заштити своје пословне интересе, која су знатно мање инвазивна по права запослених (нпр. ефикаснија контрола радног процеса, контрола полагања пазара, предаје новца и сл.). Чињеница да би овакав вид „контроле“ можда за послодавца био комфорнији, јер не захтева увођење

посебних процедура у радни процес, не чини задирање у приватност запослених ни оправданим, ни дозвољеним, јер је правило да се, уколико би се иста сврха могла остварити другим методама, подаци о личности уопште не обрађују.

Коначно, начело сврсисходности претпоставља да се подаци о личности обрађују у јасно одређену и дозвољену сврху. У конкретном случају, сврха обрада података о финансијском стању лица запослених на одређеним пословима није ни јасно одређена, ни дозвољена. Наиме, због чињенице да је неко лице у лошој финансијској ситуацији, не би се могло ни смело аутоматски претпоставити да је то лице, због ситуације у којој се налази, склоно финансијским малверзацијама и злоупотреби свог радног места. На тај начин, без било каквог основа, лице би било означено као „потенцијални криминалац“ над чијим радом треба вршити појачану контролу.

Према томе, обрада података о финансијском стању појединих запослених од стране послодавца, искључиво због чињенице да ти запослени раде на радним местима која подразумевају рад са новцем, са становишта Закона о заштити података о личности не би била дозвољена.

БРОЈ: 073-11-1080/2017-02 ОД 12. 7. 2017. ГОДИНЕ

5. Често постављана питања у вези са специфичним случајевима обраде података

5.1. ДА ЛИ УГОВОРНИ ОБРАЂИВАЧ ПОДАТАКА ИМА ПРАВО ДА ПРИКУПЉА ПОДАТКЕ О ДУЖНИКУ БАНКЕ ОД ДУЖНИКОВОГ КОМШИЈЕ?

Банка, као руковалац података о личности, незаконито је обрађивала податке свог клијента, када је преко свог уговорног обрађивача података, телефоном тражила од суседа свог клијента (дужника) податке о свом клијенту ради добијања разних информација о њему, што представља недозвољену обраду из члана 8. тач. 1. и 8. Закона о заштити података о личности, јер је обрада извршена без законског овлашћења или пристанка лица на које се ти подаци односе, прибављањем података на начин који није заснован на веродостојном извору, а за коју обраду нису испуњени ни услови из члана 14. ЗЗПЛ за прикупљање података од другог лица.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Поступајући по представи коју је, 17. 2. 2017, поднео АА, Повереник је, преко овлашћеног лица из члана 54. став 2. ЗЗПЛ, покренуо поступак надзора над спровођењем и извршавањем закона од стране „BANCA INTESA“ а. д. Београд. У представи је наведено да је службеник руковоаца, 14. 2. 2017, телефоном позвао подносиоца представке, и тражио од њега информацију о његовом комшији ББ – клијенту руковоаца. На његово питање одакле му његов број телефона, службеник му је рекао да га је нашао у телефонском именику („Беле стране“).

По пријему представке, овлашћено лице Повереника је, 28. 2. 2017, упутило руковоацу захтев за изјашњење и том приликом затражило да се руковалац изјасни: да ли су истините тврдње подносиоца пријаве да позива комшије својих клијената како би добио информације о њима; по ком правном основу и коју сврху то ради; на који начин долази до бројева телефона комшија својих клијената; да ли води посебну збирку података о личности комшија својих клијената; које све податке о личности прикупља од комшија својих клијената; да ли њихови службеници директно позивају комшије клијената, или то у њихово име ради друго правно или физичко лице са којим имају закључен уговор о пословној сарадњи; да ли снимају телефонске разговоре приликом позивања комшија својих клијената.

С тим у вези, руковалац је доставио писмено изјашњење у коме је навео да „BANCA INTESA“ а. д. Београд у вези са наплатом доспелих потраживања има успостављену сарадњу са четири екстерне агенције, регулисану уговором и анексима уговора о пословној сарадњи, као и уговором о поверљивим информацијама. Пракса запослених у Банци и инструкције које су достављене агенцијама, као и уговори којима је

регулисана међусобна сарадња не подразумева комуникацију са комшијама. У покушају да се оствари контакт са клијентом користе се расположива средства која се односе на претрагу по „Белим странама“ и позивањем доступних телефона за пружање информација. Уколико је клијент пријављен на одговарајућој адреси, запосленом у Банци или екстерној агенцији са којом је успостављена сарадња остављена је могућност да на основу података о адреси дођу до расположивог броја телефона преко кога ће успоставити комуникацију са клијентом. У том делу строго је забрањено да другим лицима открију поверљиве информације о клијенту. Банка је утврдила да се грешком десио један случај позивања комшије њиховог клијента у покушају да се дође до података о клијенту Банке. Дана 14. фебруара физичко лице које није оставило податке о себи уложило је приговор да је позвано на фиксни број телефона који је регистрован на „Белим странама“. Разлог позивања је дуг по основу кредита другог лица – клијента Банке који се није јављао на остављене телефоне у систему Банке. С обзиром на то да је Банка располагала адресом клијента, на „Белим странама“ је урађена претрага на тој адреси. Превидом је позив упућен на број телефона лица које је уложило приговор, а које станује на истој адреси као и клијент Банке. Позив је обавила екстерна агенција са којом је успостављена сарадња да у име и за рачун Банке позивају и обавештавају клијенте да измире своје доспеле, а неизмирене обавезе према Банци, преговарају о унапред дефинисаним стратегијама и упућују на Банку ради закључења одговарајућег уговора. У разговору са лицем које је уложило приговор запослени из агенције се представио и поменуо да зове у име и за рачун Банке, без навођења података о свом клијенту који су поверљивог карактера. Од поменутог лица је добијена информација да је клијент преминуо. Банка не води збирку података о комшијама њихових клијената, не прикупља податке о њима, не позива их (осим грешком), нема разговора који би се снимали нити су ти послови поверени трећем лицу. Уз предметно изјашњење руковаца је доставио фотокопију Уговора о пословној сарадњи који је закључио са правним лицем „EOS MATRIX“ д. о. о. Београд, као и фотокопију уговора о поступању са поверљивим информацијама закљученог између истих уговорних страна.

У поступку надзора је утврђено да је запослени у правном лицу „EOS MATRIX“ д. о. о. Београд, по основу Уговора о пословној сарадњи који је руковаца закључио са тим правним лицем, 14. 2. 2017, телефонском позвао подносиоца представке на његов број телефона који је јавно доступан, рекао да позива у име руковаца и затражио информације о клијенту руковаца који станује на истој адреси као подносилац представке, након чега му је подносилац представке дао информацију да је тај клијент руковаца преминуо.

Имајући у виду наведене чињенице, на њих су примењени одговарајући прописи којима је регулисана заштита података о личности.

Најпре, Устав Републике Србије, у члану 42. прописује да је зајемчена заштита података о личности. Прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују се законом. Забрањена је и кажњива употреба података о личности изван сврхе за коју су прикупљени, у складу са законом, осим за потребе вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом. Свако има право да буде обавештен о прикупљеним подацима о својој личности, у складу са законом, и право на судску заштиту због њихове злоупотребе.

Одредбом члана 3. тачка 3. ЗЗПЛ прописано је да је обрада података свака радња предузета у вези са подацима као што су: прикупљање, бележење, преписивање, умножавање, копирање, преношење, претраживање, разврставање, похрањивање, раздвајање, укрштање, обједињавање, уподобљавање, мењање, обезбеђивање, коришћење, стављање на увид, откривање, објављивање, ширење, снимање, организовање, чување, прилагођавање, откривање путем преноса или на други начин чињење доступним, прикривање, измештање и на други начин чињење недоступним, као и спровођење других радњи у вези са наведеним подацима, без обзира на то да ли се врши аутоматски, полуаутоматски или на други начин.

Одредбом члана 8. тачка 1. ЗЗПЛ прописано је да је обрада недозвољена ако физичко лице није дало пристанак за обраду, односно ако се обрада врши без законског овлашћења, док је одредбом члана 8. тачка 8. истог закона, прописано да обрада података о личности није дозвољена када је податак неистинит и непотпун, односно када није заснован на веродостојном извору или је застарео.

Изузеци од овог правила предвиђени су у члану 12. ЗЗПЛ, где закон дозвољава обраду без пристанка у следећим случајевима: да би се остварили или заштитили животни важни интереси лица или другог лица, а посебно живот, здравље и физички интегритет; у сврху извршења обавеза одређених законом, актом донетим у складу са законом или уговором закљученим између лица и руковооца, као и ради припреме закључења уговора; сврху прикупљања средстава за хуманитарне потребе и у другим случајевима одређеним овим законом, ради остварења претежног оправданог интереса лица, руковооца или корисника.

Одредбама чл. 10. и 15. ЗЗПЛ прописано је да пристанак лица о чијим подацима је реч, мора бити дат писмено или усмено на записник, након претходног обавештења од стране руковооца података у смислу одредаба члана 15. Закона о заштити података о личности (руководалац који податке прикупља од лица на које се односе, односно

од другог лица, пре прикупљања, упознаће лице на које се подаци односе, односно друго лице о свом идентитету, врсти података који се обрађују, сврси намераване обраде података, обиму заштите ових података, евентуалном преносу и даљем коришћењу података, као и трајању намераване обраде, праву на опозив сагласности и правним последицама овог опозива, правима која припадају лицу у случају недозвољене обраде и другим околностима чије би несаопштавање лицу на које се подаци односе, односно другом лицу било супротно савесном поступању).

Одредбом члана 14. ЗЗПЛ прописано је да се подаци прикупљају од лица на које се односе и од органа управе који су законом овлашћени за њихово прикупљање. Истом одредбом прописано је да се подаци могу прикупљати од другог лица ако је то предвиђено уговором закљученим са лицем на које се подаци односе; ако је то прописано законом; ако је то неопходно с обзиром на природу посла; ако је прикупљање података од самог лица на које се односе захтева прекомерни утрошак времена и средстава; ако се прикупљају подаци ради остварења или заштите животно важних интереса лица на које се односе, посебно живота, здравља и физичког интегритета.

Даље, одредбом члана 46. Закона о банкама (Службени гласник РС, бр. 107/05, 91/10 и 14/15) прописано је да се банкарском тајном сматрају подаци који су познати банци, а односе се на личне податке, финансијско стање и трансакције, као и на власништво или пословне везе клијената те или друге банке; подаци о стању и промету на индивидуалним депозитним рачунима; други подаци до којих банка дође у пословању с клијентима, а да се не сматрају банкарском тајном: јавни подаци и подаци који су заинтересованим лицима са оправданим интересом доступни из других извора; консолидовани подаци на основу којих се не открива идентитет појединачног клијента; подаци о акционарима банке и висини њиховог учешћа у акционарском капиталу банке, као и подаци о другим лицима са учешћем у банци и подаци о том учешћу без обзира на то да ли су они клијенти банке; подаци који се односе на уредност испуњавања обавеза клијента према банци. Одредбом члана 47. истог закона, прописана је обавеза чувања банкарске тајне, по којој банка и чланови њених органа, акционари и запослени у банци, као и спољни ревизор банке и друга лица која због природе посла који обављају имају приступ подацима из члана 46. став 2. овог закона, не могу те податке саопштавати трећим лицима нити их користити противно интересу банке и њених клијената, нити могу трећим лицима омогућити приступ тим подацима. Обавеза чувања банкарске тајне за лица из става 1. овог члана не престаје ни после престанка статуса на основу ког су остварили приступ подацима из тог става. Банка може податке о клијенту који се сматрају банкарском

тајном саопштити трећим лицима само уз писмено одобрење тог клијента, осим ако овим или другим законом није друкчије прописано.

Како је у току предметног телефонског разговора подносиоцу представке дата информација на основу које он може да закључи да је његов комшија клијент руковаоца, то је руковалац, преко правног лица које је у његово име обавило предметни телефонски разговор, извршио недозвољену обраду податка о личности свог клијента у смислу члана 8. тачка 1. ЗЗПЛ, јер нема законско овлашћење нити пристанак свог клијента да такву информацију учини доступном подносиоцу представке. Осим наведеног, руковалац је прикупљањем података о личности о свом клијенту од његовог комшије извршио недозвољену обраду података о личности из члана 8. тачка 8. Закона о заштити података о личности, јер је реч о прикупљању података које није засновано на веродостојном извору.

Посебно, Повереник је ценио и нашао да за предметну обраду нису испуњени законски услови за обраду без пристанка из члана 12. овог закона, нити услови за прикупљање података из члана 14. став 1. истог закона, јер се подаци не прикупљају од лица на које се подаци односе, нити од органа управе који су законом овлашћени за њихово прикупљање, односно од другог лица у случајевима прописаним ставом 2. истог члана.

С обзиром на наведено, Повереник је дао ово упозорење, с тим што је руковалац дужан да у року од 15 (петнаест) дана од дана пријема овог упозорења обавести Повереника о предузетим мерама и планираним активностима за отклањање наведених неправилности у обради података о личности, а ради евентуалног даљег поступања Повереника у складу са овлашћењима из ЗЗПЛ.

УПОЗОРЕЊЕ ПОВЕРЕНИКА БРОЈ: 072-03-707/2017-05 ОД 10. 3. 2018.
ГОДИНЕ

5.2. ДА ЛИ ЈЕ ОРГАН ЈАВНЕ ВЛАСТИ ОВЛАШЋЕН ДА ОБРАЂУЈЕ ПОДАТКЕ О ЛИЧНОСТИ УЗ ПРИСТАНАК ФИЗИЧКОГ ЛИЦА У СИТУАЦИЈАМА КАД НИЈЕ УСПОСТАВЉЕНА ТАКВА НАДЛЕЖНОСТ ОРГАНА?

Надлежни орган може вршити обраду података о личности у сврху издавања јавне исправе – извода/уверења на основу матичних књига у случају када постоји законом утврђена обавеза тог органа да изда одговарајућу јавну исправу. Евентуални пристанак физичког лица за обраду података о личности не може бити правни основ за успостављање надлежности органа уколико та надлежност није већ установљена законом.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности примио је захтев за давање мишљење о томе да ли је издавање потврде о смрти одређеног лица, које је од матичних служби на територији Града Београда тражила „Raiffeisen banka“ а. д. Београд, а која се односи на клијента те банке, у складу с одредбама Закона о заштити података о личности.

С тим у вези, пре свега, истичемо да је Закон о заштити података о личности системски закон који уређује услове за обраду података о личности и права лица у вези са обрадом података, док се обрада података о личности коју врше органи јавне власти у обављању послова из свог делокруга уређује посебним законима.

Надлежност за вођење матичних књига, укључујући издавање извода и уверења на основу матичних књига, уређено је Законом о матичним књигама.

У складу са тим, са становишта примене Закона о заштити података о личности, надлежни орган може вршити обраду података о личности у сврху издавања јавне исправе – извода/уверења на основу матичних књига у случају када постоји законом утврђена обавеза тог органа да изда одговарајућу јавну исправу. Евентуални пристанак физичког лица за обраду података о личности не може бити правни основ за успостављање надлежности органа уколико та надлежност није већ установљена законом.

БРОЈ: 073-11-1733/2018-02 ОД 27. 11. 2018. ГОДИНЕ

5.3. ПОД КОЈИМ УСЛОВИМА ПРУЖАЛАЦ УСЛУГА ЈАВНОГ ТЕЛЕФОНСКОГ ИМЕНИКА МОЖЕ ДА ОБЈАВИ БРОЈ ТЕЛЕФОНА ФИЗИЧКОГ ЛИЦА?

Пружалац услуга јавног телефонског именика дужан је да без накнаде обавести претплатника о намери да његове личне податке укључи у јавно доступан телефонски именик у штампаној или електронској форми, о сврси именика, доступности личних података преко услуга обавештења, као и могућностима за претрагу личних података од стране трећих лица преко функција претраге у електронској форми именика. Претплатник има право да, по пријему таквог обавештења, одбије сагласност за укључивање личних података у јавно доступан телефонски именик. Пружалац услуга јавног телефонског именика дужан је да прибави додатни пристанак претплатника пре омогућавања употребе података из јавног телефонског именика у сврхе различите од ступања у контакт са претплатником преко личног имена и презимена, односно назива претплатника или минимума других његових идентитетских ознака.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности примио је представку лица у којој се то лице жалило на то да га учестало контактирају преко фиксног телефона оператери у име различитих привредних друштава који му нуде различите производе/услуге, те презентације производа у оближњем хотелу.

С тим у вези Повереник је указао на следеће:

Чланом 5. став 1. тачка 1. Закона о заштити података о личности (ЗЗПЛ) прописано је да осим ако очигледно претежу супротни интереси лица, поједине одредбе овог закона о условима за обраду, као и о правима и обавезама у вези са обрадом не примењују се на обраду података који су доступни свакоме и објављени у јавним гласилима и публикацијама или приступачни у архивама, музејима и другим сличним организацијама.

Чланом 8. тачка 1. ЗЗПЛ прописано је да обрада података о личности није дозвољена ако физичко лице није дало пристанак за обраду, односно ако се обрада врши без законског овлашћења.

Чланом 22. ЗЗПЛ прописано је да лице има право да од руковооца захтева исправку, допуну, ажурирање, брисање података, као и прекид и привремену обуставу обраде ако: 1) сврха обраде није јасно одређена; 2) је сврха обраде измењена, а нису испуњени услови за обраду за ту измењену сврху; 3) је сврха обраде остварена, односно подаци

више нису потребни за остваривање сврхе; 4) је начин обраде недо-звољен; 5) податак спада у број и врсту података чија је обрада несра-мерна сврси; 6) је податак нетачан, а не може се исправком заменити тачним; 7) се податак обрађује без пристанка или овлашћења заснова-ног на закону и у другим случајевима када се обрада не може вршити у складу са одредбама овог закона.

Даље, чланом 120. став 1. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13 – одлука УС и 62/14; даље: ЗЕК) прописано је да је пружалац услуга јавног телефонског имени-ка дужан да без накнаде обавести претплатника о намери да његове личне податке укључи у јавно доступан телефонски именик у штам-паној или електронској форми, о сврси именика, доступности личних података преко услуга обавештења, као и могућностима за претрагу личних података од стране трећих лица преко функција претраге у електронској форми именика. Ставом 2. истог члана, прописано је да претплатник има право да, по пријему обавештења из става 1. овог члана, одбије сагласност за укључивање личних података у јавно до-ступан телефонски именик. Ставом 4. истог члана прописано је да је лице из става 1. овог члана дужно да прибави додатни пристанак претплатника пре омогућавања употребе података из јавног телефон-ског именика у сврхе различите од ступања у контакт са претплатни-ком преко личног имена и презимена, односно назива претплатника или минимума других његових идентитетских ознака.

Чланом 121. став 1. ЗЕК прописано је да је оператор који пружа јавно доступне телефонске услуге дужан да: 1) сачини и води ажуран јавни телефонски именик са подацима својих претплатника; 2) обе-збеди корисницима својих услуга приступ услугама обавештења и јав-ним телефонским именицима.

Сходно претходно цитираним одредбама ЗЗПЛ следи да податак о броју телефона физичког лица које је одређено или одредиво, пред-ставља податак о личности, те се на радње обраде наведеног податка примењују одредбе ЗЗПЛ.

Сходно одредбама ЗЕК, оператери фиксне и мобилне телефоније, као лица која обављају делатност електронских комуникација, дужни су да воде јавно доступан електронски именик претплатника у сврху ступања у контакт са њима преко личног имена и презимена, те да по захтеву корисника, истог искључе из наведеног именика. Оператери су дужни да од претплатника прибаве сагласност за обраду података о броју телефона у сврхе друге од законом прописане.

Сходно одредбама члана 5. ЗЗПЛ, на обраду података о личности који су јавно доступни у именику који објављују оператери електрон-ских комуникација („Беле стране“), не примењују се одредбе ЗЗПЛ, па је тако њихово коришћење од стране свих заинтересованих физичких

и правних лица у сврху ступања у контакт са физичким лицима – корисницима бројева телефона, дозвољено са аспекта примене ЗЗПЛ, јер се исти закон на такву обраду не примењује. Потпуно супротно, уколико је лице – корисник броја телефона, захтевало од оператера да се уклоне његови подаци из јавно доступног именика, предуслов дозвољености обраде и коришћења тог податка у сврху остваривања контакта, сходно одредбама члана 8. тачка 1. ЗЗПЛ, јесте претходно прибављање пристанка лица које тај број користи за обраду података о личности.

БРОЈ: 072-03-2429/2018-05 ОД 8. 8. 2018. ГОДИНЕ

5.4. ДА ЛИ ПРОДАВЦИ ПРИЛИКОМ РЕКЛАМАЦИЈЕ – ЗАМЕНЕ РОБЕ ИМАЈУ ПРАВО ДА ТРАЖЕ ЈМБГ КУПЦА?

Продавци податке о ЈМБГ лица која врше замену/рекламацију робе траже на основу члана 8. Правилника о садржини и начину евидентирања промета издавањем фискалног рачуна, начину отклањања грешке у евидентирању промета преко фискалне касе и о садржини и вођењу књиге дневних извештаја. Подзаконски акт не може бити ваљан правни основ за обраду података, а и контрола промета и извршавање пореских обавеза може се постићи и другим методама којима се не угрожавају приватност потрошача и право на заштиту њихових података, јер ЈМБГ представља сложен податак који у себи садржи већи број информација о личности. Из тих разлога Повереник је упутио допис министру финансија и позвао га да хитно преиспита сврсисходност прописаног решења у члану 8. Правилника и да га измени у складу са својим законским овлашћењима.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Лице се обратило Поверенику, жалећи се да је приликом рефундирања кауције у малопродајном објекту било принуђено да, поред имена и презимена, продавцу да и ЈМБГ.

С тим у вези Повереник је указао на следеће.

Чланом 42. Устава Републике Србије зајемчена је заштита података о личности, као и да се прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују законом, док члан 8. ЗЗПЛ прописује у којим случајевима је обрада дозвољена, односно да руковалац сме да обрађује само оне податке које је законом овлашћен да прикупља или је овлашћење добио од самог лица од ког прикупља податке на основу његове сагласности. У истом члану се наводи да руковалац податке прикупља само за сврхе које су законом прописане или за сврхе одређене добијеним пристанком, да мора обезбедити тачност и ажурност података, да поштује начело сврсисходности (подаци о личности се обрађују само у односу на сврху уређену законом или пристанком лица) и начело сразмерности обраде (обрађује се само онолико података о личности колико је потребно у датом случају).

Сагласно претходно наведеном, са становишта ЗЗПЛ правни основ за прикупљање и даљу обраду података о личности лица може бити законско овлашћење или пуноважан пристанак лица о чијим је подацима реч дато на начин и под условима прописаним одредбама чл. 10. и 15. ЗЗПЛ, док је обрада података без пристанка лица (чији се

подаци обрађују), као изузетак од општег правила, дозвољена само у случајевима утврђеним одредбама чл. 12. и 13. ЗЗПЛ.

Члан 19. став 1. Закона о фискалним касама („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 93/12) између осталог уређује да се грешке у евидентирању промета преко фискалне касе које нису отклоњене до тренутка давања команде фискалној каси за штампање фискалног исчека могу исправљати само ако се купљено добро враћа или се на други начин врши рекламација добра после издавања фискалног исчека.

Ова исправка се врши на основу тзв. налога за исправку (образац НИ – Налог за исправку) који потписује купац који врши рекламацију/замену робе, што је прописано Правилником о садржини и начину евидентирања промета издавањем фискалног рачуна, начину отклањања грешке у евидентирању промета преко фискалне касе и о садржини и вођењу књиге дневних извештаја („Службени гласник РС“, број 140/04), који је у примени од 1. 1. 2005. године.

Наиме, одредбе члана 8. став 1. овог правилника прописују да се, уколико је појединачна вредност или укупна вредност купљених добара која се враћају или рекламирају већа од 500 динара, у образац НИ обавезно уписује штампаним словима име и презиме купца, његов ЈМБГ, а купац је дужан да се својеручно потпише. Ставом 2. истог члана прописано је да је, ако није поступљено у складу са ставом 1. тог члана, такав образац НИ неважећи, а ставом 3. да за добра која се враћају или на други начин рекламирају, а чија је појединачна вредност или укупна вредност мања од 500 динара, подаци о купцу и његов својеручни потпис нису потребни.

Повереник је упутио допис Министарству финансија у којем је указао на утврђене правне стандарде који се односе на заштиту података о личности, у ком допису је наведено, између осталог, да се контрола промета и извршавање пореских обавеза може постићи и другим методама којима се не угрожавају приватност потрошача и право на заштиту њихових података јер ЈМБГ представља сложени податак који у себи садржи већи број информација о личности (датум рођења, место рођења или место где је лице имало пребивалиште у моменту ступања на снагу Закона о ЈМБГ, као и пол лица). Осим тога, ЈМБГ је јединствен податак за свако лице и његова незаконита обрада може довести до различитих злоупотреба услед којих дотично лице може трпети материјалну штету (у случају евентуалне крађе идентитета), али може бити нарушено и његово право на приватност тако да је обрада оваквог податка само због задовољења административне обавезе апсолутно несразмерна сврси обраде.

Повереник је позвао министра финансија да хитно преиспита сврсисходност прописаног решења у члану 8. Правилника и да га измени

у складу са својим законским овлашћењима, а у прилог наведеном говори и одлука Уставног суда Србије I Уз бр. 41/2010 од 6. 7. 2012. године, објављена у „Службени гласнику РС“, број 68/12, која јасно указује на то да и овај суд заузима став да се само законом, а не и подзаконским актом могу уредити прикупљање, држање, обрада и коришћење података.

БРОЈ: 072-03-2670/2018-05 ОД 12. 5. 2018. ГОДИНЕ

5.5. ДА ЛИ ПОСЛОДАВАЦ МОЖЕ ДА ОБРАЂУЈЕ И КОРИСТИ ПРИВАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ ЗАПОСЛЕНОГ ИЗ ЊЕГОВОГ СЛУЖБЕНОГ МОБИЛНОГ ТЕЛЕФОНА?

Послодавац може приступити пословној, тј. службеној препи-сци запослених која се одвија преко телефона (или електронске поште) када је то потребно из разлога безбедности или других легитимних разлога (нпр. хитног обављања посла, а запослени није присутан), уз претходни услов да су запослени унапред обавештени о таквој могућности и да се такав приступ врши на нај-мање инвазиван начин по њихову приватност.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Лице се обратило Поверенику питањем да ли послодавац има пра-во да прегледа и коментарише приватне податке и информације који се налазе у службеном телефону запосленог.

У ЗЗПЛ се уређују услове за прикупљање и даљу обраду подата-ка о личности и прописују права лица и заштита права лица чији се подаци прикупљају и обрађују. Овај закон је на основу члана 42. Уста-ва Републике Србије („Службени гласник РС“, број 98/06) конципиран као закон којим се штити једно лично, Уставом загарантовано људско право – право на заштиту података о личности конкретне особе, од-носно заштиту приватности те особе.

Обрада без пристанка, као изузетак од претходно наведеног, до-звољена је да би се остварили или заштитили животно важни ин-тереси лица или другог лица, а посебно живот, здравље и физички интегритет; у сврху извршења обавеза одређених законом, актом донетим у складу са законом или уговором закљученим између лица и руковаоца, као и ради припреме закључења уговора; у сврху при-купљања средстава за хуманитарне потребе и у другим случајевима одређеним овим законом, ради остварења претежног оправданог интереса лица, руковаоца или корисника, што је прописано чланом 12. ЗЗПЛ.

Сем правног основа, за закониту обраду података, у смислу члана 8. ЗЗПЛ, неопходно је да је сврха обраде јасно одређена и дозвољена, да подаци који се обрађују буду потребни и подесни за остваривање те сврхе, да подаци који се обрађују буду истинити, тачни и прикупље-ни из веродостојног извора. Такође, треба применити и одговарајуће мере заштите података о личности од сваке могуће злоупотребе.

Питање које сте поставили, да ли послодавац има право на овај ко-рак, односи се на законитост обраде података о личности запослених од стране послодавца, контролом коришћења службеног мобилног

телефона (или контролом налога електронске поште, видео-надзором, праћењем кретања службених возила преко ГПС уређаја и др.).

Начелно, подаци које би послодавац обрађивао на описан начин, представљају податке о личности запослених, те да би њихова обрада била дозвољена, неопходно је да за њу постоји ваљан правни основ, те да је реч о обради података чији су број и врста подобни за остварење опредељене, дозвољене сврхе обраде. Начела сразмерности и сврсисходности у обради нарочито су релевантна у предметном случају, када постоји суштинска неједнакост између субјекта који врши обраду (послодавац) и лица чији се подаци обрађују (запослени). Применом наведених начела, изводимо закључак да је дозвољена обрада само оних података о личности који су заиста потребни и подељни за остварење опредељене сврхе обраде, уз уважавање прихваћеног стандарда „разумног очекивања приватности“, који подразумева да запослени има право на приватност и када је на радном месту, те да га послодавац мора обавестити и информисати о обради података о личности на радном месту и поводом радног места, пре започињања такве обраде. Обавештавање запосленог је нарочито важно да би запослени могао да прилагоди понашање и очекивања, у зависности од конкретне обраде коју послодавац врши (нпр. запослени неће користити службени мобилни телефон у приватне потребе уколико је обавештен да ће послодавац обрађивати податке о позивима из листинга и сл.). Послодавац је овлашћен да сам одреди најпогоднији начин обавештавања запосленог, те његова форма (уговор о раду, правилник о раду, одлука или сл.) није од значаја, док је садржина прописана чланом 15. ЗЗПЛ.

Запослени је дужан да се придржава упутстава послодавца у погледу додељеног службеног мобилног телефона (или налога електронске поште и коришћења техничких средстава), па чак и да се у потпуности уздржи од коришћења истих у приватне сврхе, уколико то налаже специфичан процес рада и безбедносни аспект свакодневних радних задатака, а посебно уколико је експлицитно упозорен на то, или је потписао изјаву да ће дате ресурсе користити искључиво у пословне сврхе.

О претходно наведеном запослени би требало да буде упознат пре отпочињања рада код послодавца, како би и на основу предоченог нивоа „разумно очекиване приватности“ могао да цени прихватљивост радног места које му се нуди или на које је конкурисао.

Наравно, уколико претходно није случај и уколико је послодавац свестан могућности да запослени преко додељеног службеног налога електронске поште или службеног мобилног телефона прима и шаље пошту или СМС поруке приватног карактера, претрага службене поште / СМС порука и вршење увида у њих требало би да се обавља у

присуству тог запосленог да би се отклонила опасност да треће лице изврши увид у приватну кореспонденцију.

Наиме, послодавцима је допуштено да прикупљају само оне податке о личности који су од непосредног значаја за извршавање процеса рада и неопходни су за остваривање и преузимање обавеза и одговорности из радног односа. При чињеници да се службени телефон или службени налог електронске поште и технички ресурси додељују запосленом ради испуњења и реализације обавеза проистеклих из уговора о раду, из перспективе послодавца разумно је и оправдано очекивање да ће их запослени користити, пре свега, за извршавање радних обавеза.

Када је у питању службена комуникација, у складу са Препоруком Комитета министара државама чланицама Савета Европе CM/REC (2015)5, послодавац може приступити пословној, тј. службеној преписци запослених која се одвија преко телефона (или електронске поште) када је то потребно из разлога безбедности или других легитимних разлога (нпр. хитног обављања посла, а запослени није присутан), уз претходни услов да су запослени унапред обавештени о таквој могућности и да се такав приступ врши на најмање инвазиван начин по њихову приватност.

С тим у вези, указујемо и на пресуду Европског суда за људска права од 5. 9. 2017. године којом је, у апелационом поступку на првостепену пресуду у случају *Барбулеску њројив Румуније*, Велико веће тог суда одлучило да национални судови нису адекватно уравнотежили интерес запосленог, тј. његово право на приватност, и интерес послодавца да прати комуникације послате са радног места. Такође, као закључак, Велико веће закључује да национални судови нису извршили процену релевантних фактора у конкретном случају – да ли је послодавац претходно обавестио запосленог да ће надзирати његове пословне комуникације; да ли је надгледање пословне комуникације запосленог оправдано; да ли су постојале мање инвазивне мере које би послодавац могао применити како би постигао исти циљ; и неопходност предузетих дисциплинских мера против запосленог. Више детаља о овој одлуци, току наведеног поступка и релевантним чињеницама можете наћи на: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-177082"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{).

5.6. ДА ЛИ ЈЕ ПОВЕРЕНИК НАДЛЕЖАН ДА РЕАГУЈЕ У СЛУЧАЈУ КАДА ЈЕ ДО НЕЗАКОНИТЕ ОБРАДЕ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ ДОШЛО НА ДРУШТВЕНОЈ МРЕЖИ ФЕЈСБУК?

У ситуацијама када је реч о евентуално незаконитој обради података о личности преко друштвене мреже *Facebook*, овлашћења Повереника су ограничена територијалном применом Закона о заштити података о личности. Повереник не би могао да предузме мере и активности из оквира своје надлежности утврђене Законом о заштити података о личности, односно да од страног правног лица *Facebook Inc.* са седиштем у Сједињеним Америчким Државама, прибави релевантне податке и информације.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Лице се обратило Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, наводећи се да је његов бивши послодавац злоупотребио његов лични профил на друштвеној мрежи *Facebook* тако што је одштампао слику без његовог знања и то навео као доказ за дисциплински поступак, и тражило да Повереник предузме мере из своје надлежности.

С тим у вези Повереник је указао на следеће.

Чланом 3. тач. 1. и 2. ЗЗПЛ, прописано је да је податак о личности свака информација која се односи на физичко лице које је одређено или одредиво без обзира на облик у коме је изражена и носач информације. У складу са наведеним, и фотографија неког лица представља податак о личности. Тачком 3. истог члана прописано је да је обрада података свака радња предузета у вези са подацима о личности, у које спадају и фотографисање и објављивање.

У предметном случају, према наводима из представке, путем друштвене мреже *Facebook* извршена је радња обраде објављивања података о личности садржаних у фотографији.

Сходно одредбама члана 8. тачка 1. ЗЗПЛ да би обрада података о личности била дозвољена, за њу је потребно да руковалац података има законско овлашћење или пристанак лица без обзира на то да ли је руковалац података који врши обраду правно лице, или као што је овде случај – физичко лице (члан 3. члан 5. ЗЗПЛ). Како је у описаном случају, према наводима из представке, реч о објављивању података о личности без пристанка, начелно би се таква обрада сматрала недозвољеном, јер за њу не би постојао ваљан правни основ.

Исти члан, у тачки 2, прописује да обрада није дозвољена ако се врши у сврху различиту од оне за коју је одређена без обзира на то

да ли се врши на основу пристанка лица или законског овлашћења за обраду без пристанка (овде покретање дисциплинског поступка).

Међутим, имајући у виду да је у конкретном случају реч о обради података о личности путем друштвене мреже *Facebook*, овлашћења Повереника су у предметном случају ограничена територијалном применом Закона о заштити података о личности, јер Повереник не би могао да предузме мере и активности из оквира своје надлежности утврђене овим законом, односно да од страног правног лица *Facebook Inc.* са седиштем у Сједињеним Америчким Државама прибави релевантне податке и информације. То значи да Повереник у конкретном случају није у могућности да на неспоран начин утврди да ли је заиста реч о недозвољеној обради података о личности коју је извршило физичко лице из представке, нити је у могућности да предузме законом прописане мере ради отклањања евентуално утврђених неправилности.

БРОЈ: 072-03-53/2018-05 ОД 9. 1. 2018. ГОДИНЕ

5.7. ДА ЛИ ЈЕ ДОЗВОЉЕНО ОБЈАВИТИ БИОГРАФИЈЕ СВИХ НАСТАВНИКА КОЈИ СУ НАПУСТИЛИ ФАКУЛТЕТ РАДИ ПРИПРЕМЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ?

За објављивање у публикацији биографија физичких лица – наставника који су напустили факултет из различитих разлога, са становишта примене Закона о заштити података о личности, треба да постоји пристанак лица на која се подаци односе, дат у складу са чл. 10. и 15. Закона о заштити података о личности.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности примио је допис Медицинског факултета у Београду, у ком је наведено да поводом обележавања 100 година рада факултет намерава да припреми публикације у којима ће бити објављене биографије свих наставника који су у периоду 2005–2020. године напустили факултет из различитих разлога (преминули, пензија, отказ и сл.). С тим у вези, затражено је мишљење Повереника о томе да ли је неопходно прибављање сагласности од стране наставника чији ће се подаци обрађивати и објавити, будући да се Закон о заштити података о личности не примењује на податке који су доступни свакоме и објављени у јавним гласилима и публикацијама, или приступачни у музејима, архивама и сл., а „одређени подаци везани за биографије наставника већ су били доступни јавности објављивањем у рефератима приликом избора у одређена звања“.

У вези с тим указано је на следеће.

Услови и начин обраде података о личности у сврху издавања публикација нису на посебан начин уређени прописима из надлежности Повереника (Закон о слободном приступу информацијама и Закон о заштити података о личности), па овај орган није надлежан за давање обавештења о томе на који начин и под којим условима можете обрађивати податке у ту сврху.

Стога, са становишта надлежности Повереника, поводом примене Закона о заштити података о личности, начелно указујемо на следеће.

Свака радња предузета у вези са подацима који се односе на физичко лице чији је идентитет одређен или одредив представља обраду података о личности, која, сагласно одредбама члана 8. Закона о заштити података о личности, није дозвољена ако физичко лице није дало пристанак за обраду, односно ако се врши без законског овлашћења; ако се врши у сврху различиту од оне за коју је одређена; ако сврха обраде није јасно одређена, ако је измењена, недозвољена или већ остварена; ако је лице на које се подаци односе одређено или

одредиво и након што се оствари сврха обраде; ако је начин обраде недозвољен; ако је податак који се обрађује непотребан или неподесан за остварење сврхе обраде; ако су број или врста података који се обрађују несразмерни сврси обраде; ако је податак неистинит и непотпун, односно када није заснован на веродостојном извору или је застарео.

Дакле, да би обрада података о личности била дозвољена у смислу Закона о заштити података о личности, треба да се врши у границама законског овлашћења – када је реч о обради без пристанка, односно у границама пристанка физичког лица – када се обрада врши на основу пристанка. Руководилац, такође, може да обрађује само оне податке о личности који су потребни, подесни и сразмерни сврси обраде.

Одредбом члана 5. став 1. тачка 1. Закона о заштити података о личности прописано је да се, осим ако очигледно претежу супротни интереси лица, поједине одредбе тог закона о условима за обраду, као и о правима и обавезама у вези са обрадом не примењују, између осталог, на обраду података који су доступни свакоме и објављени у јавним гласилима и публикацијама или приступачни у архивама, музејима и другим сличним организацијама.

Чињеница да су „одређени подаци везани за биографије наставника“, како наводите, већ били доступни јавности објављивањем у рефератима приликом избора у одређена звања, није од значаја у конкретном случају, јер су сврха и правни основ обраде различити.

Из свега изнетог произлази да је, да би се биографије физичких лица могле објавити у публикацији, са становишта примене Закона о заштити података о личности, потребно да за то постоји пристанак лица на која се подаци односе, дат у складу са члановима 10. и 15. Закона о заштити података о личности.

Напомињемо да је ово мишљење начелног карактера и не представља упутство за поступање у било ком конкретном случају. Ово стога што је Повереник орган који врши надзор над применом Закона и другостепени орган у поступку остваривања права физичких лица у вези са обрадом података о личности, па сагласно томе, ставове о конкретним питањима одређеног случаја може заузети само у поступку за чије је спровођење надлежан.

БРОЈ: 073-11-1030/2018-02 ОД 10. 7. 2018. ГОДИНЕ

5.8. ДА ЛИ ЈЕ ПОСЛОДАВЦУ ПОТРЕБНА САГЛАСНОСТ ЗАПОСЛЕНИХ ДА БИ ЊИХОВЕ ПОДАТКЕ УСТУПИО АГЕНЦИЈИ ЗА ОБРАЧУН ПЛАТА?

Правно лице у својству послодавца, ради извршења законске обавезе у погледу обрачуна и исплате зараде запосленима, може са привредним друштвом или предузетником (који као претежну делатност обавља рачуноводствене услуге) да закључи уговор о обрачуну зарада за запослене. Другим речима, послодавац, у својству руковоаца, уговором поверава одређене послове у вези с обрадом података рачуноводственој агенцији у својству обрађивача. У таквој ситуацији руковоацу није потребан пристанак лица, сагласно Закону о заштити података о личности, али су и руковалац (послодавац) и обрађивач (рачуноводствена агенција) дужни да предузму све техничке, кадровске и организационе мере за заштиту података, у складу са утврђеним стандардима и поступцима, а које су потребне да би се подаци заштитили од губитка, уништења, недопуштеног приступа, промене, објављивања и сваке друге злоупотребе, као и да утврде обавезу лица која су запослена на обради, да чувају тајност података.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности примио је захтев за давање мишљења о томе да ли фирма која укида службу обрачуна зарада има право да податке запослених (ЈМБГ, бројеве рачуна, износе зарада и сл.) преда трећем лицу тј. агенцији да их обрађује без писмене сагласности запослених.

На основу члана 16. тачка 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05... 113/17) послодавац је дужан да запосленом за обављени рад исплати зараду, у складу са законом, општим актом и уговором о раду. Чланом 121. истог закона прописане су обавезе послодавца у односу на обрачун зараде и накнаде зараде. Наведени закон не садржи одредбу којом обавезује послодавца да обрачун зарада врши унутар своје пословне и организационе структуре.

Даље, чланом 15. став 1. Закона о рачуноводству („Службени гласник РС“, број 62/13), прописано је да вођење пословних књига и састављање финансијских извештаја правно лице, односно предузетник може поверити уговором у писаној форми, у складу са законом, привредном друштву или предузетнику, који имају регистровану претежну делатност за пружање рачуноводствених услуга. Ставом 2. истог члана прописано је да се одредба става 1. овог члана не односи на Народну банку Србије, банке и друге финансијске институције над

којима, сагласно закону, надзор врши Народна банка Србије, друштва за осигурање, даваоце финансијског лизинга, добровољне пензијске фондове, друштва за управљање добровољним пензијским фондовима, инвестиционе фондове, друштва за управљање инвестиционим фондовима, берзе, брокерско-дилерска друштва и факторинг друштва.

Чланом 42. Устава Републике Србије („Службени гласник РС“, број 98/06) зајемчена је заштита података о личности, а прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују се законом.

За закониту обраду података, у смислу члана 8. ЗЗПЛ, неопходно је да постоји пристанак за обраду или да се обрада врши на основу законског овлашћења у сврху за коју је одређена без обзира на то да ли се врши на основу пристанка лица или законског овлашћења за обраду без пристанка, да је сврха обраде јасно одређена и дозвољена, да подаци који се обрађују буду потребни и подесни за остваривање те сврхе, да број и врста података буду сразмерни сврси обраде, да подаци који се обрађују буду истинити, тачни и прикупљени из веродостојног извора и да се примене одговарајуће мере заштите података о личности од сваке могуће злоупотребе.

Чланом 8. став 1. тачка 1. ЗЗПЛ прописано је да обрада података о личности није дозвољена ако физичко лице није дало пристанак за обраду, односно ако се обрада врши без законског овлашћења.

Као изузетак од наведеног, члан 12. ЗЗПЛ прописује да је обрада података о личности без пристанка лица дозвољена да би се остварили или заштитили животно важни интереси лица или другог лица, а посебно живот, здравље и физички интегритет; у сврху извршења обавеза одређених законом, актом донетим у складу са законом или уговором закљученим између лица и руковаоца, као и ради припреме закључења уговора; у сврху прикупљања средстава за хуманитарне потребе и у другим случајевима одређеним овим законом ради остварења претежног оправданог интереса лица, руковаоца или корисника.

Чланом 3. тачка 5. ЗЗПЛ прописано је да је руковалац података физичко или правно лице, односно орган власти који обрађује податке, док је тачком 8. истог члана прописано да је обрађивач података физичко или правно лице, односно орган власти, коме руковалац на основу закона или уговора поверава одређене послове у вези са обрадом.

Чланом 47. ЗЗПЛ прописано је да подаци морају бити одговарајуће заштићени од злоупотреба, уништења, губитка, неовлашћених промена или приступа. Руковалац и обрађивач дужни су да предузму техничке, кадровске и организационе мере заштите података, у складу са утврђеним стандардима и поступцима, које су потребне да би се подаци заштитили од губитка, уништења, недопуштеног приступа, промене, објављивања и сваке друге злоупотребе, као и да утврде обавезу лица која су запослена на обради да чувају тајност података.

Из наведених одредаба Закона о раду и Закона о рачуноводству произилази да правно лице у својству послодаваца, ради извршења законске обавезе у погледу обрачуна и исплате зараде запосленима, може са привредним друштвом или предузетником (који као претежну делатност обавља рачуноводствене услуге) да закључи уговор о обрачуна зарада за запослене.

У наведеној ситуацији, послодавац, у својству руковаоца, уговором преноси одређене послове у вези са обрадом података на рачуноводствену агенцију, у својству обрађивача. С тим у вези, руковаоцу није потребан пристанак лица, сагласно ЗЗПЛ, али су и руковалац (послодавац) и обрађивач (рачуноводствена агенција) дужни да предузму све техничке, кадровске и организационе мере за заштиту података, у складу са утврђеним стандардима и поступцима, које су потребне да би се подаци заштитили од губитка, уништења, недопуштеног приступа, промене, објављивања и сваке друге злоупотребе, као и да утврде обавезу лица која су запослена на обради да чувају тајност података.

БРОЈ: 072-03-2034/2018-05 ОД 19. 4. 2018. ГОДИНЕ

5.9. ШТА ЈЕ ПОТРЕБНО УРЕДИТИ УГОВОР О ПРЕНОСУ ПОДАТАКА УКОЛИКО СЕ КОРИСТИ *CLOUD* ТЕХНОЛОГИЈА?

Коришћење пакета софтверских услуга и производа заснованих на *cloud* технологији карактерише, између осталог, и то да се подаци о личности могу обрађивати на више локација и у више држава, па уговор треба да садржи и информације о томе на којим би се локацијама у другим државама похрањивали подаци.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Привредно друштво обратило се Поверенику за информације од јавног значаја и заштити података о личности захтевом за тумачење Закона о заштити података о личности у вези са новинама које пословна групација (ФМС) планира да уведе у свом информационом систему. Повереник је у свом одговору између осталог навео:

Радње обраде као што су изношење, пренос, измештање, похрањивање података о личности, као и друге радње дефинисане у члану 3. став 1. тачка 3. Закона о заштити података о личности (даље: Закон), представљају обраду података о личности. За сваку од тих радњи мора да постоји правни основ, у виду законског овлашћења или пристанка физичког лица за обраду података који се на њега односе, којим морају бити обухваћене све радње које треба да буду предузете у вези са подацима који се обрађују.

Ако би намеравана обрада коју помињете представљала обраду података о личности (члан 3. тачка 3. Закона), правно лице које је руковалац пријављених збирки у Централни регистар Повереника било би дужно да пре започињања такве обраде Поверенику достави обавештење о намери успостављања збирке која садржи те податке ради провере законитости такве обраде (члан 49. став 1. Закона), односно да измене евиденције о већ постојећој збирци ради уписа у Централни регистар (члан 51. Закона).

У тој ситуацији руковалац би морао да води рачуна не само о дозвољености такве обраде (члан 8. Закона) него и о другим обавезама које произилазе из Закона. У случају да се уговорним односом регулишу међусобни односи, ту спада и обавеза руковооца и обрађивача из члана 47. Закона да предузму техничке, кадровске и организационе мере заштите података о личности од злоупотреба, уништења, губитка, неовлашћених промена или приступа пренетим подацима и да утврде обавезе лица која су запослена на обради да чувају тајност података.

Ако руковалац збирки података о личности у Србији одлучи да у пословању користи платформу Microsoft Office 365 (у складу са закљученим уговором између матичне компаније и Мајкрософта), која се

заснива на *cloud* технологији, у зависности од врсте понуђених сервиса који би се користили, на основу елемената из конкретног уговора може да утврди да ли би се коришћењем појединих сервиса вршила обрада па и изношење података о личности из Републике Србије.

Када је у питању изношење података о личности из Републике Србије, Закон у члану 53. прописује режим изношења тих података и ситуације у којима за изношење података о личности треба прибавити дозволу Повереника.

Права и обавезе руковаоца, који намерава да изнесе податке о личности из Републике Србије и другог субјекта коме се подаци износе, морају бити регулисани уговором (у погледу врсте података, сврхе обраде, радњи обраде, врсте корисника којима ће подаци бити доступни, трајања обраде и мера заштите података).

Треба имати у виду и то да коришћење пакета софтверских услуга и производа заснованих на *cloud* технологији карактерише, између осталог, и то да се подаци о личности могу обрађивати на више локација и у више држава, па уговор треба да садржи и информације о томе на којим би се локацијама у другим државама похрањивали подаци.

БРОЈ: 073-11-1284/2018-02 ОД 10. 9. 2018. ГОДИНЕ

5.10. ПОД КОЈИМ УСЛОВИМА СЕ МОГУ ОБРАЂИВАТИ ПОДАЦИ О КЛИЈЕНТИМА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНИХ ОПЕРАТОРА У КРЕДИТНОМ БИРОУ

Обрада података о личности у Кредитном бироу није регулисана законом, па последично не постоји ни обавеза телекомуникационих оператора да податке о својим клијентима достављају Кредитном бироу ради процене њиховог бонитета. Другим речима, у закону не постоји правни основ за обраду података о личности у Кредитном бироу, па правни основ за њихову обраду може бити само пристанак лица. Међутим, имајући у виду врсту, обим и број података о личности који се иначе обрађују у Кредитном бироу, те изузетно велики број лица чији се подаци обрађују, а притом узимајући у обзир сврху обраде података у њему (провера солвентности лица која узимају кредит и која се задужују у банкама, лизинг кућама; спречавање превара и сл.), легитиман интерес различитих привредних субјеката да се врши таква обрада, као и шири друштвени интерес, начелан је став Повереника да би обрада података о личности у Кредитном бироу морала да буде уређена законом, укључујући и обраду података коју би телеоператори требало да омогуће у Кредитном бироу о својим клијентима.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности (у даљем тексту: Повереник) примио је заједнички допис телекомуникационих оператора у Републици Србији – „VIP mobile“, „Телеком“ и „Теленор“ којим су затражили мишљење о томе да ли је у складу са Законом о заштити података о личности достављање података клијената телекомуникационих оператора Кредитном бироу.

Надлежност Повереника је прописана одредбама члана 35. став 1. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Службени гласник РС“, бр. 120/04, 54/07, 104/09 и 36/10) и члана 44. став 1. Закона о заштити података о личности („Службени гласник РС“, бр. 97/08 и 104/09 – др. закон, 68/12 – одлука УС и 107/12). С тим у вези, пре свега треба имати у виду да је Повереник другостепени орган у поступцима остваривања права на приступ информацијама од јавног значаја и надзорни и другостепени орган у области заштите података о личности и остваривања права на заштиту података о личности. У складу с тим, Повереник није овлашћен да поводом захтева за мишљење које се односи на поступање у конкретној ситуацији заузима став, јер би тиме прејудуцирао своју одлуку у случају да дође до неког

од поступака за чије је вођење надлежан. Такође, Повереник, као надзорни орган у области заштите података о личности, није овлашћен да даје инструкције руковооцима података како да поступају. Стога ће Повереник дати само начелно мишљење.

Устав Републике Србије у члану 42. јемчи заштиту података о личности. Ставом 2. истог члана одређено је да се прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређује законом. За било какву обраду података о личности треба да постоји правни основ. Правни основ за обраду података о личности може бити **законско овлашћење** или **пристанак лица** чији се подаци обрађују. Законско овлашћење за обраду података о личности подразумева да руковалац (физичко или правно лице, односно орган власти који обрађује податке) правни основ за њихову обраду црпи из саме законске норме која га овлашћује на то.

Обрада података о личности у Кредитном бироу није регулисана законом, па последично не постоји ни обавеза телекомуникационих оператора да податке о својим клијентима достављају Кредитном бироу ради процене њиховог бонитета. Другим речима, у закону не постоји правни основ за обраду података о личности у Кредитном бироу, па правни основ за њихову обраду може бити само пристанак лица.

Међутим, имајући у виду врсту, обим и број података о личности који се иначе обрађују у Кредитном бироу, те изузетно велики број лица чији се подаци обрађују, а притом узимајући у обзир сврху обраде података у њему (провера солвентности лица која узимају кредит и која се задужују у банкама, лизинг кућама; спречавање превара и сл.), легитиман интерес различитих привредних субјеката да се врши таква обрада, као и шири друштвени интерес, начелан је став Повереника да би обрада података о личности у Кредитном бироу морала да буде уређена законом, укључујући и обраду података коју би телеоператори требало да омогуће у Кредитном бироу о својим клијентима.

Као што је већ речено, услед непостојања изричитог законског овлашћења за обраду, подаци о личности могу се обрађивати само уз сагласност лица на које се подаци односе, а која се даје у складу са одредбама чл. 10. и 15. Закона о заштити података о личности. Да би се пристанак за обраду података о личности сматрао ваљаним правним основом за обраду података о личности, изјављена воља којом се даје сагласност за обраду података мора испуњавати одређене услове. Пре свега, изјава воље мора бити слободно дата, тј. не сме бити дата под претњом, преваром, принудом или у заблуди. Мора бити посебна, тј. дата за тачно одређену сврху и информисана, што значи да лице које даје сагласност има довољно информација које гарантују да оно даје информисани пристанак за обраду својих података. Лице мора да зна ко је руковалац података, које врсте података обрађује, у које

сврхе, на који начин ће се они користити, колико дуго ће се чувати подаци итд. Закон о заштити података о личности у члану 15. став 1. таксативно набраја које информације онај који жели да обрађује податке мора дати лицу на које се подаци односе. Истовремено, начин информисања лица чији се подаци обрађују, односно чији ће се подаци обрађивати, мора бити јасан, разумљив и недвосмислен, тако да и лице које је потпуни лаик и нема никаква знања из делокруга рада руковаоца подацима, може разумети све што је од значаја за његову одлуку да ли ће пристати да се његови лични подаци обрађују. Информације морају бити дате директно лицу чији се подаци обрађују. Упућивање руковаоца на то да су услови за обраду података доступни на неком јавном месту (на огласној табли, на интернету и сл.) није довољно. Напослетку, сагласност мора бити недвосмислена. Пристанак за лице које није способно за давање пристанка даје његов старалац или законски заступник, а дати пристанак се може опозвати, те након опозива даља обрада података постаје недозвољена.

Уколико заинтересовани актери донесу одлуку да се Кредитном бироу ставе на располагање подаци које о својим клијентима обрађују телеоператори, онда текст сагласности лица за обраду његових података у Кредитном бироу мора да садржи информацију о томе да ће се провера његових евентуалних задужења вршити и у базама података телеоператора. Такође, у том случају треба водити рачуна и о свим другим начелима обраде података о личности, а посебно о начелу сразмерности, тј. да се обрађује само онолико података о личности колико је потребно да би се остварила сврха обраде.

БРОЈ: 011-00-01332/2016-02 ОД 17. 11. 2016. ГОДИНЕ

6. Случајеви тешког кршења права

6.1. ПИО ФОНД – НЕЗАКОНИТА ОБРАДА ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ КОРИСНИКА СТАРОСНИХ, ИНВАЛИДСКИХ И ПОРОДИЧНИХ ПЕНЗИЈА

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности поднео је кривичну пријаву Првом основном јавном тужилаштву у Београду против НН службеног лица у Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање због постојања основа за сумњу да је у Београду, током новембра 2018, податке о личности више од 1.700.000 корисника старосних, инвалидских и породичних пензија у Републици Србији, и то њихова имена, презимена и адресе становања, као податке о личности који се прикупљају, обрађују и користе у Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање на основу Закона о пензијском и инвалидском осигурању, у вршењу службе, неовлашћено прибавило и саопштило Српској напредној странци, а те податке је странка употребила за слање писама корисницима пензија, што је сврха за коју ти подаци нису законом намењени, чиме се врши кривично дело неовлашћено прикупљање личних података из члана 146. став 3. у вези са ставом 1. Кривичног законика.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА КРИВИЧНЕ ПРИЈАВЕ:

Поверенику се од 15. 11. 2018. године обратило више грађана Републике Србије, који наводе да су корисници пензија, те да им је поштом пристигло писмо адресирано на њих (име, презиме и адреса), из чије се садржине закључује да је упућено кориснику пензије, које је потписао председник Републике Србије, Александар Вучић, са ознаком Српске напредне странке на коверти. Поједина од ових лица наводе да су писма адресирана и на њихову малолетну децу, као кориснике породичне пензије.

Овим поводом, Повереник је покренуо поступак надзора према Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање, председнику Републике Србије и Српској напредној странци.

На питања да ли је учинио доступним Српској напредној странци, председнику Републике Србије или трећем лицу податке о именима, презименима и адресама корисника пензија у Републици Србији, те који је правни основ и сврха чињења доступним ових података, Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање ни поред послате ургенције није одговорио Поверенику до дана подношења ове кривичне пријаве.

На питања да ли је, на који начин и када прибавио податке о именима, презименима и адресама корисника пензија који су добили

предметно писмо, те по ком правном основу су предметни подаци прибављени, Генерални секретаријат председника Републике одговорио је Поверенику актом од 20. 11. 2018. године да није прибављао предметне податке.

На питања да ли је, на који начин и када прибавила податке о именима, презименима и адресама корисника пензија који су добили предметно писмо, те по ком правном основу су предметни подаци прибављени, Српска напредна странка одговорила је Поверенику актом од 19. 11. 2018. године (у прилогу) да су ти подаци „[...] добијени из базе чланства Српске напредне странке, као и кроз акције ВДВ и штандове које смо спроводили последњих десет година. Подаци су прибављани у складу са чланом 10. Закона о заштити података о личности. Лица од којих су узети подаци дала су пуноважан пристанак за обраду личних података странци као руковаоцу прикупљених података.“

Поверенику је, 16. 11. 2018, анонимно достављен имејл Службе за поштанску мрежу број 2018-173422/2 у коме стоји да је предмет „Уручење пошиљака адресоване директне поште корисника Српске напредне странке“, те да их је корисник услуга Српска напредна странка обавестила о отпремању око 1.700.000 пошиљака адресоване директне поште, које ће сукцесивно предавати у пошти 11200 Београд. Затим је наведен план испорука и упутство о квалитету уручења на највишем нивоу, те да је неопходно све поштаре и контролоре доставе упознати са значајем квалитетног уручења тих пошиљака.

Овим поводом, Повереник је, ради утврђивања размера обраде података о личности која је предмет овог надзора, 19. 11. 2018. године затражио изјашњење од ЈП „Пошта Србије“ (у прилогу) да ли је у питању веродостојна садржина документа.

ЈП „Пошта Србије“ својим актом од 20. 11. 2018. године (у прилогу) одговорила да фотографски приказ текста „[...] јесте веродостојна садржина документа овог јавног предузећа...“, те да исти текст „[...] представља део Расписа број 89 од 14. 11. 2018. године, који је сачињен у РЈ ‘Нови Сад’ и упућен организационим целинама у надлежности ове радне јединице...“.

На интернет презентацији Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, на веб-адреси <https://bit.ly/2DYzvY8>, налази се Месечни статистички билтен за септембар 2018. године. На страни 4 овог извештаја налази се укупан број корисника пензија за септембар 2018. године, разврстан по категоријама (старосна, инвалидска и породична пензија), а који износи 1.712.869 (милион седамсто дванаест хиљада осамсто шездесет девет).

У члану 42. Устава Републике Србије наводи се да је зајемчена заштита података о личности, да се прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују законом, да је забрањена и

кажњива употреба података о личности изван сврхе за коју су прикупљени, у складу са законом, осим за потребе вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом и да свако има право да буде обавештен о прикупљеним подацима о својој личности, у складу са законом, и право на судску заштиту због њихове злоупотребе.

У члану 3. ЗЗПЛ прописано је следеће: податак о личности је свака информација која се односи на физичко лице без обзира на облик у коме је изражена и на носач информације (папир, трака, филм, електронски медиј и сл.), по чијем налогу, у чије име, односно за чији рачун је информација похрањена, датум настанка информације, место похрањивања информације, начин сазнавања информације (непосредно, слушањем, гледањем и сл., односно посредно, увидом у документ у којем је информација садржана и сл.), или без обзира на друго својство информације (тачка 1); физичко лице је човек на кога се односи податак, чији је идентитет одређен или одредив на основу личног имена, јединственог матичног броја грађана, адресног кода или другог обележја његовог физичког, психолошког, духовног, економског, културног или друштвеног идентитета (тачка 2); обрада података је свака радња предузета у вези са подацима као што су: прикупљање, бележење, преписивање, умножавање, копирање, преношење, претраживање, разврставање, похрањивање, раздвајање, укрштање, обједињавање, уподобљавање, мењање, обезбеђивање, коришћење, стављање на увид, откривање, објављивање, ширење, снимање, организовање, чување, прилагођавање, откривање путем преноса или на други начин чињење доступним, прикривање, измештање и на други начин чињење недоступним, као и спровођење других радњи у вези са наведеним подацима, без обзира на то да ли се врши аутоматски, полуаутоматски или на други начин (тачка 3); орган власти је државни орган, орган територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе, односно други орган или организација којој је поверено вршење јавних овлашћења (тачка 4); руковалац података је физичко или правно лице, односно орган власти који обрађује податке (тачка 5); збирка података је скуп података који се аутоматизовано или неаутоматизовано воде и доступни су по личном, предметном или другом основу, независно од начина на који су похрањени и места где се чувају (тачка 6).

Члан 8. ЗЗПЛ прописује да је обрада недозвољена ако: физичко лице није дало пристанак за обраду, односно ако се обрада врши без законског овлашћења (тачка 1); се врши у сврху различиту од оне за коју је одређена, без обзира на то да ли се врши на основу пристанка лица или законског овлашћења за обраду без пристанка, осим ако се врши у сврху прикупљања средстава за хуманитарне потребе из члана 12. тачка 2а и члана 12а овог закона (тачка 2).

Закон о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник РС“, бр. 34/03, 64/04 – одлука УСРС, 84/04 – др. закон, 85/05, 101/05 – др. закон, 63/06 – одлука УСРС, 5/09, 107/09, 101/10, 93/12, 62/13, 108/13, 75/14, 142/14 и 73/18) прописује: фонд води матичну евиденцију о осигураницима, обвезницима плаћања доприноса и корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања (члан 125. став 1); фонд аутоматски електронским путем из службених евиденција државних органа и организација преузима следеће податке: 1) јединствени матични број грађана, презиме и име и историјат промена тих података са датумом промене, евиденциони број за стране држављане, име једног родитеља, пол, промена пола, дан, месец и година рођења, држављанство, дан, месец и година склапања, односно престанка брака, дан, месец и година смрти; 2) општина, место и адреса пребивалишта, односно боравишта, привремени боравак у иностранству, историјат пребивалишта, односно боравишта са датумом извршених пријава, поседовање биометријских докумената... Подаци се електронски преузимају повезивањем база података службених евиденција органа и организација из става 1. овог члана, без сагласности лица, а заштита података се обезбеђује у складу са законом и општим актом Фонда (члан 127); у матичну евиденцију уносе се подаци о: 1) осигураницима; 2) корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања; 3) обвезницима плаћања доприноса за пензијско и инвалидско осигурање (члан 128); подаци унети у матичну евиденцију на начин прописан овим законом чувају се у електронској форми, у складу са законом. На захтев осигураника, Фонд издаје оверен испис података из става 1. овог члана (члан 147). Подаци садржани у матичној евиденцији користе се и за статистичка истраживања. Фонд најмање једном годишње, објављује податке из става 1. овог члана. Подаци садржани у матичној евиденцији достављају се другим државним органима и организацијама, односно органима локалне самоуправе, ради извршавања поверених послова на њихово тражење, правним лицима преко којих се врши исплата корисницима, као и правним лицима за чији рачун се врши обустава исплате пензије, у складу са уговором о пословној сарадњи. Заштита података из матичне евиденције обезбеђује се у складу са законом и уређује општим актом Фонда (члан 149).

Члан 146. став 3. у вези са ставом 1. Кривичног законика („Службени гласник РС“, бр. 85/05, 88/05 – испр., 107/05 – испр., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14 и 94/16) прописује да ће се службено лице у вршењу службе, које податке о личности који се прикупљају, обрађују и користе на основу закона неовлашћено прибави, саопшти другом или употреби у сврху за коју нису намењени, казнити до три године затвора.

С обзиром на све наведене околности, Повереник има основе за сумњу да у радњама једног или више НН службених лица Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање постоје сви елементи кривичног дела из члана 146. став 3. у вези са ставом 1. КЗ, односно да је целокупна збирка података која садржи имена, презимена и адресе становања корисника пензија (старосних, инвалидских и породичних) овог фонда уступљена неовлашћеним лицима и употребљена у сврхе за које подаци нису намењени, а за то дело је службеном лицу у вршењу службе запређена казна до три године затвора, па из истог разлога и подноси ову кривичну пријаву.

БРОЈ: 072-04-6823/2018-07 ОД 3. 12. 2018. ГОДИНЕ

6.2. АПЛИКАЦИЈА „ИЗАБРАНИ ДОКТОР“

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности је 20. 7. 2018. године упутио допис Вишем јавном тужилаштву у Београду, Посебном одељењу за високотехнолошки криминал, у ком је указао на то да је Министарство здравља Републике Србије објавило да је 30. 5. 2018. године пуштена у рад мобилна апликације под називом „Изабрани доктор“, која би требало да омогући заказивање лекарских прегледа грађанима код својих изабраних лекара, као и увид у њихове досадашње лекарске прегледе, те њихов статус здравственог осигурања. Као власник апликације означена је приватна фирма, регистрована као д. о. о., чији је статус проблематичан и чији је субјективитет нејасан. Приступ подацима из здравствене документације у апликацији омогућен је само на основу валидног ЛБО, што представља небезбедан вид обраде, који је омогућавао сваком кориснику апликације да употребом туђег ЛБО добије податке о том лицу. Наиме, до валидних ЛБО других лица било ко може доћи једноставном претрагом на интернету, употребом ЦРОСО, те интернет алата који, на основу Луновог алгорита, генеришу огроман број валидних ЛБО.

ИЗ ДОПИСА ПОВЕРЕНИКА УПУЋЕНОГ ВИШЕМ ЈАВНОМ ТУЖИЛАШТВУ
У БЕОГРАДУ:

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности (у даљем тексту: Повереник) покренуо је, по пуштању у рад мобилне апликације „Изабрани доктор“, а сходно овлашћењима из члана 54. Закона о заштити података о личности („Службени гласник РС“, бр. 97/08, 104/09 – др. закон, 68/12 – одлука УС и 107/12, у даљем тексту: ЗЗПЛ), поступак надзора над спровођењем и извршавањем ЗЗПЛ од стране Министарства здравља Републике Србије, Sorsix International DOO, Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ и Републичког фонда за здравствено осигурање.

Министарство здравља Републике Србије објавило је, 30. 5. 2018, пуштање у рад мобилне апликације под називом „Изабрани доктор“, која би требала да омогући заказивање лекарских прегледа грађанима код својих изабраних лекара, као и увид у њихове досадашње лекарске прегледе, те њихов статус здравственог осигурања.

Предметна мобилна апликација може се бесплатно преузети на сервису Google Play, а исто је, до данас, учинило више десетина хиљада грађана. Као власник апликације, првобитно је била означена компанија Sorsix internacional, која је, према информацијама са свог сајта, регистрована у Нишу, у улици Милорада Вељковића Шпаје брoј 1.

На веб-сајту Агенције за привредне регистре (АПР) регистрована је компанија под сличним називом – Sorsix International DOO Ниш, која је закључно са 30. 5. 2018. била регистрована на наведеној адреси, а затим је пресељена на адресу Мачванска број 1 у Нишу.

Након инсталирања апликације, у складу са упутствима, било је потребно унети лични број осигураника (ЛБО), те, уколико је он исправан, унети и број мобилног телефона на који корисник жели да добије верификациони код за приступ подацима. По уносу исправног ЛБО броја и верификационог кода, корисник је приступао свом корисничком налогу, на којем добија информације о свом имену и презимену, листи досадашњих прегледа, називу установе, имену и презимену свог изабраног лекара опште праксе и изабраних лекара специјалиста (гинеколог, педијатар, стоматолог), датумима и тачним временима обављених прегледа, шифром прегледа, терминима у којима може заказати лекарски преглед, те статусу здравственог осигурања.

Приступ подацима из здравствене документације, само на основу валидног ЛБО, представља небезбедан вид обраде, који је омогућавао сваком кориснику апликације да употребом туђег ЛБО добије податке о том лицу. Наиме, до валидних ЛБО других лица било ко може доћи једноставном претрагом на интернету, употребом ЦРОСО, те интернет алата који, на основу Луновог алгоритма, генеришу огроман број валидних ЛБО. Демонстрацију наведеног Повереник је извео на конференцији за медије, с којом се можете упознати на <https://bit.ly/2uBPJjQ>.

Увидом у документ под називом „Privacy policy“ („Политика приватности“), који се налазио доступан на истој адреси, и који је обухватао услове коришћења и политику приватности, утврђено је да корисници пристанак за обраду својих података дају непостојећем привредном друштву, под називом Изабрани Доктор Апп ДОО.

Након што је Повереник, дана 31. 5. 2018. године, саопштио да постоје проблеми у вези са идентитетом власника апликације, Министарство здравља је следећег дана издало саопштење у којем је навело да је реч „о једној словној и једној техничкој грешци које су се поткрале“ и да је натпис Изабрани Доктор ДОО техничка грешка, која је већ замењена са Sorsix International DOO. Такође, Министарство здравља у свом саопштењу наводи да „апликација не чува (складишти) личне податке“.

Након овог саопштења Министарства здравља, текст документа био је првобитно измењен, а истог дана и уклоњен са интернета, те до данас није доступан.

У овом документу, чију смо садржину прибавили из кеширане меморије интернет странице, пише да ће апликација, односно привредно друштво обрађивати податке корисника (здравствени подаци, контакти,

локација, СМС поруке итд.) не само за потребе заказивања лекарских прегледа већ и у сврхе директног маркетинга и профилисања корисника апликације. Текст овог документа прилажемо уз овај акт.

Поред чињенице да је Министарство здравља кориснике апликације довело у заблуду да апликација не чува њихове податке о личности, те да је њена сврха само заказивање лекарских прегледа, на исти начин су вишеструко прекршене одредбе ЗЗПЛ, које говоре о дозвољености обраде података о личности. Обрада података о здравственом стању грађана, као нарочито осетљивих података о личности, према ЗЗПЛ, може се вршити само на основу писменог пристанка лица или законског овлашћења, што овде није случај. Такође, на овакав начин прекршене су и одредбе Закона о здравственом осигурању, које регулишу обраду података садржаних у матичној евиденцији РФЗО, као и одредбе Закона о информационој безбедности.

Од отварања поступка надзора, апликација је претрпела више измена, од којих је најзначајнија та што је, као њен власник, уместо привредног друштва Sorsix International DOO, означено Министарство здравља Републике Србије, уз ознаку да апликација представља саставни део Интегрисаног здравственог информационог система Републике Србије (ИЗИС).

Међутим, с обзиром на то да руковалац ИЗИС, у складу са чланом 44. став 4. Закона о здравственој документацији и евиденцијама у области здравства, није Министарство здравља, већ Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, поставља се питање законитости обраде података, односно неовлашћеног приступа подацима из комплетног здравственог система Републике Србије.

Министарство здравља и Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ нису у поступку надзора, и поред уредно достављеног акта и ургенције, одговорили Поверенику на постављена питања у поступку надзора, што додатно указује на могуће незаконитости у поступању.

За разлику од њих, РФЗО је својим актом од 7. 6. 2018. године, обавестио Повереника да „[...] развој апликације је извршен у складу са инструкцијом коју је стручној служби дало Министарство здравља. Републички фонд ни на који начин није био укључен у ове послове и није упознат са тиме шта је Министарство од података доставило предметном предузећу...“

Повереник такође није добио одговор на постављена питања нити од Sorsix International DOO, којима је у више наврата безуспешно покушана достава писмених аката. Повереник је, наиме, још 5. 6. 2018. године донео решење 072-04-3181/2018-07, којим је истом привредном друштву забранио обраду података о личности преко ове апликације, али оно није могло бити достављено, о чему достављамо доказе.

Такође, увидом у интернет страницу АПР, утврђено је да, током поступка надзора који је покренуо Повереник, Sorsix International DOO није имао ни законског заступника, као ни податке за контакт. Наиме, директорка Јелена Крстић поднела је оставку на ову функцију 14. 5. 2018, а нови директор Драган Шахпаски, држављанин Републике Македоније, постављен је на ту функцију тек 16. 7. 2018. године. Једини податак за контактирање овог привредног друштва који се може пронаћи на интернету јесте број фиксног телефона на бившој адреси седишта.

На основу свега наведеног, те доказа које у прилогу достављамо, Повереник основано сумња да је у току озбиљна компромитација збирки података о личности грађана Републике Србије, и то матичне евиденције РФЗО, те Интегрисаног здравственог информационог система (ИЗИС). Ове збирке података садрже нарочито осетљиве податке комплетног становништва Републике Србије, који се обрађују на основу закона, а који су учињени доступним неовлашћеним лицима, у сврху за коју нису намењени. Предметни подаци обрађују се, на основу закона, у сврху здравственог осигурања и здравствене заштите грађана, а они су, употребом промовисане апликације, уступљени привредном друштву чији статус није у потпуности дефинисан (промена адресе, непостојање законског заступника, непостојање података за контакт), за сврхе директног маркетинга и профилисања грађана. Ову сумњу поткрепљујемо и проверљивом чињеницом да су услови коришћења и политика приватности апликације, који то недвосмислено потврђују, по отварању поступка надзора уклоњени са интернета и до данас нису доступни. Посебну пажњу изазива чињеница да је предметно привредно друштво повезано са другим привредним друштвима, која имају седишта у Аустралији, САД и Републици Македонији.

С обзиром на све наведено, предлагем да Више јавно тужилаштво – Посебно одељење за високотехнолошки криминал, у складу са законским надлежностима, размотри достављену документацију и испита основаност сумње коју Повереник износи, а која указује на организовано вршење кривичног дела из члана 146. став 1. у вези са ставом 3. КЗ, које може имати несагледиве последице по права грађана и изазвати компромитацију целокупног здравственог система Републике Србије.

БРОЈ: 073-14-1110/2018-02 ОД 20. 7. 2018. ГОДИНЕ

6.3 АГЕНЦИЈА ЗА ПРИВАТИЗАЦИЈУ – КОМПРОМИТАЦИЈА ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ 5.190.397 ПОДНОСИЛАЦА ПРИЈАВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА БЕСПЛАТНЕ АКЦИЈЕ

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности поднео је захтев за покретање прекршајног поступка против Агенције за приватизацију и одговорних лица у правном лицу зато што Агенција за приватизацију, у својим пословним просторијама у Београду, Теразије број 23, у периоду од неутврђеног дана током фебруара 2014. године до 12. 12. 2014. године, није, у складу са чланом 47. став 2. ЗЗПЛ, предузела техничке, кадровске и организационе мере заштите података о личности подносилаца пријава за остваривање права на бесплатне акције, у складу са утврђеним стандардима и поступцима, које су потребне да би се подаци заштитили од губитка, уништења, недопуштеног приступа, промене, објављивања и сваке друге злоупотребе, услед чега су подаци о личности за укупно 5.190.397 лица, и то њихово име, име родитеља, презиме, ЈМБГ и серијски број пријаве, на интернет домену Агенције за приватизацију учинени доступним неодређеном броју лица.

ИЗ ЗАХТЕВА ЗА ПОКРЕТАЊЕ ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА:

На основу пријаве достављене електронским путем, Повереник је дошао до сазнања да се на интернет домену Агенције за приватизацију, на адреси www.priv.rs/upload/company/contract/BES/dump_web_prijave_10062013.txt, налази активни линк преко ког се може отворити или преузети текстуални документ под називом „dump_web_prijave_10062013“, запремине 1,2 GB, који садржи податке о личности за укупно 5.190.397 (пет милиона сто деведесет хиљада триста деведесет седам) лица. До садржине овог фајла не може се доћи употребом програма из стандардног Office пакета (Word, Notepad итд.), већ само уз употребу неког од специјализованих софтвера за отварање текстуалних докумената велике запремине.

У поступку надзора над спровођењем и извршавањем ЗЗПЛ, који је Повереник спровео у Агенцији за приватизацију, утврђено је да се у наведеном фајлу налазе подаци о личности носилаца права на бесплатне акције, као и лица којима је пријава за остваривање права на бесплатне акције одбачена, у складу са Законом о праву на бесплатне акције и новчану накнаду коју грађани остварују у поступку приватизације („Службени гласник РС“, бр. 123/07, 30/10 и 115/14), а којим

подацима ова агенција располаже у складу са законским овлашћењем. С обзиром на пропусте учињене приликом конфигурисања веб-сервера на којем се овај садржај налазио, а који је у поседу Агенције за приватизацију, наведени подаци учињени су доступним неограниченом броју корисника интернета.

У поступку је утврђено да Агенција за приватизацију, као руковалац података о личности, није, у складу са чланом 47. ЗЗПЛ, предузела техничке, кадровске и организационе мере заштите података, у складу са утврђеним стандардима и поступцима, које су потребне да би се подаци заштитили од губитка, уништења, недопуштеног приступа, промене, објављивања и сваке друге злоупотребе.

На наведени начин учињена је тешка повреда права на заштиту података о личности грађана Републике Србије с обзиром на то да је компромитована збирка која садржи податке о личности скоро свих пунолетних држављана Републике Србије, и то њихово име, име родитеља, презиме, ЈМБГ и серијски број пријаве за остваривање права на бесплатне акције.

Због непредузимања одговарајућих мера заштите података до ове збирке података о личности могао је у периоду од неутврђеног дана током фебруара 2014. године (што је и констатовано у приложеном записнику од 17. 12. 2014, на основу изјаве Зорана Андрића, директора Сектора за информационе технологије Агенције за приватизацију), па до 12. 12. 2014. приступити било који корисник интернета, извршити увид у њу или је комплетну преузети.

За наведено нису била неопходна посебна стручна знања из области информатике, јер је овај текстуални документ учињен подложним интернет индексирању, тако да је сваки корисник интернета једноставним уносом свог или туђег ЈМБГ у интернет претраживач (нпр. Google) могао доћи до овог документа, извршити увид у њега и преузети га, што је документовано и у акту Повереника број 164-00-00764/2014-07 од 12. 12. 2014, који достављамо у прилогу.

С обзиром на то да је збирка података, која садржи ЈМБГ скоро свих пунолетних грађана Републике Србије, учињена доступном неодређеном броју лица радњом непредузимања мера заштите од стране Агенције за приватизацију, то представља случај квантитативно највећег пробоја у приватност грађана Републике Србије, којим је апсолутно релативизован значај ЈМБГ, као индивидуалне и непоновљиве ознаке идентификационих података о грађанима, у складу са Законом о јединственом матичном броју грађана („Службени гласник РС“, бр. 53/78, 5/83, 24/85 и 6/89 и „Службени гласник РС“, бр. 53/93, 67/93, 48/94 и 101/05 – др. закон).

Из свих наведених разлога, прекршај који је начинила Агенција за приватизацију представља јединствен случај компромитовања података

о личности скоро свих грађана једне државе, па је то отежавајућа околност у контексту одговорности, коју суд мора имати у виду приликом одлучивања у прекршајном поступку.

У поступку надзора утврђено је да је одговорно лице у Агенцији за приватизацију у време извршења прекршаја, у периоду од фебруара 2014. до 27.06.2014. била Вида Узелац, а у периоду од 28. 6. 2014. до 12. 12. 2014. Маријана Радовановић.

Закон о Агенцији за приватизацију („Службени гласник РС“, бр. 38/01, 135/04, 30/10 и 115/14) прописује у члану 2. став 2. да Агенција има својство правног лица, с правима, обавезама и одговорностима утврђеним овим законом и статутом.

Закон о праву на бесплатне акције и новчану накнаду коју грађани остварују у поступку приватизације прописује у члану 2. став 1. да права у складу са овим законом остварују лица која испуњавају следеће услове: 1) да су навршила 18 година живота закључно са 31. децембром 2007. године и да су на дан стицања статуса носиоца права била уписана у бирачки списак надлежних општинских органа; 2) да су на дан ступања на снагу овог закона држављани Републике Србије; 3) да су на дан 30. јуна 2007. године имала пребивалиште на територији Републике Србије, односно статус привремено расељеног лица са Косова и Метохије; 4) да право на акције без накнаде нису на било који начин остварили, у целости или делимично, у складу са Законом о својинској трансформацији („Службени гласник РС“, бр. 32/97 и 10/01) или Законом о приватизацији и 5) да су уписани у евиденцију носилаца права коју води Агенција за приватизацију (у даљем тексту: Агенција), у складу са овим законом.

Објављени текстуални документ, међутим, поред носилаца права на бесплатне акције, обухвата и лица која нису носиоци овог права (лица којима су одбачене пријаве), што значи да он не представља евиденцију носилаца права на бесплатне акције, већ евиденцију подносилаца пријава за остваривање права на бесплатне акције.

Члан 5. истог закона прописује да евиденцију носилаца права води Агенција као јавну и електронску базу података.

Јавност евиденције носилаца права омогућена је добијањем података о броју бесплатних акција на упит, након уноса података о личности (име, име родитеља, презиме и ЈМБГ) у апликацију на интернет презентацији Агенције за приватизацију, на адреси www.priv.rs/Besplatne+akcije/131/Provera+statusa+nosilaca+p%D1.shtml, која је и данас у функцији.

На описани начин омогућена је јавност евиденције носилаца права на бесплатне акције, која се не може поистоветити са описаним

чињењем доступним на интернету комплетне евиденције подносилаца пријава за остваривање права на бесплатне акције.

Члан 42. Устава Републике Србије („Службени гласник РС“, број 98/06) прописује да је зајемчена заштита података о личности; да се прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују законом; да је забрањена и кажњива употреба података о личности изван сврхе за коју су прикупљени, у складу са законом, осим за потребе вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом; да свако има право да буде обавештен о прикупљеним подацима о својој личности, у складу са законом, и право на судску заштиту због њихове злоупотребе.

Члан 3. 33ПЛ прописује да је податак о личности свака информација која се односи на физичко лице без обзира на облик у коме је изражена и на носач информације (папир, трака, филм, електронски медиј и сл.), по чијем налогу, у чије име, односно за чији рачун је информација похрањена, датум настанка информације, место похрањивања информације, начин сазнавања информације (непосредно, путем слушања, гледања и сл., односно посредно, путем увида у документ у којем је информација садржана и сл.), или без обзира на друго својство информације (тачка 1); физичко лице је човек на кога се односи податак, чији је идентитет одређен или одредив на основу личног имена, јединственог матичног броја грађана, адресног кода или другог обележја његовог физичког, психолошког, духовног, економског, културног или друштвеног идентитета (тачка 2); руковалац података је физичко или правно лице, односно орган власти који обрађује податке (тачка 5).

Члан 47. став 2. 33ПЛ прописује да су руковалац и обрађивач дужни да предузму техничке, кадровске и организационе мере заштите података, у складу са утврђеним стандардима и поступцима, које су потребне да би се подаци заштитили од губитка, уништења, недопуштеног приступа, промене, објављивања и сваке друге злоупотребе, као и да утврде обавезу лица која су запослена на обради, да чувају тајност података.

Чланом 57. став 1. тачка 11. 33ПЛ прописано је да ће се новчаном казном од 50.000 до 1.000.000 динара казнити за прекршај руковалац, обрађивач или корисник који има својство правног лица ако поступи супротно обавези предузимања мера из члана 47. став 2. овог закона.

Члан 57. став 3. 33ПЛ прописује да ће се за прекршај из става 1. овог члана казнити физичко лице, односно одговорно лице у правном лицу, државном органу, односно органу територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара.

Узимајући у обзир наведено, Повереник је поднео овај захтев за покретање прекршајног поступка.²

БРОЈ:164-00-00764/2014-07 ОД 26. 1. 2015. ГОДИНЕ³

-
- 2 Решењем Прекршајног суда у Београду 13 Пр бр. 163010/15 од 21. 11. 2016. обустављен је прекршајни поступак против Агенције за приватизацију, јер је она престала да постоји, као и против окривљене Виде Узелац због наступања апсолутне застарелости прекршајног гоњења. Поступак је такође обустављен и против окривљене Маријане Радовановић, решењем Прекршајног суда у Београду 13 Пр бр. 31088/16 од 30. 12. 2016. због наступања апсолутне застарелости прекршајног гоњења.
- 3 Напомена: Поводом радњи описаних у наведеном захтеву за покретање прекршајног поступка кривичну пријаву поднела је Агенција за приватизацију, по којој је поступало Више јавно тужилаштво у Београду, али кривични поступак није покренут. Више јавно тужилаштво у Београду, дописом КТН втк 700/14 од 22. 3. 2017. обавестило је Повереника да није било могуће утврдити идентитет лица у чијим би радњама били остварени елементи кривичних дела неовлашћен приступ заштићеном рачунару, рачунарској мрежи и електронској обради података из члана 302. КЗ, неовлашћено прикупљање личних података из члана 146. КЗ и несавестан рад у служби из члана 361. КЗ, па је предмет стављен у евиденцију до застарелости или идентификације извршиоца.

7. Нормативне активности Повереника

7.1. МИШЉЕЊЕ НА НАЦРТ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ⁴

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности примио је 11. 7. 2018. године од Министарства правде Нацрт закона о заштити података о личности ради давања мишљења у складу са чланом 46. Пословника Владе (веза допис бр. 011-00-395/2015-05 од 9. 7. 2018. године).

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности упознао се са садржином Нацрта закона о заштити података о личности и, с тим у вези, припремио мишљење у начелу и на појединачне одредбе Нацрта закона.

Попуњени образац „ПФЕ“ са образложењем Повереник не може да достави уз ово мишљење будући да достављеним текстом Нацрта закона нису уређена питања која значајно утичу на рад овог органа. Наведено се, између осталог, односи на неадекватност решења у погледу надлежности Повереника (видети мишљење у начелу, као и на појединачне чланове, примера ради, на чл. 45, 59–62, 67, 72–73, 78–79, 82. и 87. Нацрта закона). Последица предложених решења јесте да у овом тренутку није могуће проценити потребан број запослених у стручној служби Повереника, као ни потребе за обуком, опремом и друго.

I. Мишљење у начелу

Повереник, пре свега, констатује да је Нацрт закона припремљен на основу текста Нацрта закона о заштити података о личности о коме се, по закључку Одбора за правни систем и државне органе Владе Србије, 05 бр. 011-11658/2017 од 28. 11. 2017, спроводила јавна расправа у периоду од 1. 12. 2017. до 15. 1. 2018. године.

Имајући у виду сличну, или готово идентичну садржину двају докумената, с обзиром на то да је намера усклађивање прописа са Општом уредбом о заштити података⁵, као и са „Полицијском директивом“,⁶

4 Повереник је 3. 1. 2018. дао мишљење и на ранију верзију текста Нацрта закона о заштити података о личности у оквиру јавне расправе коју је спровело Министарство правде

5 Уредба 2016/679 Европског парламента и Савета о заштити физичких лица у односу на обраду података о личности и о слободном кретању таквих података и о стављању ван снаге Директиве 95/46 ЕЗ (Општа уредба о заштити података) од 27. априла 2016. године.

6 Директива 2016/680 Европског парламента и Савета о заштити појединача у вези с обрадом података о личности од стране надлежних органа у сврхе

у даљем тексту Повереник ће упућивати и на тај текст Нацрта закона, као и мишљења које је Повереник доставио Министарству својим актом од 3. 1. 2018. године (веза бр. 073-11-1889/2017-02).

Предмет Нацрта закона

Нацрт закона уређује општи режим обраде података о личности – начела, права и заштиту физичких лица, обавезе руковооца и обрађивача, пренос података, надзор, Повереник, правна средства, одговорност и санкције и др. Нацрт закона садржи и одредбе о посебним видовима обраде.

Нацрт закона посебно уређује обраду коју, како је утврђено чланом 1. став 2. Нацрта закона, врше „надлежни органи у сврхе спречавања, истраге и откривања кривичних дела, гоњења учинилаца кривичних дела или извршења кривичних санкција, укључујући спречавање и заштиту од претњи јавној и националној безбедности, као и слободан проток таквих података“.

Читање Нацрта закона у којем се наизменично наводе правила и изузеци, а онда и посебни изузеци, веома је отежано, што утиче и на разумевање обавеза, нарочито имајући у виду да је реч о посебном виду обраде.

Ову примедбу упутили су и други учесници јавне расправе, као и Европска комисија у прелиминарном мишљењу из априла 2018, у којем је истакнуто да се посебна пажња мора посветити јасноћи текста закона, којим се грађанима обезбеђују важна права, будући да је заштита података основно право у Европској унији.

У наведеном мишљењу Повереника на претходну верзију нацрта закона, Повереник је закључио да „без оспоравања значаја заштите јавне и националне безбедности, те обраде података у вези с тим, начин на који је то урађено Нацртом закона није одговарајући. Адекватније решење, прихватљивије са становишта методологије израде нацрта, било би да се и овај вид обраде (обрада коју врше надлежни органи ради спречавања, истраге и откривања кривичних дела...) уреди унутар одељка о посебним случајевима обраде, тако да се одреде питања која се могу другачије уредити законом који регулише поступање и рад наведених органа и тиме изузму из општег режима.“

Имајући у виду да је у оквиру нашег правног система обрада података о личности на коју се односи Полицијска директива предмет уређивања више посебних закона, номотехничким приступом за

спречавања, истраге, откривања или гоњења кривичних дела или извршења кривичних санкција и о слободном кретању таквих података.

који се определило Министарство правде, институт заштите података о личности издваја се из контекста којем, по природи ствари, припада, а да при томе нису на прецизан начин идентификовани руковаоци који врше обраду података у означене, посебне сврхе, односно прописи којима је установљено њихово овлашћење за обраду. Ово није учињено ни одредбама члана 4. тачка 26. Нацрта закона, којима се значење израза „надлежни орган“ покушава одредити на крајње неадекватан начин – набрајањем послова који се терминолошки подударају са могућим сврхама обраде наведеним у члану 1. став 2. Нацрта закона.

Члан 3. Нацрта закона не садржи ниједну обраду која би се односила на питање обима његове примене у погледу члана 1. став 2. Нацрта закона.

Додатно, услед природе директиве као инструмента хармонизације и као последица избора директног превода одредаба Полицијске директиве, многе одредбе су веома опште за један национални закон, а тиме и нејасне, дајући широку дискрецију у њиховој примени (примера ради члан 8. ст. 2. и 3. или чл. 9. и 10).

Даље, у одредбама чл. 78. и 79. Нацрта закона (Послови Повереника, односно инспекцијска и друга овлашћења Повереника) нису назначене разлике у пословима и овлашћењима Повереника које произлазе из два паралелна режима заштите података о личности које овај нацрт закона покушава да институционализује, па тако, примера ради, „провера Повереника“ из члана 35. Нацрта закона није наведена ни као посао (члан 78), ни као овлашћење (члан 79.) овог органа.

За поједине обавезе „надлежних органа“ изостају санкције, што уједно указује на нужност систематичнијег приступа уређивању обима обраде података, прецизног одређивања органа на које се односи овај посебни режим заштите, као и измена других закона.

Без систематичног уређивања ове обраде ствара се привид да је Полицијска директива транспонована у правни систем Србије, док је, истовремено, текст закона који треба да уреди општи режим у области обраде података о личности несврсисходно оптерећен.

Како се недостаци Нацрта закона који се тичу имплементирања Полицијске директиве не могу отклонити корекцијом појединачних одредаба текста Нацрта закона, Повереник даље неће коментарисати одредбе, односно делове одредаба Нацрта закона које се тичу обраде података коју врше „надлежни органи“ „у посебне сврхе“.

Нацрт закона, по узору на Општу уредбу, садржи неколико углавном кратких одредаба о посебним случајевима обраде садржаних у посебној глави Нацрта закона.

С тим у вези, Повереник истиче да доношење једног важног закона не треба да буде само испуњавање обавеза према некој међународној

организацији, већ уједно и преиспитивање потреба друштва да се ова материја уреди.

Отуда моменат усвајања закона треба искористити за уређење питања која су се у пракси показала као значајна. Између осталог, на тај закључак наводи и Општа уредба у делу који се односи на посебне видове обраде, као што је идентификациони број.

Члан 87. Опште уредбе наглашава да то питање детаљније могу да уређују државе, а не да одредба националног прописа треба да набраја који се закони примењују, јер је јасно да се у једном правном систему примењују сви важећи прописи, осим када се прецизно пропише да се одређени пропис не примењује.

Стога је важно уредити да се забрањује или макар ограничава обрада ЈМБГ преко интернета, као и да се забрањује копирање личних докумената, осим када је то изричито прописано законом.

Садржина одредаба које се у овом делу односе на остале видове обраде, предмет су мишљења Повереника на појединачне одредбе Нацрта закона.

Значајно је истаћи да Нацрт закон не предвиђа уређење видео-надзора, на шта је Повереник указао у мишљењу на претходни нацрт закона.

Видео-надзор представља неуређену област у Србији, а још од усвајања Закона о заштити података о личности, 2008. године, аргумент Министарства правде био је да ће то бити материја посебног закона. Последица је, нажалост, употреба, и неретко злоупотреба видео-надзора у Србији. У мишљењу на претходни нацрт закона Повереник је истакао нужност уређивања овог посебног вида обраде новим законом о заштити података, а као контрааргумент Министарства наведено је да Општа уредба не садржи одредбе о видео-надзору.

Међутим, чињеница да нешто није експлицитно наведено у Општој уредби, није препрека да га држава пропише у националном закону. Примера ради, Закон о заштити података о личности Немачке, усвојен по доношењу Опште уредбе, садржи одредбе о видео-надзору у јавном простору.

Управо је сад прилика да се уреди све присутнији видео-надзор. У супротном, ризикује се да област остане и даље неуређена.

У прилог аргументу да се видео-надзор уреди овим законом говори и чињеница да би доношење посебног закона у овој области изискивало додатне трошкове из буџета Србије, јер би изазвао додатне трошкове за финансирање рада посебне радне групе или ангажовање лица која нису службеници Министарства или других органа. Истовремено, такав закон садржао би веома мали број одредаба.

Будући да се видео-надзор, као посебан вид обраде података о личности, тематски потпуно уклапа у материју обухваћену Нацртом

закона, искористила би се прилика да се, без задирања у одредбе посебних закона, као што су примера ради Закон о безбедности саобраћаја на путевима или Закон о приватном обезбеђењу, уреди питање видео-надзора у радном и стамбеном простору, као и на јавном месту.

У погледу статусних питања Повереника, Нацрт закона упућује на одредбе Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, који је такође предмет измена и допуна, и с тим у вези, Повереник истиче да је неопходно да и садржина ових измена и допуна буде доступна у што краћем року, као и да је неопходно да се поступци доношења ових двају закона синхронизују. Поједина статусна питања Повереника, будући да се тичу примене овог закона, као што је питање овлашћених лица за надзор, не могу бити предмет неког другог закона.

Садржина Нацрта закона

У делу мишљења у начелу, Повереник посебно користи прилику да укаже на следеће: поступак заштите права пред Повереником, правила пресуђене ствари, инспекцијски надзор Повереника и изостављање услова и поступак изрицања управних мера.

Посебно, Повереник сматра да је посебно значајно размотрити потребу уређења обраде података о умрлим лицима. С једне стране, треба имати у виду да обрада података о умрлом лицу није питање права неког лица на приватност и заштиту података о личности, будући да су ово лична права, као и чињеницу да ова материја није предмет Опште уредбе. Међутим, с друге стране, чињеница је да је обрада података о умрлим лицима веома важна и да би изостављање уређења ове материје имало за последицу немогућност остваривања интереса појединаца, као и неуређене односе, и правну несигурност свих који обрађују податке о умрлом лицу, неретко потпуно нежељено.

Неадекватност уређења поступка заштите права пред Повереником била је разматрана у непосредној комуникацији Повереника са представницима Министарства правде.

Чланом 82. Нацрта закона предвиђено је да лице на које се подаци односе има право да поднесе притужбу Поверенику, ако сматра да је обрада података о његовој личности извршена супротно одредбама овог закона, у складу са законом којим се уређује инспекцијски надзор.

Наиме, према члану 52. Закона о инспекцијском надзору:

„Свако лице има право да поднесе притужбу против руководиоца инспекције, инспектора, односно службеника овлашћеног за вршење инспекцијског надзора ако сматра да су му њиховом незаконитом или неправилном радњом, односно несавесним радом, повређена права или слободе.

Притужбу поднету против лица овлашћеног за вршење инспекцијског надзора разматра и одлуку у вези са њом доноси непосредни руководиоца лица на које се притужба односи, односно орган надлежан за вршење надзора над радом инспекције и орган надлежан за његово постављење или орган или тело које је тај орган овластио.

Разматрање притужбе се окончава и одлука о притужби доноси у року од 15 дана од пријема притужбе и потом доставља подносиоцу.

Подносилац притужбе који је незадовољан одлуком о притужби може се овим поводом обратити Координационој комисији у року од 15 дана, која у вези с тим предузима одговарајуће активности из круга послова које обавља.“

Законом о инспекцијском надзору притужба је, дакле, уређена као средство којим се грађани обраћају органу поводом непрофесионалног, неправилног и незаконитог рада појединца тог органа као лица овлашћеног за вршење инспекцијског надзора. Стога, последица инсистирања на решењу садржаном у Закону о инспекцијском надзору јесте немогућност лица да оствари заштиту права чије је остваривање уређено Нацртом закона.

Неопходно је направити дистинкцију између поступка заштите права лица и поступка надзора над спровођењем закона. У оба случаја, имајући у виду својство надлежног органа, ови поступци треба да буду посебно уређени.

Приликом израде Нацрта закона није се водило рачуна о начелу *ne bis in idem* – не двапут о истом, нити последици упоредно вођених поступака.

Наиме, чланом 78. став 1. тачка 6. предвиђено је да Повереник решава по притужбама и обавештава подносиоца притужбе о току и резултатима поступка који води у складу са чланом 82. овог закона, а који предвиђа право на притужбу Поверенику. Ставом 2. овог члана предвиђена је обавеза Повереника да подносиоца притужбе обавести о току поступка који води, резултатима поступка, као и о праву лица да покрене управни спор, док је чланом 83. Поверенику прописан рок од 90 дана да поступи по притужби.

Дакле, у таквом поступку, под условом да се он уреди из већ елаборираних разлога, Повереник би одлучивао и о повреди права, али и обавезама руковоца. Поводом одлуке Повереника, о овим правима и обавезама може одлучивати и Управни суд по тужби.

Међутим, истовремено, чланом 84. Нацрта закона предвиђа се и могућност вођења судског спора уколико лице на које се подаци односе сматра да му је, супротно овом закону, руковалац или обрађивач радњом обраде његових података о личности повредио право прописано овим законом. Дакле, у истоветној ситуацији. Ову заштиту лице остварује у парничном поступку, а надлежност се успоставља за више судове.

Орган пред којим се може водити поступак (Повереник, Управни суд, виши суд) нема обавезу да обавештава, нити проверава код другог органа, чињеницу да ли се води какав поступак, што је и логично, јер судски поступак пред судом опште надлежности не зависи од судског поступка пред судом посебне надлежности, какав је Управни суд. А што се тиче обавештавања Повереника, поступак који води овај орган неодређен је у Нацрту закона.

На тај начин не само да се доводи у питање правна сигурност у апстрактном смислу, већ и у појединачном конкретном случају. Важно је истаћи да правна несигурност постоји независно од диспозитива одлуке органа с обзиром на то да образложење одлуке и тумачење појединачне одредбе може бити различито, па чак и опречно.

Претходни нацрт закона није садржао ниједну процесну одредбу о поступку надзора Повереника, и на коментар Повереника измењен је став 2. члана 77. Нацрта који гласи:

„У вршењу својих овлашћења Повереник поступа у складу са законом којим се уређује управни поступак и законом којим се уређује инспекцијски надзор, ако овим законом није другачије одређено.“

Међутим, оваква одредба не решава проблем примене закона (видети и коментар на члан 77. Нацрта закона) када Нацртом закона није уређен поступак заштите права лица на које се односе подаци, а институти предвиђени овим нацртом не постоје у Закону о општем управном поступку, нити у Закону о инспекцијском надзору.

Нацрт закона не садржи ниједну одредбу о овлашћеним лицима Повереника, што је неопходно да би поступак надзора било могуће спровести. Такође, одредбе о овлашћеним лицима за надзор Повереника неопходне су ради извршења овлашћења у вези са условима и издавањем прекршајног налога прописаним Законом о прекршајима.

На рад Повереника не може да се примењује Закон о инспекцијском надзору у целости, нити је могућа сходна примена прописа без посебног уређења надзора који врши Повереник, између осталог, имајући у виду улогу Координационе комисија коју образује Влада на основу члана 12. Закона о инспекцијском надзору, будући да би тако нешто било у супротности и са одредбама Опште уредбе о независности органа (члан 52), али и одредбама Нацрта закона (члан 74).

Ни овај нацрт закона, као ни претходни, не предвиђа изрицање управних мера, нити уређује надлежност органа, а ни поступак изрицања ових мера. Досадашња пракса, нажалост, указује на то да санкције за кршење Закона о заштити података, односно права лица, углавном изостају, или су симболичне. Преоптерећеност прекршајних судова и велики проценат застаре само су један од аргумената који иду у прилог потреби усклађивања националног прописа са Општом уредбом и у делу који се односи на управне мере.

Чињеница да гоњења за извршење кривичног дела неовлашћеног прикупљања података готово да нема, погодује сваком оном ко има намеру да податке о грађанима Србије, као и податке других лица, не-сметано обрађује чак и у недозвољене сврхе. Управо свест о томе да постоје руковаоци и обрађивачи који унапред израчунају казну коју ће платити, и настављају незаконито да обрађују податке о личности, чија вредност за привреду па и за цело друштво постаје све већа, нагнала је творце Опште уредбе да управним мерама дају посебно место у члану 83. Опште уредбе и ст. 148, 150 и 151 Преамбуле.

Република Србија увела је управне мере Законом о заштити конкуренције („Службени гласник РС“, бр. 51/09 и 95/13), које у новчаном износу одређује Комисија за заштиту конкуренције као самостална и независна организација која врши јавна овлашћења у складу са овим законом. Стога, одредбе о управним мерама у Нацрту закона не би представљале преседан у области управног права, те је потребно ускладити Нацрт закона са Општом уредбом.

II. Мишљење на појединачне чланове

Члан 1. Нацрта закона уређује предмет закона и мишљење Пове-реника о његовој садржини дато је у делу мишљења на Нацрт закона у начелу.

Члан 3. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 4. Нацрта закона садржи дефиниције које је неопходно додатно уредити, а поједине додати у складу са Јединственим методолошким правилима за израду прописа („Службени гласник РС“, број 21/10).

У тачки 8. дата је дефиниција „руковаоца“, којом се прописује да законом којим се одређују сврха и начин обраде „може се одредити руковалац или прописати услови за његово одређивање“. Одредбу треба изменити тако да уместо речи „може се одредити“ стоје речи „одређује се“, а уместо речи „прописати“ стоје речи „се прописују“.

Тачком 26. прописана је дефиниција „надлежних органа“, а подтачком б) одређено је да то могу бити и правна лица овлашћена законом. Оваква дефиниција није прецизна и последица је дословног преузимања дефиниције из Полицијске директиве (с тим у вези видети мишљење на Нацрт закона у начелу).

Осим ових дефиниција неопходно је прописати и дефиниције других појмова, као и израза чије је значење важно за разумевање и примену закона.

То се, примера ради, односи на изразе: архивирање у јавном интересу, научно и историјско истраживање, као и статистичке сврхе (члан 6.

став 1); историјске сврхе (члан 7. став 3); кажњива дела (члан 19. став 1.); подношење, остваривање или одбрана правног захтева (чл. 17, 30, 31, 44. и др.); брисање података или копија података (члан 45. став 4. тачка 7); лице за заштиту података о личности (члан 56); група руковалаца (члан 59); кодекс поступања (члан 59.); хуманитарне сврхе (члан 94)

Такође, изостала је дефиниција појма „криптозаштите“, коју је неопходно уредити у овом закону или упутити на одговарајућу дефиницију садржану у другом закону. Недостаје дефиниција „икона“ на које је у Уредби указано и у Преамбули, а не само у појединачним одредбама, посебно имајући у виду основно значење ове речи у српском језику.

Члан 6. Нацрта закона уређује дозвољеност обраде у друге сврхе, и ради могуће примене ове одредбе, неопходно је уредити значење израза архивирање у јавном интересу, научно и историјско истраживање, као и статистичке сврхе, појединачно.

Члан 7. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 8. Нацрта закона треба изменити тако да се овим законом одреди, или учини одредивим, рок у коме се могу чувати подаци који се обрађују искључиво у сврхе архивирања у јавном интересу, научног или историјског истраживања и у статистичке сврхе. Ово је условљено начелима обраде (члан 5. Нацрта закона), с једне стране, и обавезом руковаоца да лицу пружи одређене информације о томе (чл. 23, 24...), с друге.

Поводом става 2. овог члана – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 9. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 10. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 11. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 12. Нацрта закона – брисати став 3.

Члан 13. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 16. Нацрта закона – у ставу 2. треба извршити правнотехничку редакцију текста како би било јасно да ли је, у случају да оба родитеља заједнички врше родитељско право, обрада података о малолетном лицу могућа уз пристанак једног родитеља или је неопходан пристанак оба родитеља.

Члан 17. Нацрта закона треба преформулисати у ставу 2. тачка 3. због нејасне формулације да лице „правно није у могућности“. О тачки 6.

и изразу „подношење, остваривање или одбрана правног захтева“ – видети коментар на члан 4. Нацрта закона.

Члан 18. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 19. Нацрта закона уређује посебне услове за обраду података „у вези са кривичним пресудама и кажњивим делима“ као издвојену посебну категорију података о личности у смислу члана 10. Опште уредбе. Одредбу је неопходно уредити имајући у виду, између осталог, да се обрада ових података може вршити у складу са чланом 12, а не на основу њега, као и да законом треба јасно да се пропише обрада ових података о личности с обзиром на то да допуштеност законом уједно значи и да није предмет забране, а конкретна норма којом се даје могућност обраде може и да изостане из неког закона. Даље, како је наведено у коментару на члан 4, неопходно је одредити значење израза „кажњива дела“ у ставу 1. На крају, није јасно који се орган сматра као „надлежни орган“ у смислу истог става, и које би биле надлежности и овлашћења тог органа.

Став 2. брисати будући да није материја овог закона.

Члан 20. Нацрта закона – брисати став 4.

Члан 21. Нацрта закона уређује, поред осталог, начин остваривања права лица на које се подаци односе. Како произлази из одредаба овог члана, лице на које се односе подаци може остварити своја права подношењем захтева руковаоцу података, подношењем притужбе Поверенику и подношењем тужбе суду. Из одредаба Нацрта закона није јасна правна природа поступка који спроводи руковалац података поводом поднетог захтева, што извесно није добро са становишта законитости рада руковаоца, који мора да има унапред познате и недвосмислене обавезе у погледу правила поступања по захтеву који му је поднет. Ово је истовремено значајно и са становишта начела једнакости и правне сигурности, па је потребно допунити Нацрт закона у том смислу.

Ставом 4. предвиђено је да је руковалац дужан да обавести лице на које се подаци односе о „праву на притужбу Поверенику, односно тужбу суду“. Како је каснијим одредбама предвиђено, по притужби Поверенику, као поступку, такође се може наложити руковаоцу да поступи по захтеву лица на које се подаци односе, што би могло да доведе до ситуације да исто лице у различитим поступцима не добије једнаку заштиту или да различита лица поводом исте обраде и истог руковаоца у овим поступцима добију различиту заштиту, што је супротно начелу правне сигурности. Поступак пред Повереником по „притужби“ нужно је уредити као поступак по правилима управног поступка будући да је реч о поступку заштите права и интереса лица, а не заштите законитости.

Члан 79. Опште уредбе уређује права на делотворно правно (судско) средство против руковаоца или обрађивача, али није јасно да ли се ова одредба односи на успостављање паралелног система заштите, уз поступак пред Повереником, или на заштиту права личности чија је повреда наступила повредом обавеза руковаоца или обрађивача, прописане Општом уредбом. С тим у вези, неопходно је размотрити да ли је намера да се успоставе два паралелна режима заштите, имајући у виду да је против одлуке Повереника по „притужби“, под условом да се уреди овај поступак, могуће водити управни спор.

Ставом 9. истог члана утврђује се овлашћење Повереника да одређује информације које се пружају лицима на која се подаци односе, а које се представљају стандардизованим иконама приказаним у електронском облику и уређује поступак за њихово утврђивање. Термин „стандардизоване иконе“ није појашњен у одредбама чланова Опште уредбе, али јесте ставом 60. Преамбуле. Стога Нацртом закона треба уредити значење израза, како је наведено у мишљењу на члан 4. Нацрта закона.

Повереник истиче да је Општом уредбом ова надлежност дата Европској комисији, као носиоцу извршне власти у Европској унији те, с циљем усклађивања Нацрта закона с Општом уредбом, треба размотрити поменути одредбу тако да предвиђено овлашћење има Влада.

Став 10. – брисати.

Члан 22. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 23. Нацрта закона – брисати став 5.

Члан 24. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 25. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 27. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 28. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 30. Нацрта закона односи се на право на брисање података о личности, тј. обавезу руковаоца да избрише податке које обрађује, па законом треба уредити и начин на који руковалац поступа, тј. начин на који се бришу подаци када је реч о аутоматизованој и неаутоматизованој обради, имајући у виду да радња брисања података у недигиталној форми заправо значи уништавање података.

Став 6.– брисати.

Члан 31. Нацрта закона уређује право на ограничење обраде у, између осталог, „циљу подношења, остваривања или одбране правног захтева“, и с тим у вези видети коментар на члан 4. Нацрта закона.

Став 4. брисати.

Члан 32. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 33. Нацрта закона – брисати став 3.

Члан 34. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 35. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 36. Нацрта закона – брисати став 5.

Члан 39. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 40. Нацрта закона – брисати став 3.

Члан 41. Нацрта закона уређује обавезе руковоаца на општи начин без релевантне одредбе у казним одредбама. Предвиђа се његова обавеза да предузме „техничке, кадровске и организационе мере“ како би обезбедио да се обрада врши у складу с тим законом и био у могућности да то предочи, узимајући у обзир природу, обим околности и сврху обраде, као и вероватноћу наступања и ниво ризика по права и слободе лица. Будући да су кадровске мере саставни елемент организационих мера, што се потврђује и у Општој уредби одредбама која се односе на техничке и организационе мере, треба изоставити реч „кадровске“.

У ставу 2. истог члана треба прецизирати обавезу преиспитивања и ажурирања мера из става 1. тог члана тако да законом буде утврђено када је то преиспитивање и ажурирање неопходно.

Такође, у ставу 3. се наводи да, „ако је то у сразмери са обрадом података“, мере из става 1. тог члана укључују примену одговарајућих интерних аката руковоаца о заштити података. Овако утврђена обавеза не представља јасно правило за поступање, па треба прецизирати наведену одредбу тако да законом буде утврђено када руковалац треба да донесе интерни акт о заштити података о личности, тј. када је доношење тог акта „у сразмери“ с обрадом података.

Став 5. – брисати.

Члан 42. Нацрта закона односи се на мере заштите, а заправо се односи на интегрисану и инкорпорисану приватност, нове концепте заштите података који се уводе Општом уредбом – *privacy by design* и *privacy by default*. Имајући у виду значај ових концепата, став 78. Прембуле Опште уредбе, чињеницу да су мере заштите општи појам, као и садржину нарочито става 2, рубрум члана треба изменити тако да, примера ради, гласи: „Интегрисана приватност и инкорпорисана приватност“.

Поводом израза „кадровске мере“, важи претходна напомена, да су кадровске мере по природи организационе мере, па реч „кадровске“ треба брисати.

Став 3. је нејасан. Израз „учешће физичког лица“ неопходно је ближе одредити законом да би одредба добила смисао и могла да се примени у пракси.

Члан 43. Нацрта закона предвиђа заједничке руковооце и уређује њихову одговорност у случају када су они ти који одређују сврху и начин обраде података. Међутим, имајући у виду да заједнички руковооци могу бити успостављени и законом (нпр. у случају бирачких спискова), овај члан треба допунити одредбом која ће се односити на ту ситуацију.

Члан 44. Нацрта закона предвиђа обавезу руковооца да у писменом облику одреди свог представника у Републици Србији. Треба уредити и садржину акта којим руковалац одређује свог представника или начин уређивања садржине акта.

Члан 45. Нацрта закона у ставу 11. овлашћује Повереника да изradi стандардне уговорне клаузуле, које се односе на обавезе из ст. 3. и 7. тог члана.

Стандардне уговорне клаузуле које би израдио Повереник представљале би правни институт који не постоји у праву Европске уније. Наиме, стандардне уговорне клаузуле утврђује непосредно Европска комисија, или их усваја надзорни орган у складу са механизмом конзистентности из члана 63. Опште уредбе, а затим Комисија. Према томе, решење садржано у Нацрту закона, које предвиђа да Повереник (сам) израђује стандардне уговорне клаузуле у складу са чланом 45. истог закона (обрађивач!), није адекватно институту који постоји у европском праву и у том смислу, а да се не би догодило да се под видом усаглашавања са правом ЕУ у правни систем уведе институт који носи исти назив, али је суштински другачији од института европског права, неопходно је изменити ову одредбу.

С обзиром на то да механизам конзистентности, који је предвиђен Општом уредбом, није могуће транспоновати у наш правни систем, Нацртом закона потребно је предвидети могућност коришћења стандардних уговорних клаузула које је усвојила Европска комисија у складу са Општом уредбом.

С тим у вези, треба изменити и друге одредбе Нацрта закона које се односе на „стандардне уговорне клаузуле“, примера ради члан 78. став 1. тачка 10. и члан 79. став 2. тачка 1.

Став 12. – брисати.

Члан 46. Нацрта закона утврђује да обрађивач и друго лице које је руковалац или обрађивач овластио за приступ подацима о личности, не може да обрађује те податке без налога руковооца, осим ако је таква обрада прописана законом.

Нејасно је који круг обвезника обухвата ова одредба, посебно имајући у виду чињеницу да у образложењу уз овај члан стоји да је прописано

да обрађивач сме да обрађује податке о личности само по налогу руковаоца, осим у случају када је на такву обраду обавезан законом.

Стога је неопходно преиспитати и кориговати наведену одредбу.

Уколико се одредба односи и на друга лица, треба утврдити разлику између овлашћења и налога, а потом ускладити овај члан са чланом 50. став 5. Нацрта закона, као и са чланом 95. став 1. тачка 23, којим је предвиђена прекршајна санкција за случај да се подаци обрађују без налога или супротно налогу руковаоца, док се овлашћење уопште не помиње.

Члан 47. Нацрта закона односи се на евиденције радњи обраде. Ради прецизирања, одредбу става 9. тачка 2. потребно је допунити, тако да законом буде утврђено када се сматра да обрада није повремена.

Ставове 2, 5. и 6. брисати.

Члан 48. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 50. Нацрта закона односи се на безбедност података. У погледу израза „кадровске мере“, стоји претходна напомена, па реч „кадровске“ треба брисати.

Став 5. треба ускладити са чланом 46, као и чланом 95. Нацрта закона.

Став 6. – брисати.

Члан 51. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 52. Нацрта закона односи се на обавештавање Повереника у случају повреде безбедности. Одредбу је потребно допунити ставом који се односи на овлашћење Повереника, или другог органа, за доношење подзаконског акта који би се односио на начин обавештавања Повереника, као и на образац обавештења.

Став 8. – брисати.

Члан 53. Нацрта закона предвиђа обавезу обавештавања лица у случају повреде безбедности. Уз коментаре који се, као и у случају члана 52, односе на подзаконске акте, дакле допуна члана ставом који се односи на овлашћење органа за доношење подзаконског акта, треба уредити одлуку и садржину одлуке руковаоца да не обавести лица на која се подаци односе, или основ за уређивање форме и садржине одлуке.

Став. 5. – брисати.

Члан 54. Нацрта закона односи се на процену утицаја на заштиту података о личности. Ради прецизирања надлежности Повереника, став 5. треба преформулисати да би на одговарајући начин био успостављен правни основ за доношење и објављивање акта Повереника о листи врста радњи обраде за које се мора извршити процена утицаја из става 1. тог члана, односно за које процена утицаја није потребна.

Ставови 7, 8. и 10. – брисати.

Члан 55. Нацрта закона уређује обавезу прибављања претходног мишљења Повереника. У ставу 7. тачки 3. брисати реч „кадровским“.

Ставове 2, 3, 8. и 9. – брисати.

Одредбу става 10. треба преформулисати да би на одговарајући начин био успостављен правни основ за доношење и објављивање подзаконског акта Повереника о листи врста радњи обраде о којима се мора тражити његово мишљење.

Одредбу става 11. којом се установљава дужност органа власти који предлажу усвајање закона и других прописа заснованих на законима, а који садрже одредбе о обради података о личности, да у току њихове припреме затраже мишљење Повереника, треба издвојити у посебан члан с обзиром на то да је реч о посебној врсти обавезе, и уредити начин и процедуру за извршење те дужности.

Члан 56. Нацрта закона односи се на одређивање лица за заштиту података о личности. Поводом значења речи „лице за заштиту података о личности“ – видети коментар на члан 4. Нацрта закона.

У ставу 2, тач. 2. и 3. нису прецизне у деловима које се односе на „системски надзор великог броја лица“ и обраду „у великом обиму“.

Став 10. уређује обавезу руковооца и обрађивача да доставе Поверенику контакт податке лица за заштиту података о личности. С тим у вези, треба допунити члан 78. Нацрта закона у делу који се односи на обраду података о лицима за заштиту података о личности од стране Повереника.

Члан 58. Нацрта закона уређује које обавезе „најмање“ има лице за заштиту података о личности. Остаје нејасно да ли би се и под којим условима могле утврдити и друге обавезе тог лица, а и ко би могао да их утврди.

Став 1. треба прецизирати у тачки 2. којом се предвиђа да лице за заштиту података прати примену прописа који се, између осталог, односе на „питање поделе одговорности“. Цитирану формулацију треба прецизирати да би предмет обавезе – питање поделе одговорности – био јасно одређен.

Став 1. тачку 4, којом је предвиђено да ово лице сарађује с Повереником и „саветује се са њим у вези са питањима која се односе на обраду“, треба променити реч „саветовање“ будући да термин не одговара значењу из члана 39. Уредбе.

Став 3. – брисати.

Члан 59. Нацрта закона односи се на „Кодекс поступања“ и, с тим у вези, треба пре свега нагласити да недостаје дефиниција „групе руковалаца“, као и „кодекса“. Није јасно да ли ова „група“ обухвата само руковооце из Републике Србије.

Став 2. треба брисати јер није јасно на које се руковооце или обрађиваче Закон о заштити података о личности не односи. Преузет

је дословце из Опште уредбе која, с обзиром на поделу надлежности између држава чланица и Европске уније, не може да уређује на јединствен начин целокупну заштиту података.

Ставом 5. предвиђено је да Повереник даје мишљење о усклађености предлога кодекса са законом, и дужан је да кодекс „региструје и објављује“, али није предвиђен начин и поступак давања мишљења, као ни поступак регистрације, нити начин објављивања, па је у том смислу неопходно допунити наведену одредбу да би могла бити спроведена.

Став 6. – брисати.

Члан 60. Нацрта закона уређује надзор над применом кодекса. Члан је неопходно изменити и допунити.

Ставом 1. предвиђа се могућност да надзор над применом кодекса може вршити предузетник или правно лице које је акредитовано за вршење надзора у складу са законом који уређује акредитацију.

Овако уређена норма је неразумљива и неприменљива будући да се њом упућује на примену Закона о акредитацији („Службени гласник РС“, број 73/10), док из преосталих одредаба истог члана произлази да акредитацију даје Повереник (а не национално тело за акредитацију, чији се рад уређује поменутим законом). Уједно, Закон о акредитацији уређује акредитацију као поступак утврђивања да ли неко лице испуњава услове за вршење послова оцењивања усаглашености, а не надзора.

Међутим, у члану 78. Нацрта закона, у којем се таксативно набрајају послови Повереника, нису наведени послови из члана 60. Нацрта закона, па остаје нејасно питање надлежности за акредитацију за вршење надзора над применом кодекса поступања. Ако би то био Повереник, члан 78. треба допунити, а поступак акредитације уредити овим законом.

Став 8. – брисати.

Члан 61. Нацрта закона односи се на могућност установљивања поступака издавања сертификата.

Овај члан Нацрта закона нити уређује поступак издавања сертификата, нити утврђује који је орган надлежан да установи тај поступак, услед чега су одредбе поменутог члана неспроводиве и неопходно их је кориговати, водећи рачуна о томе да се надлежности, као и права и обавезе, могу одређивати само законом, а не и подзаконским актом. С тим у вези, треба прецизирати и шта се сматра „одговарајућим жиговима и ознакама“.

Став 10. – брисати.

Члан 62. Нацрта закона односи се на „сертификациона тела“, односно на акредитацију сертификационих тела. Члан је неопходно изменити и допунити.

Чланом се предвиђа да се сертификационо тело акредитује „у складу са законом којим се уређује акредитација“, док се надлежност за спровођење поступка акредитације ниједном одредбом Нацрта закона не утврђује експлицитно, већ се о томе посредно закључује на основу одредаба става 2. овог члана, из којих произлази да је, пошто сертификационо тело може бити акредитовано само ако Поверенику докаже да испуњава услове који су том одредбом прописани, Повереник тај који спроводи поступак сертификације.

Међутим, у члану 78. Нацрта закона нису наведени ови послови, па остаје нејасно питање надлежности за акредитацију сертификационих тела. Ако би то био Повереник, члан 78. треба допунити, а поступак акредитације уредити овим законом.

У супротном, важни правни институти које предвиђа Општа уредба – кодекс поступања и сертификати о заштити података о личности – неће бити ефективно примењиви у нашој земљи.

Став 9. – брисати.

Члан 63. Нацрта закона уређује у ставу 1, као опште начело преноса података, да се сваки пренос података о личности чија је обрада у току или података о личности који су намењени даљој обради може извршити само ако руковалац и обрађивач поступају у складу са условима прописаним тим поглављем закона (поглавље V), а све ради обезбеђивања нивоа заштите физичких лица који је једнак оном који гарантује овај закон.

Реч „поглављем“ треба брисати, јер је неопходно да руковалац и обрађивач у целини поступају у складу са законом, те да законитост преноса података не зависи само од тога да ли су примењене одредбе поглавља које се односе на пренос података, већ од тога да ли руковалац и обрађивач врше обраду података у складу са овим законом.

Став 2. – брисати.

Члан 64. Нацрта закона уређује пренос на основу примереног нивоа заштите и одређује када се сматра да је услов о примереном нивоу заштите испуњен, и то: у државама и међународним организацијама које су чланице Конвенције Савета Европе о заштити лица у односу на аутоматску обраду личних података и у државама, на деловима њихових територија или у једном или више сектора одређених делатности у тим државама или међународним организацијама за које је Европска унија утврдила да обезбеђују примерени ниво заштите (став 2) и ако је са другом државом или међународном организацијом закључен међународни споразум о преносу података (став 4).

У ставу 3. Влада је овлашћена да утврди да држава, део њене територије, област делатности односно правног регулисања или међународна

организација **не** обезбеђује примерени ниво заштите података, осим ако је реч о чланицама Конвенције и предвиђени су критеријуми који се том приликом узимају у обзир.

Из наведене одредбе произлази да је Нацртом закона установљена претпоставка да државе и међународне организације обезбеђују примерени ниво заштите података све док Влада не утврди другачије (осим ако је реч о чланицама Конвенције).

Такав режим различит је од режима преноса који је уређен Општом уредбом и заснива се на утврђивању постојања примереног нивоа заштите података у свакој земљи појединачно.

Ради отклањања ове очигледне нелогичности и усклађивања Нацрта закона са Општом уредбом, као и ради повезивања одредаба члана 64. и члана 65. став 1, у члану 64. став 3. после речи „међународна организација“, реч „не“ треба изоставити.

Члан 65. Нацрта закона у ставу 2. тачка 1, треба да гласи „потврђеним међународним уговором“. Поводом тачке 2. – видети коментар на члан 45. Нацрта закона, а у односу на тачку 3. – видети коментар на члан 67. Нацрта закона.

Став 3. односи се на могућност обезбеђивања одговарајућих мера заштите уз посебно одобрење Повереника. Осим што треба преформулисати одредбу, како би била прецизна, треба утврдити и правила поступка за издавање одобрења.

У ставу 4. омашком је означен став 2. тог члана, уместо став 3, као референтна одредба за посебно одобрење Повереника на основу којег се могу обезбедити одговарајуће мере заштите.

Члан 66. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 67. Нацрта закона уређује обавезујућа пословна правила и предвиђа надлежност Повереника. Као и у случају стандардних уговорних клаузула из члана 45. Нацрта закона, Нацртом закона успоставио би се правни институт који не постоји у праву Европске уније, имајући у виду одредбе члана 47. Опште уредбе и механизам конзистентности из члана 63. Опште уредбе.

Како ову обавезу није могуће транспоновати у наш правни систем, Нацртом закона треба предвидети могућност коришћења одобрених обавезујућих пословних правила у складу са Општом уредбом.

С тим у вези, треба изменити и друге одредбе Нацрта закона које се односе на „обавезујућа пословна правила“, примера ради члан 78. став 1. тачка 18. и члан 79. став 2. тачка 8.

Став 5. – брисати.

Члан 69. Нацрта закона треба преформулисати у ставу 1. тачка 6. с обзиром на нејасну формулацију да лице „правно није у могућности“.

Став 8. – брисати.

Члан 70. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 71. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 72. Нацрта закона уређује послове које, у оквиру међународне сарадње у вези са заштитом података, врши Повереник, па се у тачки 2. утврђује да Повереник предузима одговарајуће мере у односима са органима надлежним за заштиту података у другим државама и међународним организацијама ради обезбеђивања међународне правне помоћи у примени закона, који се односе на заштиту података о личности, укључујући и обавештавање, упућивање на поступке заштите и правне помоћи у вршењу надзора, као и размену информација, под условом да су предузете одговарајуће мере заштите података о личности и основних права и слобода.

Права и дужности Повереника у оквиру ове међународне правне помоћи треба утврдити овим законом.

Члан 73. Нацрта закона одређује Повереника као независан државни орган који врши послове надзора над применом тог закона. Међутим, Нацртом закона у надлежност Повереника стављени су, осим послова надзора, и други послови, као што је, примера ради, доношење одређених прописа, вођење евиденције, давање мишљења органима власти у току припреме закона и других прописа заснованих на законима, који садрже одредбе о обради података о личности, међународна правна помоћ и др. Стога, одредбе става 1. овог члана Нацрта закона треба допунити како би одражавале реалну улогу Повереника. У том смислу, ове одредбе треба такође ускладити са одредбама члана 4. тачка 22. и члана 78. Нацрта закона, а тиме и са чланом 51. став 1. Опште уредбе којим је уместо речи „supervision“ употребљена реч „monitoring“.

Став 3. упућује на Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја поводом, између осталог, стручне службе Повереника. Имајући у виду да лица овлашћена за вршење надзора над применом закона о заштити података о личности, као и да посебна овлашћења ових лица не могу да буду предмет Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, сва питања у вези са стручном службом Повереника у погледу примене закона о заштити података о личности морају бити материја овог закона.

Последица неуређивања овог питања јесте да надзор над применом овог закона неће бити могућ, па тиме ни заштита података о личности у Србији.

Члан 74. Нацрта закона односи се на независност Повереника и уједно предвиђена ограничења у његовим активностима. С тим у вези, треба имати у виду и одредбе других закона који прописују

сукоб интереса, примера ради Закона о Агенцији за борбу против корупције или планираних новина у овој области.

Став 5. – брисати.

Члан 75. Нацрта закона односи се на услове за избор Повереника. У том смислу, у односу на одредбе Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, предвиђен је додатни услов – да има потребно стручно знање и искуство у области заштите података о личности. Ову одредбу треба прецизирати прописивањем критеријума за оцену испуњености овог услова.

Као и у погледу садржине члана 73. Нацрта закона, и за мишљење на овај члан неопходно је имати у виду и најављене измене и допуне Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја и њихову усклађеност са чланом 53. став 1. Опште уредбе, који предвиђа обавезу да се обезбеди транспарентна процедура избора лица – повереника.

Члан 76. Нацрта закона на општи начин предвиђа обавезу Повереника, његовог заменика и свих запослених у служби да као професионалну тајну чувају све податке које сазнају у обављању своје функције, односно послова. Обавеза чувања тајне, за државне службенике и намештенике већ је утврђена Законом о државним службеницима, који се примењује и на запослене у стручној служби Повереника, с тим што тај закон изричито налаже да се поменута обавеза извршава у складу са посебним законом, као и да се одређивање и чување тајне, као и мере заштите тајне, уређују посебним прописима.

Стога, решење које предвиђа да сви подаци до којих се дође у обављању послова органа власти имају својство професионалне тајне није правно одрживо и треба га изоставити или допунити у складу са Законом о државним службеницима, посебно имајући у виду да се на ову општу одредбу односи казнена одредба из члана 95. став 3.

Члан 77. Нацрта закона садржи „општа овлашћења“ Повереника, односно одредбе о месној и стварној надлежности Повереника и прописима које овај орган примењује. Стога би речи „своја овлашћења“ требало заменити речима „послове из своје надлежности“. Рубрум члана, који гласи „Општа овлашћења“ треба заменити називом који тачно одражава садржину овог члана – стварна и месна надлежност.

Став 2. уређује да Повереник поступа у складу са законом којим се уређује управни поступак и законом којим се уређује инспекцијски надзор, ако овим законом није другачије уређено. Овим законом неопходно је уредити поступак надзора, као и положај овлашћених лица за надзор Повереника будући да је сходна примена Закона о инспекцијском надзору, без ових посебних одредаба, у супротности са положајем органа надлежног за заштиту података личности.

У погледу месне надлежности треба имати у виду члан 3. Опште уредбе (територијална клаузула), као и могућност обављања послова из надлежности органа на територији дипломатско-конзуларних представништава.

Члан 78. Нацрта закона утврђује послове Повереника, тачније надлежности Повереника. Рубрум члана треба прилагодити садржини.

Одредбе овог члана потребно је преиспитати и ускладити са другим одредбама Нацрта закона, односно са следећим примедбама Повереника, као и са примедбама овог органа на појединачне чланове, примера ради чл. 55, 60, 61, 62, 65, 67, 72, 73, 79, 82. Нацрта закона.

Без посебног уређења Повереника као органа, у погледу надлежности прописаних Нацртом закона, а нарочито у погледу лица овлашћених за вршење надзора, примена овог закона није могућа.

У ставу 1. тачка 3. утврђено је да Повереник даје мишљење Народној скупштини, Влади, другим органима власти и организацијама, у складу са прописом, о законским и другим мерама које се односе на заштиту права и слобода физичких лица у вези са обрадом. Нејасно је на примену ког прописа упућује цитирана одредба, па је неопходно прецизирати је у том смислу, или процедуру давања, односно прибављања мишљења Повереника уредити овим законом.

У складу са наведеним, неопходно је размотрити и измену одредаба став 1. тач. 10–18.

У тачки 19. утврђено је да Повереник води интерну евиденцију о повредама тог закона и мерама које се у вршењу инспекцијског надзора предузимају у складу са чланом 79. став 2. истог закона. Међутим, садржај и начин вођења евиденције нису утврђени.

У ставу 4. предвиђена је могућност да Повереник „тражи“ накнаду нужних трошкова, или да одбије да поступа по притужби, ако је притужба очигледно неоснована, преобимна или се претерано понавља. Износ накнаде нужних трошкова, или начин одређивања тог износа, уопште није утврђен Нацртом закона. Како је реч о обавези подносиоца притужбе, неопходно је ту обавезу јасно одредити Нацртом закона.

Члан 79. Нацрта закона односи се на инспекцијска и друга овлашћења Повереника. Нека од овлашћења набројана у ставу 3. овог члана подударају се у целини, или делимично са пословима Повереника из члана 78. Ово се, примера ради, односи на: овлашћење из тачке 1, које одговара послу из члана 78. став 1. тачка 11; овлашћење из тачке 2. које одговара послу из члана 78. став 1. тачка 12; овлашћење из тачке 5. које делимично одговара послу из члана 78. став 1. тачка 14. итд.

Нејасан је *ratio* овог понављања, а образложење дато уз чл. 78. и 79. Нацрта закона не одговара садржини тих чланова, што текст Нацрта закона чини конфузним и неприменљивим. То важи независно

од тога што су чл. 78. и 79. Нацрта закона конципирани по угледу на чл. 57. и 58. Опште уредбе.

Став 1. тачка 9. прописује овлашћење Повереника да изрекне новчану казну на основу прекршајног налога ако је приликом инспекцијског надзора утврђено да је дошло до прекршаја. Имајући у виду одредбе чл. 168–170. Закона о прекршајима, које се односе на услове и начин издавање прекршајног налога, као и садржину прекршајног налога, јасно је да без уређења стручне службе Повереника и лица овлашћених за вршење надзора, примена казnenих одредаба није могућа.

Одредбом става 3. истог члана утврђује се да надзор над вршењем овлашћења Повереника прописаних тим чланом врши суд, у складу са тим законом. Међутим, надлежност суда предвиђена је одредбама Нацрта закона само као правно средство заштите права физичког лица у вези са обрадом података о личности, који се односе на то лице или интереса руковоаца или обрађивача у складу са чланом 83. Нацрта закона, а не и на поступак надзора над вршењем овлашћења Повереника.

Члан 80. Нацрта закона – видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Члан 82. Нацрта закона уређује право на притужбу Поверенику, дефинишући је као правно средство које може користити лице које сматра да је обрада података о његовој личности извршена супротно одредбама овог закона, у складу са законом којим се уређује инспекцијски надзор. С тим у вези, видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Право на притужбу које је предвиђено овим нацртом закона има потпуно другачију правну природу у односу на право на подношење притужбе на рад службених лица прописане чланом 52. Закона о инспекцијском надзору, и не би могла да се односи на заштиту права лица поводом обраде података од стране руковоаца или обрађивача, те ју је потребно посебно уредити овим нацртом закона.

Из Опште уредбе, као и чл. 78. и 79. Нацрта закона јасно је да се посебно уређује поступак заштите права лица на које се подаци односе, а које сматра да му је повређено неко од права чије је остваривања уређено овим актом, пред Повереником и поступак заштите законитог поступања руковалаца и обрађивача независно од права појединачног лица.

Стога, заштита права неког лица би била уређена правилима Закона о општем управном поступку, а не правилима Закона о инспекцијском надзору.

Дакле, право на „притужбу“ остваривало би се према правилима управног поступка, с тим што нацртом закона треба прописати,

између осталог, рокове за подношење захтева за покретање поступка Поверенику, као и рокове застарелости.

Члан 83. Нацрта закона потребно је, у складу са Законом о управним споровима, допунити ставом 3. који гласи:

„Против правноснажне одлуке управног суда странка и надлежни јавни тужилац могу да поднесу Врховном касационом суду захтев за преиспитивање судске одлуке.“

Члан 84. Нацрта закона предвиђа судску заштиту појединачног права чије је остваривање уређено овим нацртом, и с тим у вези, према ставу 1. отворена је могућност паралелне заштите и правне несигурности. С тим у вези, видети мишљење на Нацрт закона у начелу.

Када постоји исто чињенично и правно стање два органа или две организационе јединице истог органа, не смеју донети различите одлуке, јер то урушава правну сигурност. Република Србија је већ једном осуђена пред Европским судом за људска права због тога и платила значајну накнаду штете и трошкове.

Ситуација није идентична, али је аналогија више него очигледна. За образложење Суда видети Предмет *Винчић и други њодносиоци њредсџавки њрошџв Срџије* (Представке бр. 44698/06, 44700/06, 44722/06, 44725/06, 49388/06, 50034/06, 694/07, 757/07, 758/07, 3326/07, 3330/07, 5062/07, 8130/07, 9143/07, 9262/07, 9986/07, 11197/07, 11711/07, 13995/07, 14022/07, 20378/07, 20379/07, 20380/07, 20515/07, 23971/07, 50608/07, 50617/07, 4022/08, 4021/08, 29758/07 и 45249/07 од 1. 12. 2009).

И сами доносиоци Опште уредбе су размишљали о томе да избегне могућност да по истој ствари постоје различите одлуке, посебно имајући у виду да лице чије је право повређено може поднети притужбе различитим надзорним органима у различитим државама чланицама, па с тим у вези је и став 144. Преамбуле.

С тим у вези, одредбу треба брисати, што наравно, не утиче на остваривање права лица на адекватну судску заштиту против руковоца или обрађивача прописану чланом 79. Опште уредбе, а делом садржану у члану 86. Нацрта закона.

Члан 85. Нацрта закона уређује заступање лица на које се подаци односе и с тим у вези треба додати речи „у складу са законом“. У погледу могућности заступања лица у судском поступку, треба имати у виду члан 85. став 2. Закона о парничном поступку, који гласи: пуномоћник физичког лица може бити адвокат, крвни сродник у правој линији, брат, сестра или брачни друг, као и представник службе правне помоћи јединице локалне самоуправе који је дипломирани правник са положеним правосудним испитом.

У погледу поступка по „притужби“, видети мишљење на Нацрт закона у начелу, као и на члан. 82. према члану 47. став 3. Закона о

општем управном поступку прописано је да пуномоћник може бити свако ко је потпуно пословно способан, изузев лица које се бави надриписарством. Овом лицу орган ускраћује заступање решењем против кога је дозвољена жалба која не одлаже извршење решења и о томе обавештава странку. Стога, нема сметњи да буде и представник неке организације, докле год није реч о кривичном делу надриписарства из члана 342. Кривичног законика.

Члан 87. Нацрта закона уређује услове за изрицање новчаних казни, а не, како је то уређено чланом 83. Опште уредбе опште услове за изрицање управних мера. С тим у вези, видети мишљења на Нацрт закона у начелу. Потребно је адекватно уредити поступак и надлежност органа за одређивање управних мера, а у циљу обезбеђивања поштовања обавеза прописаних законом. Уједно је потребно допунити одредбе члана 78. Нацрта закона у погледу надлежности Повереника.

Члан 90. Нацрта закона треба допунити ставом 2. који гласи:

Обрада јединственог матичног броја грађана на начин да се учини јавно доступним на интернету је забрањена.

С тим у вези, треба допунити члан 95. став 1.

Члан 94. Нацрта закона омогућава да се подаци које обрађује орган власти могу обрађивати и у циљу прикупљања средстава за хуманитарне сврхе.

Како би се одредба могла примењивати, неопходно је овим нацртом закона утврдити значење израза „хуманитарне сврхе“.

Члан 95. Нацрта закона одређује новчане казне за прекршаје и у вези са претходним коментарима одредбе треба допунити на следећи начин.

Став 1. после тачке 31) допунити новом тачком 32) која гласи:

„учини јединствени матични број грађанина јавно доступним на интернету (члана 46. став 2.);“

Постојећа тачка 32) постаје тачка 33).

Члан 97. Нацрта закона односи се на примену закона на поступке започете по важећем закону о заштити података о личности. Речи: „поступци изношења података“ потребно је заменити речима: „поступци по захтевима за издавање дозволе за изношење података“.

Додати став 2. који гласи:

„Поступци претходне провере започети по Закону о заштити података о личности који до дана ступања на снагу овог закона нису окончани се обустављају.“

Члан 99. Нацрта закона односи се на подзаконске акте које је неопходно преформулисати, а све одредбе садржане у Нацрту закона

које би требало да пропишу подзаконске акте треба размотрити, примера ради чл. 52, 53. и 55.

Члан 100. Нацрта закона утврђује обавезу усклађивања одредаба других закона који се односе на обраду података о личности са одредбама овог закона и рок за извршење те обавезе.

Треба утврдити обавезу Министарства правде (као органа који је надлежан за припрему прописа о заштити података о личности) да се стара о извршењу прописане обавезе, а тиме и ускладити са чланом 2. став 2. Нацрта закона.

Уједно, неопходно је прописати и последицу неусаглашавања одредаба других закона.

Поменути одредбу треба допунити како би, осим закона, обухватила и посебна правила цркве и верских заједница.

Члан 102. Нацрта закона прописује рок од шест месеци за почетак примене закона од дана ступања на снагу, а који је, имајући у виду рокове за подзаконске акте, као и сложеност материје, кратак.

Повереник предлаже да се након **члана 94. Нацрта закона** додају нови чл. 95–101. који гласе:

„Видео-надзор

Опште обавезе

Члан 95.

Руководалац података који врши обраду података о личности путем видео-надзора у складу са овим законом, дужан је да истакне јавно обавештење да се врши видео-надзор.

Обавештење из става 1. овог члана мора да буде истакнуто на видном месту, на начин који омогућава лицима да се са вршењем видео-надзора упознају пре почетка вршења видео-надзора, а најкасније у тренутку када почиње вршење видео-надзора.

Обавештење из става 1. овог члана мора да садржи следеће податке:

- 1) текстуално обавештење да је видео-надзор у току и ликовни, односно графички симбол видео-надзора;
- 2) назив руковооца који врши видео-надзор; и
- 3) податке за контакт ради добијања информација у вези са обрадом која се врши путем видео-надзора.

Систем видео-надзора мора бити заштићен од приступа неовлашћених лица.

Видео-надзор приступа у службене и пословне просторије

Члан 96.

Руководалац података може путем видео-надзора да врши обраду података о личности приступа у службене, односно пословне просторије и просторе (у даљем тексту: пословни простор), уколико је то потребно за безбедност лица и имовине, контролу уласка или изласка из пословног простора или, ако због природе посла, постоји могући ризик за запослене и остале кориснике тог простора.

Руководалац података доноси одлуку о увођењу видео-надзора из става 1. овог члана, која мора бити у писменој форми и мора садржати разлоге за увођење видео-надзора, осим ако увођење видео-надзора није прописано посебним законом.

Ако се пословни простор налази у стамбеној згради, онда приликом вршења видео-надзора није дозвољено снимати унутрашње делове стамбене зграде који нису повезани са улазом у пословни простор, нити улаз у приватне станове.

Забрањен је приступ снимцима система видео-надзора из става 1. овог члана преко интерне кабловске телевизије, јавне кабловске телевизије или других средстава за електронске комуникације којима се такви снимци могу пренети, било у тренутку њиховог настанка или након тога.

Видео-надзор у пословном простору

Члан 97.

Руководалац података може да врши видео-надзор у пословном простору ако је то неопходно ради заштите безбедности лица или имовине или тајних података и пословних тајни.

Видео-надзор у пословном простору није дозвољен у гардеробама и санитарним просторијама.

Руководалац података дужан је да пре доношења одлуке о увођењу видео-надзора из става 1. овог члана, размотри друге механизме којима може остварити исту сврху, а који су мање инвазивни по приватност запослених и других лица.

Одлуку о увођењу видео-надзора из става 1. овог члана, уколико увођење видео-надзора није прописано законом, доноси руководалац података.

Одлука мора бити у писменом облику и мора садржати разлоге за његово увођење, а нарочито:

- 1) Опис мера које су претходно разматране са циљем испуњавања исте сврхе;
- 2) Образложење због чега су мере из тачке 1. овог става препознате као неадекватне или недовољне и због чега су пословни простор и радни процеси подвргнути видео-надзору.

Руководалац података дужан је да пре доношења одлуке о увођењу видео-надзора из става 4. овог члана, обавести репрезентативни синдикат код руковоаца.

Руководалац података је дужан да лице које ради у пословном простору обавести о увођењу видео-надзора у писменом облику пре почетка вршења видео-надзора, у складу са чланом 95. став. 1. овог закона.

Руководалац података је дужан да доказ о испуњењу обавезе из става 5. овог члана чува у својој документацији.

Одредбе ст. 6, 7. и 8. овог члана не примењују се на пословни простор државних органа надлежних за послове у области одбране, националне и јавне безбедности и заштите тајних података.

Руководалац података који врши видео-надзор у пословном простору, може видео-надзором да обухвати и јавни простор који је у непосредној близини тог пословног простора, само ако је то неопходно из разлога наведених у ставу 1. овог члана.

Евиденција о видео-надзору

Члан 98.

О видео-надзору из члана 96. став 1. и члана 97. став 1. овог закона, без обзира на то да ли је видео-надзор прописан законом или је уведен на основу одлуке руковоаца података, води се евиденција на начин прописан **чланом. 47. ст. 1. овог закона.**

Подаци о личности из евиденције из става 1. овог члана чувају се сразмерно сврси, а најдуже годину дана од дана настанка.

Видео-надзор у стамбеним зградама

Члан 99.

У стамбеним зградама може да се врши видео-надзор улаза и излаза из зграде, као и заједничких делова зграде на начин да се не врши видео-надзор улаза и излаза из приватних станова.

За увођење видео-надзора у стамбеној згради потребна је одлука скупштине стамбене заједнице, која мора бити у писменој форми и мора садржати разлоге за увођење видео-надзора, као и начин вршења видео-надзора, уколико увођење видео-надзора није прописано законом.

Одлука из става 2. овог члана је донета ако се за њу изјасне чланови скупштине стамбене заједнице, и то најмање 60% свих власника станова или других посебних делова зграде.

Забрањен је приступ систему видео-надзора из става 1. овог члана преко интерне кабловске телевизије, јавне кабловске телевизије, интернета или других средстава за електронске комуникације којима се такви снимци могу пренети, било у тренутку њиховог настанка или након тога.

Видео-надзор приватних станова и кућа

Члан 100.

Власници приватних станова или кућа који врше видео-надзор улаза у стан или кућу ради заштите сопствене безбедности и имовине, могу из ових разлога да видео-надзором обухвате и јавни простор који је у непосредној близини тог стана или куће.

Видео-надзор из става 1. овог члана не сме да буде постављен тако да снима улаз и излаз, односно спољашњост или унутрашњост других станова и кућа.

Власници приватних станова или кућа из става 1. овог члана дужни су да на видном месту код улаза у стан или кућу истакну обавештење у складу са чланом 95. ст. 2. и 3. овог закона.

Одредбе става 1, 2. и 3. овог члана односе се и на закупце приватних станова и кућа или лица која по другом правном основу користе приватне станове и куће чији нису власници.

Видео-надзор јавних површина

Члан 101.

Увођење и вршење видео-надзора јавних површина који се врши у јавном интересу уређује се законом.

Законом се одређује сврха обраде података, руковалац и начин обавештавања лица која бораве на јавној површини, начин коришћења и рок чувања података.“

Постојећи **чл. 95–102. Нацрта закона** постају чл. 102–109.

У члану 95. Нацрта закона (који постаје члан 102.) потребно је извршити допуну у складу са примедбом на члан 95. Нацрта закона и након тачке 32) која постаје нова тачка 33) додати нове тач. 34) – 40) које гласе:

34) „не истакне обавештење да се врши видео-надзор и не заштити систем видео-надзора од приступа неовлашћених лица, супротно члану **95.** овог закона;

35) обрађује податке о личности вршењем видео-надзора приступа пословном простору и службеном простору, супротно члану **96.** овог закона;

36) обрађује податке о личности вршењем видео-надзора у пословном простору, супротно члану **97.** овог закона;

37) обрађује податке о личности вршењем видео-надзора у стамбеним зградама, супротно члану **98.** овог закона;

38) обрађује податке о личности вршењем видео-надзора приватних станова и кућа, супротно члану **99.** овог закона;

39) чува податке по истеку рока супротно члану **100.** овог закона;

40) обрађује податке о личности вршењем видео-надзора јавних површина, супротно члану **101.** овог закона.“

На крају, потребно је извршити правнотехничку редакцију текста Нацрта закона, као и Образложења.

БРОЈ: 073-12-1090/2018-02 ОД 7. 8. 2018. ГОДИНЕ

7.2. МИШЉЕЊЕ НА НАЦРТ ЗАКОНА О ЦЕНТРАЛНОМ РЕГИСТРУ СТАНОВНИШТВА

ИЗ МИШЉЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Успостављање јединствене базе података о становништву, као што је предвиђено овим нацртом закона, потенцијално уводи у наш правни систем најмасовнију и најопсежнију централизовану обраду података о личности коју врши орган власти у Републици Србији. Таква обрада, сама по себи, а посебно имајући у виду предвиђени (електронски) начин обраде, представља озбиљан ризик по права сваког лица чији ће се подаци обрађивати у оквиру система Централног регистра становништва. Из наведеног логично следи да је уређивање Централног регистра становништва материја која посебно занима јавност, те је било неопходно да се у поступку припреме овог закона обезбеди одговарајуће учешће јавности и посвети потребна пажња свим аспектима обраде података о личности који морају бити обухваћени законом.

У том контексту, Повереник је принуђен да констатује да Министарство, иако је било дужно да, у складу са чланом 77. став 3. Закона о државној управи, објави полазни документ који садржи приказ проблема у одговарајућој области и њихових узрока, циљеве и очекиване ефекте доношења закона, као и основна начела за уређивање друштвених односа у тој области, укључујући и права и обавезе субјеката на које се закон односи (полазне основе), то није учинило.

Министарство је, уз то, судећи према садржају Извештаја о спроведеној јавној расправи који је објављен на његовој интернет презентацији, само формално спровело јавну расправу, објавивши јавни позив за учешће у јавној расправи и текст Нацрта закона једино на својој интернет презентацији и одржавши један округли сто под називом „Представљање Нацрта закона о Централном регистру становништва“.

Недостатак полазних основа и јавне расправе која би обезбедила делотворно учешће јавности у процесу припреме Нацрта закона, према мишљењу Повереника, значајно се одражава на текст достављеног акта и поједина решења која тај акт (не)садржи, а у којима се огледа непостојање осмишљеног концепта успостављања и функционисања Централног регистра становништва, иако је Повереник, на састанцима са представницима Министарства, указивао на аспекте обраде података о личности који морају бити уређени законом, као и на нужност преиспитивања тадашњих радних верзија.

У првом реду, како би предмет закона био одређен на јасан и транспарентан начин, неопходно је да уводни део Нацрта закона садржи дефиниције појмова „становништво“ и „Централни регистар становништва“, којима ће бити објашњено њихово значење у том закону.

Затим, одредбе чл. 3. и 4. Нацрта закона, које се односе на сврху успостављања и намену Централног регистра потребно је преиспитати и кориговати водећи рачуна о томе да: 1. речи „сврха“ и „намена“ представљају синониме; 2. сврха обраде података о личности у оквиру Централног регистра становништва, тј. јавни интерес који се намерава остварити успостављањем тог регистра, Нацртом закона мора бити конкретно одређен, изричит и оправдан, а формулације прецизне и јасне, због чега је послове наведене у члану 4. алинеја 3. Нацрта закона потребно преиспитати и конкретизовати. Такође, указујемо на то да је, према члану 3. Нацрта закона, „сврха“ успостављања Централног регистра постојање јединствене, централизоване и поуздане државне базе података, која омогућава надлежним органима и организацијама и правним и физичким лицима којима су поверена јавна овлашћења да податке потребне за обављање послова из своје надлежности добијају из Централног регистра и да се на основу података из Централног регистра обезбеде поуздани подаци у базама података које надлежни органи воде на основу других прописа, као изворну службену евиденцију. Међутим, како се подаци које треба да садржи Централни регистар преузимају из изворних службених евиденција, нејасно је на који начин ће Министарство обезбедити тачност, ажурност и поузданост података у Централном регистру. Једини механизам који је у том смислу предвиђен Нацртом закона делимично је уређен чланом 7. став 3. Нацрта закона, којим је предвиђено да ће Министарство, по предлогу лица на које се подаци из Централног регистра односе, или пријемног органа који у вршењу послова из своје надлежности уочи неслагање у подацима из Централног регистра, обавестити изворни орган ради предузимања мера за проверу тачности података и евентуалног спровођења поступка за његову измену. Министарство, дакле, нема никакву одговорност за тачност, ажурност и поузданост података који се налазе у Централном регистру, већ је препуштено да на евентуално „неслагање у подацима“ укаже лице на које се подаци односе и пријемни орган, којима је дато право да поднесу „предлог“ Министарству. Штавише, правила поступања по „предлогу“ лица, или пријемног органа, уопште нису уређена Нацртом закона, нити је предвиђена одговорност пријемног органа за недостављање „предлога“, чиме је практично терет обезбеђивања тачних података у службеним евиденцијама, укључујући и Централни регистар становништва, пребачен на појединца – физичко лице на које се ти подаци односе, а да уједно није прописана обавеза поступања по „предлогу“, нити поступак остваривања права.

Уједно, у ситуацији када појединац нема сазнања о нетачности/неажурности податка, до чега може доћи и услед немања приступа Централном регистру, као и услед недостатка мотивације за достављање „предлога“ Министарству, Централни регистар остаје једнако нетачна, неажурна и непоуздана збирка података о личности као што су изворне евиденције из којих су ти подаци преузети. Нацрт закона не даје било какве гаранције да ће централизовање службених евиденција довести до тачности и ажурности података. Уз то, правни основ размене података из службених евиденција које у складу са посебним законима воде надлежни органи, као и техничка питања те размене, већ су уређени Законом о општем управном поступку и Законом о електронској управи, па се стога логично намеће питање оправданости успостављања Централног регистра становништва на начин и под условима предвиђеним Нацртом закона. Управо и ова констатација је разлог више због чега су полазне основе биле нужне, како би било јасна сврха овако опсежне базе.

Одредбом члана 8. Нацрта закона предвиђено је да служба Владе „обавља послове техничке подршке у успостављању и вођењу Централног регистра, послове који се односе на чување, спровођење мера заштите и обезбеђивања сигурности и безбедности података у Централном регистру, као и друге послове утврђене законом“. Из наведеног произлази да је Министарство руковалац (члан 6. Нацрта закона), а служба Владе обрађивач података. Међутим, Законом о заштити података о личности прописано је да је обрађивач података физичко или правно лице, односно орган власти, који на основу закона или уговора са руковооцем обавља одређене послове у вези са обрадом. Како служба Владе нема својство правног лица, нити је орган власти, та служба не може бити обрађивач података о личности, па је у том смислу члан 8. Нацрта закона потребно кориговати. С тим у вези, дефиниција обрађивача није измењена новим Законом о заштити података о личности („Службени гласник РС“, број 87/18) чије је примена одложена на девет месеци од ступања на снагу овог закона.

Такође, одредбом члана 9. Нацрта закона предвиђено је да се подаци о личности, који се воде у Централном регистру, користе у складу са законом. Таква, неодређена формулација у погледу коришћења података није прихватљива, већ је потребно Нацртом закона на јасан и недвосмислен начин уредити коришћење података из Централног регистра или упутити на примену закона којом је то питање уређено.

Даље, одредбом члана 10. Нацрта закона, таксативним набрајањем, утврђено је 11 изворних евиденција и подаци о физичким лицима који ће из тих евиденција бити преузети у Централни регистар, док је чланом 11. Нацрта закона таксативно наведено које податке о тим лицима садржи Централни регистар. Иако би подаци набројани

у чл. 10. и 11. Нацрта закона морали бити у корелацији, они то нису. Наиме, чланом 10. Нацрта закона предвиђено је преузимање више категорија података о личности него што ће, према члану 11. Нацрта закона, бити садржано у Централном регистру. Ни сам текст Нацрта закона, нити образложење које је дато уз одредбе чл. 10. и 11. Нацрта закона не садрже објашњење таквог решења, па истичемо да је наведене одредбе неопходно преиспитати и кориговати.

Такође, чланом 10. став 5. Нацрта закона, предвиђено је да ближи начин успостављања и вођења Централног регистра, преузимања и размене података, приступа, заштите и начина коришћења података у Централном регистру, као и друга питања од значаја за вођење Централног регистра ближе уређује Влада. Како је одредбом члана 42. Устава предвиђено да се обрада података о личности уређује законом, наведену одредбу је потребно прецизирати, тако да из ње буде јасно да Влада подзаконским актом ближе уређује техничка питања у вези са вођењем Централног регистра.

Даље, одредбу члана 12. тачка 4) Нацрта закона је потребно допунити, тако да евиденција логова, осим података наведених у тачки 4), обавезно садржи и правни основ за приступање одређеном скупу података.

Неопходно је, такође, допунити члан 14. Нацрта закона и уредити комплетан поступак доношења решења којим се органима омогућава приступ подацима из Централног регистра, као и правна средства која може користити орган који сматра да испуњава услове за приступ, али му он буде ускраћен.

Одредбом члана 15. Нацрта закона предвиђено је да право на увид у податке Централног регистра има физичко лице на које се подаци односе, „у складу са законом“. Из наведене формулације није јасно на примену ког закона се упућује, па је у том смислу наведену одредбу потребно допунити. Такође треба имати у виду да, у складу са одредбама Закона о заштити података о личности, лице на које се подаци односе има одређена права у вези са обрадом података о личности (право на обавештење, увид и копију података), као и права поводом извршеног увида у податке (право на исправку, допуну, ажурирање, брисање, прекид и привремену обуставу обраде података).

Ставом 3. истог члана је предвиђено да се за потребе коришћења у статистичке, научне и истраживачке сврхе у оквиру Централног регистра образује посебна база, са анонимизованим подацима. Наведену одредбу је потребно допунити, и то на тај начин што ће се утврдити ко и на који начин анонимизује податке, које податке садржи посебна база анонимизованих података и друго.

Осим тога, одредбом члана 16. Нацрта закона предвиђено је да се подаци у Централном регистру чувају трајно, са изузетком података,

између осталог, о лицима која су преминула, а који се чувају 10 година. Имајући у виду да је Централни регистар збирка података о одређеним физичким лицима, а с обзиром на ноторну чињеницу да ће свако физичко лице у неком тренутку умрети, те да ће се подаци о том лицу чувати 10 година, нејасно је за које податке је предвиђено трајно чување. Остало је недоречено и који је тренутак/догађај од кога се рачуна рок од 10 година, колико се чувају подаци о умрлим лицима. Ова одредба уједно налаже и дефиницију становништва на шта је претходно указано.

Коначно, указујемо на одредбу члана 18. Нацрта закона, којом је предвиђено да се Централни регистар налази у Државном центру за управљање и чување података, који обезбеђује физичку заштиту података у складу са законом којим се уређује област електронске управе, електронске идентификације и информационе безбедности, будући да правни статус и друга питања од значаја за рад Државног центра уопште нису уређена, на шта је Повереник указао Министарству и приликом давања мишљења на Нацрт закона о електронској управи, члан 18. Нацрта закона је неприхватљив са становишта безбедности података о личности.

Нацрт закона, иако предвиђа одређене обавезе за Министарство, као и за пријемне органе и овлашћена лица органа, не садржи казнене одредбе којима би се санкционисало неизвршавање тих обавеза и кршење одредаба закона.

БРОЈ: 073-11-1697/2018-02 ОД 20. 11. 2018. ГОДИНЕ

7.3. ПИСМО ПОВЕРЕНИКА УПУЋЕНО НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ПОВОДОМ ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ЦЕНТРАЛНОМ РЕГИСТРУ ОБАВЕЗНОГ СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности је, увидом у секцију „закони у процедури“ на званичној интернет презентацији Народне скупштине Републике Србије, констатовао да је Влада Републике Србије утврдила текст Предлога закона о Централном регистру обавезног социјалног осигурања и доставила га Народној скупштини ради усвајања.

Утврђени Предлог закона предвиђа опсежну обраду података о личности, укључујући и нарочито осетљиве податке из члана 16. Закона о заштити података о личности (подаци о националној припадности и језику), али предлагач тог акта није, у поступку припреме Нацрта закона, у складу са Пословником Владе, прибавио мишљење Повереника.

Како овом органу није омогућено да се благовремено, са становишта своје надлежности, изјасни поводом предметног текста Предлога закона, налазећи да је неопходно указати на то да Предлог закона садржи поједина решења која су у супротности са Уставом и Законом о заштити података о личности, Повереник истиче следеће.

Устав Републике Србије у члану 42. јемчи заштиту података о личности. Ставом 2. истог члана, одређено је да се прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређује законом. Стога, минимум питања која морају да буду уређена законом су: сврха обраде података о личности, врсте података о личности, начин коришћења података о личности и рокови чувања података. Подзаконским актом могу се уређивати само техничка питања у вези са радњама обраде података. Такође, приликом припреме закона који може имати утицај на заштиту података о личности и заштиту права лица у вези са обрадом података о личности треба имати у виду Законом прописане услове за дозвољеност обраде података о личности. Наиме, сагласно одредбама члана 8. Закона о заштити података о личности, могу се обрађивати само подаци чија је обрада дозвољена и који су потребни, подесни и сразмерни сврси обраде.

У том смислу, потребно је кориговати одређене чланове Предлога закона, како би био усклађен са Законом о заштити података о личности.

Пре свега, како се обрада података о личности коју врше органи власти у оквиру своје надлежности може установити само законом, неопходно је законом прописати садржину свих евиденција/регистра/извештаја чије је вођење Предлогом закона предвиђено, а који

садрже и податке о личности. Није прихватљиво решење које предвиђа да се садржина тих евиденција/регистара/извештаја уређује подзаконским актима, како је то предвиђено, примера ради, одредбама члана 12. став 5. Предлога закона (садржина јединствене пријаве), члана 20. став 3. Предлога закона (садржина и начин преноса података) итд.

Посебно указујемо на одредбу члана 26. Предлога закона, којом се прописују врсте података које садржи Регистар запослених, изабраних, именованих, постављених и ангажованих лица код корисника јавних средстава (члан 26. став 1. Предлога закона), а којом је предвиђена обрада чак 92 различита податка, од чега више од 80 података о личности.

У складу са изнетим, треба пре свега одредити сврху успостављања Регистра запослених, изабраних, именованих, постављених и ангажованих лица код корисника јавних средстава из члана 26. став 1. Предлога закона, па након тога, у складу са начелима ограничења обраде у односу на сврху обраде и начела сразмерности обраде података, утврдити које су врсте података о личности неопходне да би се остварила конкретна сврха обраде и у Предлогу закона таксативно набројати само те врсте података о личности.

Посебно треба имати у виду да подаци из члана 26. став 1. тач. 90–92. Предлога закона представљају нарочито осетљиве податке о личности (национална припадност, језик на коме је завршена основна, односно средња школа) за које су предвиђени строжи услови обраде. Тако, одредбама члана 16. став 1. Закона о заштити података о личности, утврђено је да се, уз остале, податак о националној припадности и језику може обрађивати само уз пристанак лица, осим када законом није дозвољена обрада ни уз пристанак. Садржина пристанка и начин прибављања пристанка за обраду података о личности уређени су одредбама чл. 10. и 15. Закона о заштити података о личности. У том смислу, реч „опционо“ у формулацији члана 26. став 1. тач. 90–92. Предлога закона, као ни формулација из става 2. истог члана, у којем је предвиђено да се подаци из члана 26. став 1. тач. 90–92. Предлога закона обрађују „у складу са законом којим се уређује заштита података о личности“ нису прихватљиве, будући да се подаци о националној припадности и језику могу обрађивати само уз пуноважан пристанак лица на које се подаци односе. У супротном је обрада ових података недозвољена, у смислу члана 8. Закона о заштити података о личности. Из наведеног следи, да би се подаци о националној припадности и језику запослених, изабраних, именованих, постављених и ангажованих лица код корисника јавних средстава морали, у конкретном случају, обрађивати на основу писаног пристанка лица на која се подаци односе, датог након што га је руковао података обавестио

о свим релевантним аспектима обраде утврђеним чланом 15. Закона о заштити података о личности, што руковалац мора бити у могућности да предочи у сваком конкретном случају. С обзиром на то да пристанак, да би био ваљан правни основ за обраду ових података, мора бити слободан, односно да лице на које се подаци односе има могућност да ускрати пристанак, као и да га опозове, при чему не може сносити никакве штетне последице, поставља се питање сврхе обраде ових података и доводи у питање јединство Регистра, јер би се ови подаци обрађивали само за лица која су дала свој пристанак за такву обраду, до евентуалног опозива пристанка.

Имајући у виду да Предлог закона о Централном регистру социјалног осигурања, уколико буде усвојен без неопходних корекција, из претходно наведених разлога може имати значајан ризик за остваривање права на заштиту података о личности и заштиту права лица у вези са обрадом података о личности, чија је заштита у делокругу овог органа, молимо Народну скупштину да предузме мере из свог делокруга како би се текст Предлога закона о Централном регистру социјалног осигурања ускладио са Законом о заштити података о личности.

БРОЈ: 073-12-1545/2018- 02 ОД 10. 10. 2018. ГОДИНЕ

7.4. ПРЕДЛОГ ЗА ОЦЕНУ УСТАВНОСТИ ЗАКОНА О БЕЗБЕДНОСНО-ИНФОРМАТИВНОЈ АГЕНЦИЈИ

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности поднео је Уставном суду Републике Србије Предлог за оцену уставности, између осталог и члана 20в став 2. у делу који гласи: „уз претходну писану сагласност лица, дату“ и „на обрасцу који утврђује директор Агенције“ и став 5. у делу који гласи: „а користе само у сврху за коју су прикупљени“;⁷ Закона о Безбедносно-информативној агенцији („Службени гласник РС“, бр. 42/02, 111/09, 65/14 – УС, 66/14 о 36/18).⁸

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Чланом 42. Устава Републике Србије зајемчена је заштита података о личности. Прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују се законом. Ставом 4. истог члана одређено је да свако има право да буде обавештен о прикупљеним подацима о својој личности, у складу са законом, и право на судску заштиту због њихове злоупотребе.

Одлуком Уставног суда Србије са седнице од 30. маја 2012. године, објављеном у „Службеном гласнику РС“, број 68/12 од 18. 7. 2012, потврђено је да подзаконски акти не могу бити ваљан правни основ за обраду података о личности. Цитирајући одредбе члана 3, члана 18. ст. 1. и 2, члана 42. и члана 97. тачка 11. суд је навео да „по оцени Суда, следи да се само законом може уредити прикупљање, држање, обрада и коришћење података.“

7 Члан 20в ст 2. и 5. Закона о Безбедносно-информативној агенцији гласи: *Безбедносно проверавање може се вршити само уз претходну писану сагласност лица, дату* и *уштем поштовања и поштовања ушћеника о идентификационим подацима, на обрасцу који утврђује директор Агенције.* Подаци прикупљени безбедносним проверавањем евиденцирају се, чувају и шћиће у складу са законом којим се уређује тајност података и законом којим се уређује зашћића података о личности, *а користе само у сврху за коју су прикупљени.*

8 Повереник је, са аспекта своје надлежности у области слободног приступа информацијама, у овом предлогу тражио и оцену уставности одредби члана 7. став 4. и члана 15г став 1. у делу који гласи: „и ознаком степена тајности, у складу са одредбама закона којим се уређује тајност података“, ст. 2. и 3. Закона о Безбедносно-информативној агенцији, али тај део није објављен у овој публикацији будући да се она односи само на заштиту података о личности.

Из наведеног следи да је јасно да обрада података о личности не може бити уређена актом руководиоца неког органа, нарочито имајући у виду да примена члана 20в Закона о Безбедносно-информативној агенцији претпоставља обраду нарочито осетљивих података као што су подаци о здравственом стању, сексуалном животу или осуђиваности лица, као и да није реч о појединачном акту директора Агенције чијем доношењу би, као мери којом се уставом зајемчено право ограничава, морала да претходи одлука која се односи на суштину права на приватност као права које се ограничава, важности сврхе ограничења, природи и обиму ограничења, односу ограничења са сврхом ограничења и о томе да ли постоји начин да се сврха ограничења постигне мањим ограничењем права, у складу са чланом 20. став 3. Устава.

Став 2. истог члана Закона у делу који се односи на претходну сагласност лица које жели да заснује радни однос или да настави са радом у Безбедносно-информативној агенцији на безбедносну проверу, није у складу са чланом 42. став 4. Устава с обзиром на то да безбедносне провере претпостављају и обраду података о личности и других лица, а не само оног ко жели да оствари радни однос са органом.

Са становишта основних начела заштите података о личности, као и општеприхваћених правила међународног права, у случају безбедносне провере неког лица, као поступка прописаног законом, обрада података о личности не може бити заснована на претходној сагласности тога лица будући да би давање сагласности било фиктивно. Да би сагласност као пристанак лица могла да буде основ за обраду података о личности, мора да има одређене атрибуте, што између осталог значи да мора да буде слободна, односно дата добровољно и недвосмислено, на основу претходног информисања о сврси обраде и обиму и врсти података који ће бити обрађивани. У конкретном случају сагласност лица може да се односи само на заснивање радног односа, а за који је законом прописана обрада података о личности, а не на сагласност на обраду података о личности. Ово стога што обрада података не може да буде самој себи сврха већ је обрада података о личности нужен услов заснивања таквог односа.

Како наведена одредба прописује да без сагласности лица на обраду података о личности заснивање радног односа уопште није могуће, у питању је условљена сагласност на обраду података о личности, а што је заправо *contradictio in adjecto*.

С тим у вези, обрада података о личности неопходна да би неко лице могло да заснује радни однос у Безбедносно-информативној агенцији или настави да ради у њој може бити уређена само законом, а лице чији се подаци у ову сврху обрађују има право да, као што је зајемчено чланом 42. став 4. Устава, буде обавештено о прикупљеним

подацима о својој личности, у складу са законом, као и право на судску заштиту због њихове злоупотребе.

Члан 20в став 5. Закона о Безбедносно-информативној агенцији ограничава даљу обраду података о личности изван сврхе безбедносне провере неког лица које жели да заснује радни однос или да настави са радом у Безбедносно-информативној агенцији супротно изричитој одредби члана 42. става 3. Устава према којој је промена сврхе могућа за потребе вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије. Предметном одредбом Устава одређено је да се законом прописује само начин овакве употребе података, а не и могућност да се иста ограничи.

БРОЈ: 073-17-924/2018-02 ОД 14. 6. 2018. ГОДИНЕ

7.5. ПРЕДЛОГ ЗА ОЦЕНУ УСТАВНОСТИ ЗАКОНА О НАЦИОНАЛНОМ ДНК РЕГИСТРУ

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности поднео је предлог Уставном суду Србије за оцену уставности члана 10. став 3. Закона о националном ДНК регистру и предложио да Уставни суд Републике Србије, по спроведеном поступку, донесе одлуку и утврди да члан 10. став 3. Закона о националном ДНК регистру није у сагласности са Уставом. Такође је предложио да Уставни суд Републике Србије, у складу са својим овлашћењима из члана 105. Закона о Уставном суду да мишљење и укаже Народној скупштини Републике Србије на потребу доношења новог закона о националном ДНК регистру или потреби измена и допуна Закона о националном ДНК регистру, у складу са домаћим и међународним стандардима у области заштите и обраде података у ДНК регистру, а првенствено у складу са праксом Европског суда за људска права.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Подаци који се могу добити анализом биолошког материјала, укључујући и ДНК профиле, су подаци које треба третирати као нарочито осетљиве податке о личности, јер су јединствени и непроменљиви, а на тај начин се могу добити и подаци о здравственом стању и етничком пореклу особе. Уредбом (ЕУ) 2016/679 од 27. 4. 2016. о заштити лица у вези са обрадом података о личности и о слободном кретању таквих података и стављању ван снаге Директиве 95/46/ЕЗ од 24. 10. 1995. (Општа уредба о заштити података о личности), прописано је између осталог да су генетички подаци нарочито осетљиви подаци о личности настали анализом биолошког узорка. С обзиром на огроман број података о личности који се могу добити и открити анализом биолошког материјала, а који су врло осетљиви (етничко порекло, здравствено стање), јасно је зашто обрада ових података мора бити у складу са највишим стандардима заштите података о личности, како домаћим, тако и међународним, а посебно у складу са праксом Европског суда за људска права, имајући у виду да је Србија потписница Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, што последично значи да пракса Европског суда за људска права, у складу са чланом 16. став 2. Устава Републике Србије представља део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењује.

Одредбама члана 18. Устава Републике Србије зајемчено је: 1) да се људска и мањинска права зајемчена Уставом непосредно примењују; 2) Уставом се јемче, и као таква, непосредно се примењују људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима. Законом се може прописати начин остваривања ових права само ако је то Уставом изричито предвиђено или ако је то неопходно за остварење појединог права због његове природе, при чему закон ни у ком случају не сме да утиче на суштину зајемченог права; 3) одредбе о људским и мањинским правима тумаче се у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење.

Одредбама члана 20. Устава Републике Србије зајемчено је да: 1) људска и мањинска права зајемчена Уставом могу законом бити ограничена ако ограничење допушта Устав, у сврхе ради којих га Устав допушта, у обиму неопходном да се уставна сврха ограничења задовољи у демократском друштву и без задирања у суштину зајемченог права; 2) достигнути ниво људских и мањинских права не може се смањивати; 3) при ограничавању људских и мањинских права, сви државни органи, а нарочито судови, дужни су да воде рачуна о суштини права које се ограничава, важности сврхе ограничења, природи и обиму ограничења, односу ограничења са сврхом ограничења и о томе да ли постоји начин да се сврха ограничења постигне мањим ограничењем права.

Одредбама члана 42. Устава Републике Србије прописано је да: 1) зајемчена је заштита података о личности; 2) прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују се законом; 3) забрањена је и кажњива употреба података о личности изван сврхе за коју су прикупљени, у складу са законом, осим за потребе вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом.

Одлуком Уставног суда Србије са седнице од 30. 5. 2012, објављеној у „Службеном гласнику РС“, број 68/12 од 18. 7. 2012, недвосмислено је потврђено да подзаконски акти не могу бити ваљан правни основ за обраду података о личности.

Одредбом члана 10. став 3. Закона о националном ДНК регистру прописано је да начин вођења Регистра и ближе услове за размену и преношење података из Регистра прописује Влада, у року од годину дана од дана ступања на снагу тог закона.

Упркос врло јасној норми у члану 42. Устава, као и јасно и прецизно израженом ставу Уставног суда да се обрада података уређује искључиво законом, законодавац је прописао да се ближи услови за

размену и преношење података из ДНК регистра уређују подзаконским актом Владе, иако размена и преношење података представљају радњу обраде података. Повереник додатно указује на то да је у Препоруци Савета Европе бр. (92) 1 о генетичкој приватности, тачка 8, између осталог, наведено да било каква обрада ДНК профила у сврху истраге и гоњења за извршена кривична дела мора бити регулисана законом.

У том смислу, апсолутно је неприхватљиво и недопустиво да ближе прописе о начину вођења националног ДНК регистра прописује Влада подзаконским актом, а како је то прописано чланом 10. став 3. Закона о националном ДНК регистру. Излишно је коментарисати да је то посебно неприхватљиво и недопустиво у ситуацији када се уређује обрада толико осетљивих података као што су генетички подаци који могу открити безброј информација о лицу, укључујући здравствено стање и етничко порекло, и то не само у формалноправном смислу. Овакво законско решење може имати несагледиве последице по основна људска права зајемчена Уставом.

Стога Повереник предлаже да Уставни суд након спроведеног поступка донесе одлуку којом ће утврдити да члан 10. став 3. Закона о националном ДНК регистру („Службени гласник РС“, број 24/18) није у сагласности са чланом 42. Устава.

Међутим, то није довољно да би се права лица заштитила у складу са домаћим и међународним стандардима заштите људских права, а посебно у складу са успостављеним стандардима у погледу обраде података у ДНК регистру успостављеним пред Европским судом за људска права. Наиме, законом је неопходно регулисати следећа питања:

- 1) услове под којима се врши упис и брисање података у ДНК регистру, водећи рачуна о томе да се мора правити разлика између осумњичених, окривљених и осуђених лица, те о врсти и тежини извршеног кривичног дела;
- 2) рокове чувања свих података у ДНК регистру који не могу бити неограничени као што је то прописано одредбама чл. 41, 43, 44, 45. и 46. Закона о евиденцијама и обради података у области унутрашњих послова („Службени гласник РС“, број 24/18);
- 3) услове под којима се врши обрада података у ДНК регистру, укључујући услове под којима се врши упис и брисање података из Регистра о малолетним лицима и жртвама извршења кривичног дела;
- 4) Размену података из ДНК регистра са другим државама и међународним организацијама која се може одвијати само на основу закона, тј. ратификованих међународних споразума, који имају снагу закона и део су унутрашњег правног поретка, уз прописивање јасних правила под којим условима се врши таква обрада.

У вези са стандардима који се морају поштовати приликом уређивања материје о ДНК регистрима видети пресуде Европског суда за људска права С. и Марпер против Уједињеног Краљевства (представке број 30562/04 и 30566/04) од 4. 12. 2008. и Аусаугер против Француске (представка број 8806/12) од 22. 6. 2017. године.

Повереник са жаљењем констатује да је на све ове проблеме указао овлашћеном предлагачу закона, приликом давања формалног мишљења на Нацрт закона о националном ДНК регистру, али да скоро ништа од Повереникових сугестија овлашћени предлагач закона није узео у обзир, због чега наведено мишљење Повереник уз овај предлог доставља Уставном суду Републике Србије, а уз помоћ ког се детаљније могу анализирати све мањкавости усвојеног закона.

Стога, Повереник предлаже да Уставни суд Републике Србије, на основу члана 105. Закона о Уставном суду, да мишљење и укаже Народној скупштини Републике Србије на то да материја обраде података у ДНК регистру није уређена у складу са Уставом Републике Србије, достигнутим нивом људских права у Републици Србији, домаћим и међународним стандардима у области заштите података о личности, а посебно у складу са стандардима постављеним пред Европским судом за људска права; те да укаже на то да је потребно донети нов закон или изменити и допунити постојећи Закон о националном ДНК регистру уз пуно поштовање одредби члана 18, 20. и 42. Устава Републике Србије.

На крају, Повереник апелује на Уставни суд Републике Србије да без одлагања, у што је могуће краћем року, донесе одлуку по овом предлогу из разлога што примена Закона о националном ДНК регистру може имати несагледиво штетне последице по Уставом и законом загарантована људска права, а што последично може значајно штетити угледу Републике Србије пред међународним институцијама за заштиту људских права, посебно пред Европским судом за људска права, при чему није безначајна ни чињеница да порески обвезници Републике Србије могу бити значајно оштећени плаћањем материјалне и нематеријалне штете лицима чија су права повређена и угрожена због неадекватног и неуставног правног оквира, тј. закона.

БРОЈ: 073-14-537/2018-01 ОД 3. 5. 2018. ГОДИНЕ

7.6. ПИСМО ПОВЕРЕНИКА УПУЋЕНО НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ПОВОДОМ ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ

ИЗ ПИСМА ПОВЕРЕНИКА:

Влада Србије је 25. 9. 2018. године утврдила и доставила Народној скупштини Предлог закона о заштити података о личности.

Предлагач закона, односно Министарство правде је пре утврђивања Предлога тражило мишљење Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности на Нацрт закона о заштити података о личности и Повереник је дао тражено мишљење бр. 073-12-1090/2018-02 од 7. 8. 2018. године. То мишљење је изразито негативно, указује на многобројне мањкавости, нелогичности и недоследности, које закон чине практично неприменљивим. Примедбе Повереника нажалост су, готово у потпуности игнорисане.

Оно што у утврђеном Предлогу закона посебно брине и што је разлог да се непосредно обратим народним посланицима јесте чињеница да је у члану 40. поменутог предлога, којим се уређују ограничења права на заштиту података о личности, избрисана реч „законом“. У Нацрту закона у члану 40. исправно је стајало, у складу са свим домаћим и међународним стандардима у области заштите људских права, да се права могу ограничити законом ако та ограничења не задиру у суштину основних права и слобода и ако је то неопходно и представља сразмерну меру у демократском друштву. Без било каквог смисла и разумног објашњења реч „законом“ је избрисана из текста Предлога закона.

Упозоравам народне посланике да овакво решење води драстичном урушавању правног система, у потпуној је супротности са Уставом, законом и међународним документима и конвенцијама и озбиљно нарушава принцип владавине права. Готово да је излишно указивати на то да је овакво решење у потпуном несагласју са духом демократског друштва, те да су штетне последице по основна права и слободе грађана несагледиве.

Пре свега, Устав Републике Србије у члану 42. јемчи заштиту података о личности. Ставом 2. истог члана, одређено је да се прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређује законом. Последично, услови под којима се могу ограничавати права зајемчена Уставом могу бити прописани само и искључиво законом.

Даље, и сама Општа уредба о заштити података (GDPR), на коју се у образложењу позива предлагач закона, у члану 23. инсистира на

томе да се ограничења права могу вршити само на основу законских, тј. законодавних мера (*legislative measure*).

Осим тога, поред форме у којој се прописују ограничења, закон мора имати и одређени квалитет што је одавно врло јасно дефинисано у пракси Европског суда за људска права. Наиме, и у члану 8. Европске конвенције о људским правима којом се јемчи право на поштовање породичног и приватног живота прописано је да ограничења морају бити у складу са законом.

У пракси институције која штити права из Конвенције, Европског суда за људска права, термин закон се односи на унутрашње право државе потписнице Европске конвенције о људским правима. Закон садржински мора бити компатибилан са појмом владавине права, а један од најважнијих елемената закона мора бити његова предвидљивост. То значи да закон мора гарантовати одговарајућу правну заштиту од произвољног мешања државних органа у права из члана 8. став 1. Формулација „у складу са законом“, према судском тумачењу, значи да је свакоме омогућен одговарајући приступ закону како би могао да стекне увид у то која се правна правила могу применити на дати низ околности. Друго, то подразумева да закон буде формулисан у довољној мери прецизно, да би појединац могао према њему да управља своје понашање. Појединац треба да буде у стању да предвиди, и то у степену који је разуман у датим околностима, последице одређене радње. (видети пресуде *Сандеј Тајмс њроџив Уједињеној Краљевсџва* од 24. априла 1979, *Силвер и др. њроџив Уједињеној Краљевсџва* представке 5947/72; 6205/73; 7052/75; 7061/75; 7107/75; 7113/75; 7136/75 од 25.3.1983, *Валенџуела Конџрерас њроџив Шџаније* представка број 58/1997/842/1048 од 30. јула 1998. и пресуда *Малоне њроџив Уједињеној Краљевсџва* представка број 8691/79) од 2.8.1984. год.).

Полазећи од наведеног, апелујем на све народне посланике да непристрасно размотре аргументе Повереника у вези са предлогом овог закона (мишљење Повереника доступно је на његовој званичној веб-презентацији), односно да бар као минимум минимума амандманима обезбеде одговарајућу корекцију члана 40. Предлога закона.

БРОЈ: 073-14-1602/2018-01 ОД 22. 10. 2018. ГОДИНЕ

8. Прилог – Општа уредба о заштити
података о личности (одговори
на најчешће постављана питања)

8.1 НАЈЧЕШЋЕ ПОСТАВЉЕНА ПИТАЊА У ВЕЗИ СА ПРИМЕНОМ ОПШТЕ УРЕДБЕ О ЗАШТИТИ ПОДАТАКА (GDPR)

Од усвајања Ојшће уредбе о заштити података Повереник за информације од јавног значаја и заштити података о личности добио је велики број питања у вези са применом овој пропису у Републици Србији и усаглашавањем правног система са правним тековинама Европске уније.

Имајући у виду значај Ојшће уредбе, Повереник је сачинио листу најчешће постављених питања на које је дао одговоре.⁹

Шта је Општа уредба (GDPR)?

Општа уредба (Европског парламента и Савета Европске уније) о заштити лица у вези са обрадом података о личности и слободном кретању таквих података и стављању ван снаге Директиве 95/46/ЕЗ, донета је 2016. године. На енглеском General Data Protection Regulation – GDPR.

Решења садржана у Општој уредби представљају наставак политике на којој је заснована Директива, с тим што се, после двадесетогодишње праксе њене примене, одређена решења осавременују и уводе се нова, да би се повећала правна сигурност појединаца у вези са обрадом њихових података, како би дошло до јачања поверења у руковооце и обрађиваче података и до несметаног кретања података на традиционалном, као и на дигиталном тржишту, од чега би, повратно, корист имали и сами руковооци и обрађивачи података, у виду бољих пословних резултата.

Томе треба да допринесе: јединствен, односно усклађен правни оквир и усклађена примена прописа на читавој територији ЕУ; једнаки услови пословања за све привредне субјекте који послују на тржишту ЕУ; већа контрола појединаца над подацима који се односе на њих; виши ниво заштите у случају повреде заштите података; јасније дефинисане обавезе и одговорност руковооца и обрађивача података; прецизнија правила за случај да се подаци износе изван ЕУ и тако даље.

Уредба је правни пропис непосредне примене у државама чланицама Европске уније.

---

9 Овај прилог о најчешће постављаним питањима и одговорима о Општој уредби о заштити података сачинио је Сектор за хармонизацију – служба Повереника.

Шта уређује Општа уредба?

Према члану 2. Опште уредбе овај пропис се примењује на обраду података о личности која се у целости или делимично обавља аутоматски и на неаутоматизовану обраду података о личности који чине део збирке података или су намењени збирци података.

Општа уредба се не примењује на обраду података о личности која није предмет непосредне надлежности Европске уније као што је надлежност органа у погледу спречавања или откривања кривичних дела, спровођења истраге, гоњења за кривична дела или извршења кривичних санкција, укључујући и заштиту јавне безбедности.

Ова материја предмет је једног другог прописа (видети Директиву (ЕУ) 2016/680 о заштити појединаца у вези с обрадом података о личности од стране надлежних тела у сврхе спречавања, истраге, откривања или прогона казnenих дела или извршавања казnenих санкција и о слободном кретању таквих података).

Општа уредба се такође не примењује на обраду података о личности коју врши физичко лице приликом искључиво личне или кућне активности. Пример овакве обраде је телефонски именик или подсетник за рођендане.

Посебни режим правила односи се на случајеве обраде података у сврху архивирања у јавном интересу, научног или историјског истраживања, као и у статистичке сврхе, као и када је у питању остваривање права на приступ информацијама, или уопште однос права на заштиту података о личности и слободе изражавања.

Које су новине прописане у области заштите података?

Општом уредбом прописане су бројне новине у односу на Директиву 95/46/ЕЗ. Разлог томе је, пре свега, чињеница да се обрада података из периода деведесетих, дакле много пре друштвених мрежа и масовне употребе паметних технологија и уобичајеног аутоматизованог начина обраде података, знатно променила.

Новине се могу поделити у неколико целина – за појединце, за руковооце и обрађиваче, за органе за заштиту података и друге новине.

Новине за појединца и његова права

У погледу новина за појединце, важно је истаћи да је један од основних циљева Опште уредбе оснаживање појединца чији се подаци обрађују. Стога сва од раније постојећа права лица у вези са обрадом

података о личности и даље важе, а листи се додају два посебна права – право на заборав и право на преносивост података. Такође, Општа уредба посебно уређује обраду података о малолетним лицима у информационом друштву.

- Право да се буде заборављен (*Right to be forgotten*) (Члан 17) – Право да се буде заборављен, или право на заборав, је добило свој формални оквир одлуком Европског суда правде 2014. године. У интернет окружењу, право на заборав представља заправо право лица да не буде претраживо према имену и презимену, као ни према неком другом податку о личности. Реч је о могућности уклањања резултата претраге према одређеним подацима о личности, док садржај предметних страница и даље остаје на интернету у функцији остваривања слободе изражавања.
- Преносивост података (*Data Portability*) (члан 20) – Лица чији се подаци обрађују могу лако да пренесу податке које један руковалац обрађује о њима другом руковаоцу. Услов је да се обрада заснива на престанку лица или да је неопходна за извршење уговора, као и да се обрада врши аутоматски.
- Малолетно лице (члан 8.) – Када је у питању пружање услуга информационог друштва (друштвене мреже и сл.), малолетно лице може дати престанак за обраду својих података уколико има најмање 16 година. Државе чланице могу у ове сврхе законом да предвиде и нижу старосну границу, под условом да таква граница није нижа од 13 година. У супротном, престанак за обраду података о личности за малолетно лице мора дати носилац родитељског права.

Новине за руковаоце података

Општа уредба обилује новим обавезама за руковаоце података. Многе од њих иако нису биле прописане Директивом 95/46/ЕЗ одавно су прихваћене у појединим државама чланицама. Сврха ових обавеза јесте да се предупреди повреда права на заштиту података о личности. Међу бројним новинама потребно је издвојити неколико.

- Пријава продора у безбедност података (члан 33) – Чим руковалац података сазна да је дошло до повреде података о личности (случајног или незаконитог уништења, губитка, измене, неовлашћеног откривања или приступа подацима о личности који су пренети, ускладиштени или на други начин обрађивани), мора о томе да обавести надзорни орган за заштиту података најкасније 72 часа након сазнања о тој повреди података

о личности, осим ако руковалац података може да докаже, у складу са начелом одговорности, да повреда података о личности вероватно неће проузроковати ризик за права и слободу физичких лица. У одређеним случајевима руковалац има обавезу да обавести и лица на која се подаци односе.

- **Процена утицаја на заштиту података (*Personal Data Impact Assessment*)** (члан 35) – Процена утицаја на заштиту података постаје обавезни предуслов за отпочињање обраде података о личности која би могла да представља већи ризик за приватност. Спровођење процене увек је неопходно у случају систематске и обимне обраде у циљу процене личних аспеката неког лица која се заснива на аутоматизованој обради, укључујући и израду профила, и која је основ за доношење одлука које производе правно дејство у односу на физичко лице или на сличан начин значајно утичу на физичко лице. Ова процена је такође неопходна у случају масовне обраде посебних категорија података о личности или података који се односе на кривичну и прекршајну осуђиваност; или обимног систематског надзора јавно доступног простора. Ако би се проценом утицаја на заштиту података показало да би, у случају да руковалац не обезбеди мере за ублажавање ризика, обрада довела до високог ризика, тада је руковалац дужан да контактира надзорно тело и да му достави, између осталог, информације о сврси и средствима обраде, заштитним мерама, спроведеној процени утицаја и тако даље.
- **Службеник за заштиту података (члан 37)** – Општа уредба уводи обавезу именовања службеника за заштиту података увек када обраду врши орган јавне власти, осим судова који поступају у оквиру своје судске надлежности, када се основне делатности руковаоца или обрађивача састоје из радњи обраде које због своје природе, обима и/или сврхе захтевају редовно и систематско масовно праћење лица на која се подаци односе, или се основне делатности руковаоца или обрађивача састоје из масовне обраде посебних категорија података и података о личности који се односе на кривичну и прекршајну осуђиваност.
- **Кодекси понашања** – Удружења и друга тела која представљају категорије руковаоца или обрађивача могу израдити кодексе ради прецизирања примене Опште уредбе, узимајући у обзир посебна обележја различитих сектора обраде и посебне потребе малих и средњих предузећа. Кодексима понашања може се прецизирати примена Уредбе по питању правичности и транспарентности обраде, легитимних интереса руковаоца у посебним контекстима, прикупљања података о личности,

псеудонимизације, информисања јавности и лица, остваривања права лица и тако даље.

Новине за органе за заштиту података

Органи за заштиту података добијају нову улогу. Поред улоге да врше надзор над применом Опште уредбе и с тим у вези налажу, примера ради, брисање података, ови органи имају и саветодавну улогу. Ова новина је управо последица основног циља Опште уредбе, а то је да до кршења права на заштиту података о личности не дође. Новина о којој је, можда очекивано, било највише питања тиче се могућности изрицања административних казни руковооцима и обрађивачима у износима и до 20 милиона евра.

Без обзира на избор назива органа – повереник као што је то у Словенији, Немачкој, Мађарској или Великој Британији или агенција, као што је то у Хрватској, Шпанији – овај орган мора да ужива независност и самосталност како у одлучивању, тако и у редовном раду, укључујући и финансијске и кадровске ресурсе. Овом апсекту посвећена је посебна пажња у Општој уредби.

Будући да је реч о органу власти, и ови органи имаће лице за заштиту података о личности.

Специфичност Опште уредбе односи се и на формализовање сарадње ових органа у ЕУ.

Друге новине

Бројне новине односе се на појмове или одређене феномене обраде података, као што су генетски подаци или профилисање, или се односе на уређење сарадње органа за заштиту података о личности. У наставку су изложене само неке од њих.

- Профилисање – сваки облик аутоматске обраде података о личности који се састоји од коришћења података о личности за процену одређених личних аспеката у вези са физичким лицем, посебно за анализу или предвиђање аспеката у вези с радним учинком, материјалним стањем, здрављем, личним склоностима, интересима, поузданошћу, понашањем, локацијом или кретањем тог физичког лица.
- Псеудонимизација – обрада података о личности на такав начин да подаци о личности више не могу да се повежу с конкретним лицем на које се подаци односе без коришћења додатних информација, под условом да се такве додатне

информације чувају одвојено и да се на њих примењују техничке и организационе мере да би се обезбедило да подаци о личности не могу да се повежу с физичким лицем чији је идентитет одређен или се може одредити.

- Биометријски подаци – подаци о личности добијени посебном техничком обрадом у вези с физичким особинама, физиолошким особинама или карактеристикама понашања физичког лица која омогућавају или потврђују јединствену идентификацију тог физичког лица, као што су фотографије лица или дактилоскопски подаци.
- Генетски подаци – подаци о личности који се односе на наслеђене или стечене генетске особине физичког лица које дају јединствене информације о физиологији или здрављу тог физичког лица, и који су добијени пре свега анализом биолошког узорка тог физичког лица.
- Ограничавање обраде – обележавање ускладиштених података о личности у циљу ограничавања њихове обраде у будућности.
- Механизам One-Stop-Shop – уколико руковалац обавља обраду података о личности у више Држава чланица ЕУ, Општа уредба прописује да тај руковалац првенствено сарађује са надзорним органом који се налази у истој држави чланици у којој је пословно седиште руковоаца, како би се постигла усклађеност. Надзорни орган те државе постаје „водећи надзорни орган“ за сва питања у вези са заштитом података.
- Сертификација се односи на појединог руковоаца или обрађивача. Сврха сертификације је могућност доказивања да је обрада коју врше руковалац или обрађивач у складу са Општом уредбом. Сертификат се руковоацу или обрађивачу издаје на највише три године и може се обновити под истим условима ако су и даље испуњени релевантни захтеви. Ради сертификације, руковалац или обрађивач контактирају сертификационо тела која су акредитована од стране надлежне институције (надзорно тело и/или акредитационо тело зависно од прописа државе чланице ЕУ).

Да ли Србија треба да усклади прописе са Општом уредбом?

Наравно, и разлози су како формални, тако и суштински.

Формални разлози свODE се на обавезе које Србије има према Европској унији и на обавезе које је Србија сама себи наметнула. Наиме, у својству кандидата за чланство у Европској унији Србија је у обавези да усклади своје законодавство са правним тековинама ЕУ.

Чланом 81. Закона о потврђивању Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије, са друге стране, из 2008. године („Службени гласник РС – Међународни уговори“, број 83/08), Србија се обавезала да усклади своје законодавство које се односи на заштиту личних података са комунитарним законодавством и осталим европским и међународним прописима о приватности, као и да формира независно надзорно тело са довољно финансијских и људских ресурса како би ефикасно надзирала и гарантовала примену националног законодавства о заштити личних података.

Заштита података о личности је питање које се усклађује у процесу приступања Европској унији и у оквиру Поглавља 23 (Правосуђе и основна права), као и Поглавља 24 (Правда, слобода и безбедност).

Даље, Србија се обавезала на усклађивање прописа у овој области. Акциони план за Поглавље 23, које је Министарство правде још априла 2016. године припремило и објавило да изради нови Закон о заштити података о личности у складу са табелама усклађености и препорукама експерта, Нацртом закона (моделом закона) Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности и Предлогом Уредбе након њеног усвајања (страна 222), док је као рок за израду новог закона био предвиђен крај 2016. године (страна 360).

Међутим, у поступку усклађивања, важнији су суштински разлози који су утицали на то да се Уредба уопште усвоји, па су стога значајни и као разлози за доношење новог закона о заштити података о личности у Републици Србији. То су следећи разлози:

1) Боља заштити појединца и његовој права на приватност и заштити података о личности

Уредбом је појединац стављен у центар заштите података о личности. Лице на које се односе подаци који се обрађују има право да зна ко, зашто и које податке о њему обрађује, а Општа уредба поопштрава услове за обраду података и уводи нова права у оквиру права појединца, као што су поопштрени критеријуми за пристанак лица на обраду или поопштрене обавезе руковалаца у вези са обавештавањем о обради, или ново право појединца на преносивост података од једног на другог руковаоца.

2) Правна сигурност за све оне који обрађују податке у Републици Србији, било да су руковаоци, било да су обрађивачи

Руковаоци, не само да добијају више обавеза, иако су у неким државама ЕУ оне одавно постојале, већ Уредба намеће обавезу свима

који желе да обрађују податке да у својим пословним односима са другим лицима уреде заштиту података, и посебно одговорност у вези са подацима. Са техничког аспекта, нове или пооштрене обавезе имају за циљ да до повреде права уопште не дође.

3) Јача и обухваћенија улога органа за заштиту података о личности

Иако је могућност органа за заштиту података о личности да изрекне новчану казну у високом износу, овај документ заправо уводи нове обавезе ових органа, тачније намеће обавезу тешње сарадње са руковооцима и ставља га у улогу не само органа који врши надзор над применом закона, већ и у улогу саветника.

4) Намеће обавезу друштву да омогући уживање права на приватност и заштиту података о личности

Овде је важно истаћи да су све чланице ЕУ уједно и чланице Европске конвенције о људским правима Савета Европе, чија је чланица и Република Србија. У погледу права на приватност (члан 8. Конвенције), Европска конвенција намеће обавезу свакој држави чланици понаособ не само да се суздржава од угрожавања и кршења нечијег права на приватност него и да омогући услове да се ово право несметано ужива. На основу Уредбе, приликом припрема закона који имају утицај на заштиту података о личности органи би требало да узму у обзир и ефекте таквог закона на право на приватност, а државама чланицама је остављено да одлуче да ли да ову радњу предвиде као обавезну.

Да ли се Општа уредба примењује у Србији?

Члан 3. Опште уредбе прописује да се она примењује на обраду података о личности у оквиру активности руковалаца или обрађивача који имају седиште у Европској унији, независно од тога да ли се обрада врши у Унији или не, дакле, независно од тога чији се подаци о личности обрађују. Даље, Општа уредба се примењује на обраду података о личности коју врши руковалац или обрађивач који нема седиште у ЕУ, а врши обраду података о личности лица у ЕУ, ако су активности обраде повезане са:

- А) нуђењем робе или услуга независно од тога да ли лице на које се подаци односе треба да изврши плаћање,
- Б) праћењем њиховог понашања, под условом да се њихово понашање одвија унутар Уније.

Важно је истаћи да није од значаја да ли лице на које се подаци односе има држављанство неке од држава чланица ЕУ или не, ово се односи на сва лица која су у Унији.

Члан 3. такође прописује да се Општа уредба примењује на обраду података о личности коју врши руковалац који нема седиште у Унији, већ у месту где се право неке од држава чланица примењује на основу међународног јавног права. То би примера ради била дипломатска представништва.

За правна лица из Србије одговор на питање да ли се Општа уредба примењује зависиће од тога да ли они нуде робу или услуге појединцима на територији ЕУ или пак прате понашање појединаца који су на тој територији.

Две пресуде Европског суда правде могу бити од помоћи у разумевању територијалне примене Уредбе – *Google против Агенције за заштити података о личности Шпаније* (2014) и *Weltimmo против Покривача за заштити података о слободу информација Мађарске* (2015).

Случај *Google* тицао се, између осталог питања да ли се тадашња директива (95/46/ЕЗ) примењује на америчку фирму која у Шпанији није имала ни филијалу где се обрађују подаци о личности, већ само правно лице „Google Spain“ које се бавило маркетингом. Ову чињеницу као и комерцијалну природу рада компаније Суд је сматрао довољним да закључи да се Директива односи и на Google и тиме потврдио одлуку Агенције. Треба додати да је овај случај значајан и због успостављања такозваног права на заборав „right to be forgotten“.

Случај *Weltimmo* је можда експлицитнији у погледу налажења везе између руковаоца у иностранству и одлуке националног органа за заштиту података о личности. Сајт који је био регистрован у Словачкој бавио се продајом некретнина у Мађарској и те услуге нудио на мађарском језику.

Ипак, без одлуке суда поводом неког конкретног случаја заштите података о личности који би уследио након почетка примене Опште уредбе, није могуће прецизирати територијални домашај овог прописа.

Које су обавезе руковалаца уколико се примењује Општа уредба?

У случају да руковалац процени да се Општа уредба примењује на његово пословање, неопходно је испунити обавезе чији обим, а тиме и финансијски аспект усклађивања, зависи од тога каква је обрада података у питању, као и који подаци о личности се обрађују. Препорука је да се у том случају детаљно проуче одредбе Опште уредбе, али и релевантна документа надлежних тела Европске уније, као што су

Европска комисија, Европски супервизор за заштиту података или Европски одбор за заштиту података, новоформирано тело према Општој уредби. Такође, треба имати у виду и рад некадашње Радне групе члана 29, тела које је основано Директивом 95/46/ЕЗ.

Неколико обавеза је потребно нагласити.

У случају да се Општа уредба примењује, требало би установити „представника“ у држави чланици ЕУ у којој се налазе лица на која се подаци односе. С обзиром на то да је могуће да се лица налазе у неколико држава чланица, онда је питање где је претежна делатност руковоаца. Свакако да одлука, у случају да је могуће установити „представника“ у неколико држава, зависи и од процењених трошкова успостављања представника, као и познавања правних прописа те државе.

Даље, уколико обрада података подразумева обраду посебне категорије података, међу којима су рецимо биометријски подаци, који служе за јединствену идентификацију (нпр. отисак прста), подаци који се односе на здравље лица, чланство у синдикату и др., онда би руковалац података требало да одреди лице за заштиту података. Ова обавеза постоји и у случају такозване масовне обраде података.

Даље, могуће је да ће постојати обавеза спровођења процене утицаја на заштиту података.

Једна обавеза са листе не би требало да представља проблем за било ког руковоаца из Србије, а тиче се обавезе успостављања и вођења евиденција обраде података о личности. Са становишта домаћих прописа она би требало да је већ испуњена, имајући у виду да је реч о готово идентичној обавези прописаној Законом о заштити података о личности Републике Србије.

Где наћи текст Опште уредбе, као и друге корисне изворе?

Примена Опште уредбе свакако није могућа без упознавања са текстом тог правног акта, који је у оригиналној верзији доступан на интернет презентацији ЕУ на језицима држава чланица ЕУ, <https://ec.europa.eu>.

Повереник је обезбедио незванични превод текста Опште уредбе и објавио га на својој интернет презентацији www.poverenik.rs у делу који се односи на прописе из области заштите података о личности.

Напомена: уз појединачне чланове Опште уредбе препоручује се читање релевантних делова Преамбуле која је њен саставни део и уједно пружа додатно тумачење или разлоге изабране формулације конкретних одредаба.

Такође, од помоћи могу бити и интернет презентације релевантних тела Европске уније, као што су Европски супервизор за заштиту

података – European Data Protection Supervisor (EDPS), Европски одбор за заштиту података – European Data Protection Board који почиње са радом 25. 5. 2018. године.

Интернет презентације надлежних органа за заштиту података држава чланица Европске уније одличан су извор информација, нарочито имајући у виду бројне и разноврсне активности појединих органа.

Примера ради, Повереник за информације Велике Британије, иако су у току преговори у вези са иступањем ове државе из Европске уније, објавио је приручнике за примену појединих обавеза и издао смернице поводом Опште уредбе. Једнако је активна и Државна комисија за информисање и слободе Француске – Commission nationale de l'informatique et des libertés – CNIL. Релевантни извори су и Информацијски пооблашћенес Словеније, као и Агенција за заштиту особних података Хрватске.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

342.738(497.11)

ЗАШТИТА података о личности : ставови и мишљења
Повереника. Публикација бр. 4 / [уредник Славољупка
Павловић]. – Београд : Повереник за информације од
јавног значаја и заштиту података о личности, 2019
(Београд : Службени гласник). – 183 стр. ; 23 cm

Тираж 600. – Стр. 9–10: Уводна реч / Славољупка
Павловић.

ISBN 978-86-919155-9-9

1. Павловић, Славољупка [уредник] [аутор додатног текста]
  - а) Право на заштиту података о личности – Србија
COBISS.SR-ID 273022220